

En uti

Harmonie öfvad på Clav - Cymbal.

Reglor, Anmärkningar och Underrättelser at väl
spela Bas, och accompagnera på Clav -
Cymbal, Spinett och Org-värk

af

Francesco Gasparini.

född i Lucca.

Chor-Director af det Gudliga Hospitalet
af Miskundsamhet uti Venedig,
och Ledamot af Academien
af Filarmonicii uti
Bologna.

Härde gången tryckt på Italienska Språket
År MDCCXXII.

uti Bologna.

Öfversatt af Johan Uel-
mich Roman.

Autograf.

Benågne Läsare.

Tig läver det tyckas undran värdt, at se til dags =
ljuset framgå, at Värk, som Tu aldrig väntat.
Först, i anseende därtill, at Tu til äfventyrs icke
hållit mig i Tina tankar för Organist, och i följe
däraf icke skicklig nog at handla om et slikt
ämne. Til thet andra, vet jag, at Tu läver säga: Ivar =
före skal tid förloras på et föga gagnligt besvär, och mindre
nödigt arbete? Det är ju ingen Mäster lille (Maestro),
som med några få lectioner, ju icke kan undervisa däruti,
ej eller någon lärjunge, så sen = lård, at den ju innom några
få månader det fattar och läver. Jag svarar Tig, at För =
farenhet öfvertygar mig icke om thessa Tin mening. Och om
Tig täckes benåget ögna thesse blad, torde hånda at Tu funne
något nytt at märka, och som Tig icke misshagar. Om jag
skrifver så här ända fram, (alla buona) och icke med prydelig
ord = väf, så är mig nog, och skal det icke vara mig en ringa ting,
om Tu anser mig som Ton = Konstnär, icke som Tab = Konstnär.
Vil Tu likafullt utan undantag stinga mig med Konst = dom,
så blir det för mycket at tillägga mig namn af Virtuoso, hvilken
egentligen syslande är at hafva Sinne = lugn til föremål, då
blir jag mer hedrad, än hädad. Däremot om Tu är af
et så blidlatigt sinnelag, och Tin Sjal så ganska Funstig,

at Tig taikes enskylla mig: så ber jag Tig, i det at jag presenterar
 Tig thetta värk, så slätt som thet ock är sammansatt, emottag
 thet som en Vän, i thet at Tu gynnar thet med Titt vårdande,
 ansee mig som begirig at hjälpa min Nasta, och at hafva
 skrifit thet i alla stycker, i thet hänseende, at fullgjöra,
 efter förmåga, en sann Christens skyldighet, at använda
 det honom förlänte pund, til hvad som kan bidraga at
 allt må gå skickliga til i Församlingen. Lef lyckligt.

Til Vittre Organister.

Tilräknen mig icke, Mine högtälskade, om detta värk
 synes Eder vid första ögnkastet vara sammansatt af et
 svaghets fel, i det upsåt, som skulle jag påstå at minska
 Eder vinning därmed, at förföra någon til at försöka om han
 kunde lära denna Konsten, utan Ederst bistånd. Men
 om i det bättre eftersinnen, skolen i skönja mit syftemål
 at vara Eder til gagn. Den visa Läkaren, som kund-
 gör hemligheter, och läkböten til hälsans återvinnande
 för Människor, besvärade af sjukdomar, han gör det
 icke at skada Medbröder och Efterträdare uti hans
 konst, men til at tjena sin Nasta. Likaleds har mit

sannskyldiga ändemål varit at hjälpa den flitige, lätta
 mödan för den börjande, upmuntra och bidraga til deras nöje
 som gynna Music, och minska besväret för den som skal
 lära andra. Anseer benåget mit företagande, klagen
 Eder icke, och jag önskar Eder af Himmelen allt godt.

Inledning til Reglorne, och Anmärkningarne
 at väl accompagnera. (instämna, gifva hvar
 not riktig medföljd och tillhör).

I som idken och älsken Vål=klang och Ton=konst,
 I lären icke neka mig, at, til at kunna göra vördiga
 framsteg uti en så ädel och fägningsam konst, ju icke
 fordras förnåmligast trenne ting, nemligen, Tilltagens=
 het, Beständig öfning, och en god Lär=Mästare. Men
 ehuruval det af någon allvarsam Autor är försäkrat,
 at så mycket är nog, at göra sig til en fullkomlig
 Ton=konstnär, medgjer jag det hvad kundskap angår,
 men angående Utöfning är jag af annan tanka.
 Alderstund det gör ej tilfyllest at säga: Jag före=
 sätter mig, besluter och vil fullt och fast lära
 Music, jag skal vinlägga mig därom så mycket jag

kan, och jag har en bra och flitig Lärma²stare. Allt detta är
 väl, äfven nödvändigt; men om ~~Allt~~ sådant icke är ledsagat
 af en viss naturlig böjelse, brister den bästa delen af hinna
 til den goda Utöfning af en rätt, och väl skickad Samman-
 fogning af skiljagliga ljud. Af alla desse delar är denna
 naturliga böjelsen, den lättaste, och den svåraste att erna.
 Lättast, så vida den är endast en gåfva af Gud, och Naturen;
 Svårast, äfven kan det sägas omögelig, eftersom den
 aldrig kan med någon kostnad vinnas. Utaf Böjelsen
 härrörer lätt, Frimodig början. Einläggning är den
 svåraste, ty sällan älskas möda. Den gode Lärma²staren
 är sällsyntast, eftersom icke alle gode Mästare undervisa
 gjärna, icke alle äga den gåfvan att med lätthet meddela
 androm deras Vetenskap, icke alle Studerande i Mu-
 siken hafva läglighet att få god Undervisning, och icke
 på alla ställen träffar man Förträfflige Mästare (i fastän
 att säga sant, så finnes i våra dagar flere Mästare än
 lärjungar.) Seendes således många hågade att lära accom-
 pagnera, eller spela Basen på Clav Cymbal, Orgor,
 eller ock på andra Instrumenter, hoppas jag med
 denna min lilla bok gifva hvad de ästunda, minska

deras

deras besvär, lätta deras företagande och deras öfning
medelst många anmärkningar, rödja af vägen många
svårigheter, gagnlöse icke allenast för lär-hägar,
men äfven för några Mästare, som icke göra gånk
af mina efterrättelser.

Sant är väl, at til at blifva en rättshaffen, och
öfvad Organist, är nödigt at göra et synnerligt studium
af arbeten, satte til den åndan, (sintavolatura) och
i synnerhet af Toccate, Fughe, Ricercati, &c. af
Frescobaldi, eller af andre Förträfflige Män; Sträfa
at få Undervisning af gode och lärde Mästare, och
slutligen märkes at til accompagnera är icke allenast
nödigt at innehafva alla goda regler af Contrapunto,
(sammansatte väl-ljud) men en god smak, naturlig
böjelse, och lätthet at oförfejt känna Compositionens
art, at kunna desutan spela i Concert, accompag-
nera den Sjungande med skickligt lämpande efter
Lången, och med förnuftig foglighet, eller snarare
upmanna honom, göra honom til lags, bista honom
än at förbrylla honom. Men ibland många,
som hafva snille at läras, skönjes at af större delen

ganska få älska mödan, som redan är sagt; en del hafva
 intet hufvud at arbeta ständigt, som et sadant studium
 fordrar, en del hafva inke tid därtill, och en del äro til
 stadiga År, varandes sanneligen sadant et studium
 för barn af späda År, hvilka medelst naturlig böjelse,
 eller af frugtan för Åge, eller för täfling skult,
 men måst genomtlyftigt snille, lära med så mycket
 lätthet, at de göra sig vördiga til förundran. Härmed
 nekas likväl inke, at ju andre, förutan barn, hafva et så
 lätt och redigt begrep, at genast fatta allt hvar ~~ord~~^{de} sig vin-
 laga. Samväl kan härmed tjenas, allskellige Sångare,
 som ästunda, antingen, at vinna bättre kunskaper, och
 öfning i Sång, eller och at kunna, när så behöfves,
 accompagnera sig själfva, och icke vilja, ej eller kunna
 träget sjunga, varandes underfundom öfning nog
 skadlig för rösten. Med et ord, den som kan beflita
 sig om et sadant studium, gör rätt väl, och skat icke
 dess mindre, kunna hämta af detta verk, något til gagn;
 at accompagnera eller spela Bas. För den som
 skulle vilja först, och utan annat studium af
 Klaviersaker, eller af Contrapunct, lära at accom-
 pagnera, har man varit ontänkt, at här framställa

et lätt undervisnings sätt, allt i från det att först känna
 klavéren, tillika med sättet att formera accorder, ställa
 händerna, m. m. Hvarandes besöken rönt, medelst
 många anmärkningar af mig gjorda, att många reglor
 gifne af andra fördomdags, ehuru gode de ock äro,
 möta oändelige undantag, för de store ändringar,
 /skiljaglige /ång- /luts /ätt, tankar, infall, modulationer,
 och Basens rörelser, som i synnerhet nu för tiden af
 våre Ton-konstnärer komponeras; därför har jag
 beslutit att vid de förste principierne gifva tillkänna,
 sådana ock många anmärkningar, så att fast jag icke
 vil skryta att ställa den lärningen uti fullkomlig
 öfning, hoppas likväl, detta vara sådan anledning
 och hjälp, att ej må dömas gagnlöst och föfängt
 detta mit arbete, af den som vil, eller vet att
 göra sig där af nytta.

.... Eine Lection für diejenigen ... die da magnen

Es seyn bereits Bücher genug, daraus man die Music lernen könne.² (a) Donius, desgleichen an Musicalischer Gelehrsamkeit keiner in der Welt mehr zu finden, hat hierüber gantz andere Gedanken, in der Praefation seiner so genänten Annotazioni &c. also er von der Music so redet: questa è stata così poco avventurata, che di tante che ne hanno scritto, NB. solo cinque, o sei al più, meritino d'esser letti.

Matthesons Critica Musica. P. II. p. 93.

Auctoren til detta Värk, kallat af Mattheson uti hans Crit: Mus: P. I. p. 73. Der florissante Italiäniske Componist.

Heinichen uti sin General Bass in der Composition p. 91. kallar honom: Den braven, und in Italien durchgehends renomirten Mann Gasparini Er gehet fundamental.

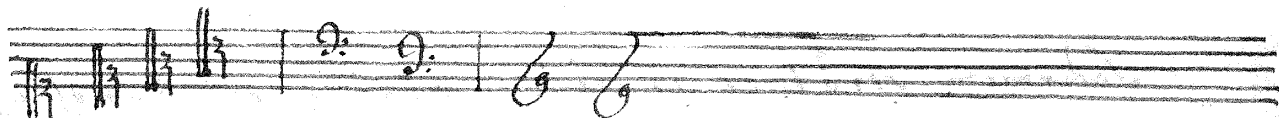
(a) Ein Musicalischer Tractat ist meines Wissens bisher niemals in einem Nordischen Königreiche verfaßt. Welches Vorrede Mon Capitain David Kellners Freilicher Unterricht im General: Bass. Et vördigt Arbete, hvaraf 2000 Exemplar blifvit innom et År uti Hamburg Salde, och nya Editioner därpå begjärligt sökte Därstädes.

Om Namnen, och ställningen af Claveren.

Capitel.

En Lärjunge, eller Studerande, bör fästa sig väl i minnet, namnen af Claveren, och deras ställning, uti alla Claver, af hvilka man med lätthet kan därtill öfvas medelst den Tabell som är satt uti det siststa Capitlet af denna bok.

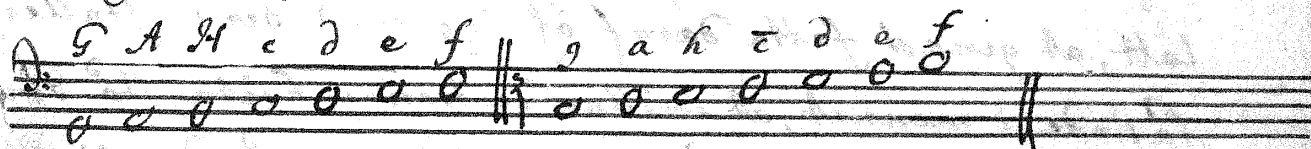
Claverne äro de följande.

Namnen uppi Claveren äro de följande.

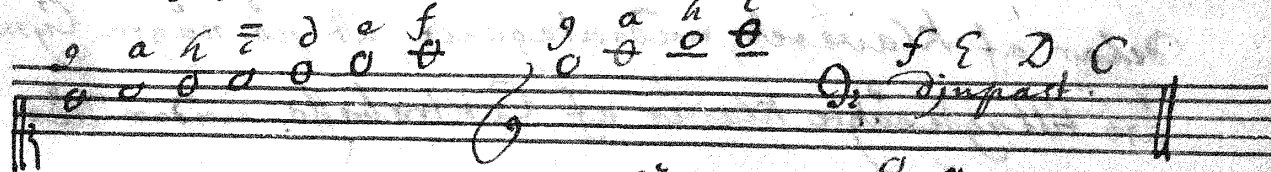
A. B. C. D. E. F. G.

Sedan bör Lär-Mästaren tydligt gifva tillkännan, parterna delte i fem delar, neml: Djupa, höga, högre, högst, och Djupast, med detta exempel.

Djup del.

hög

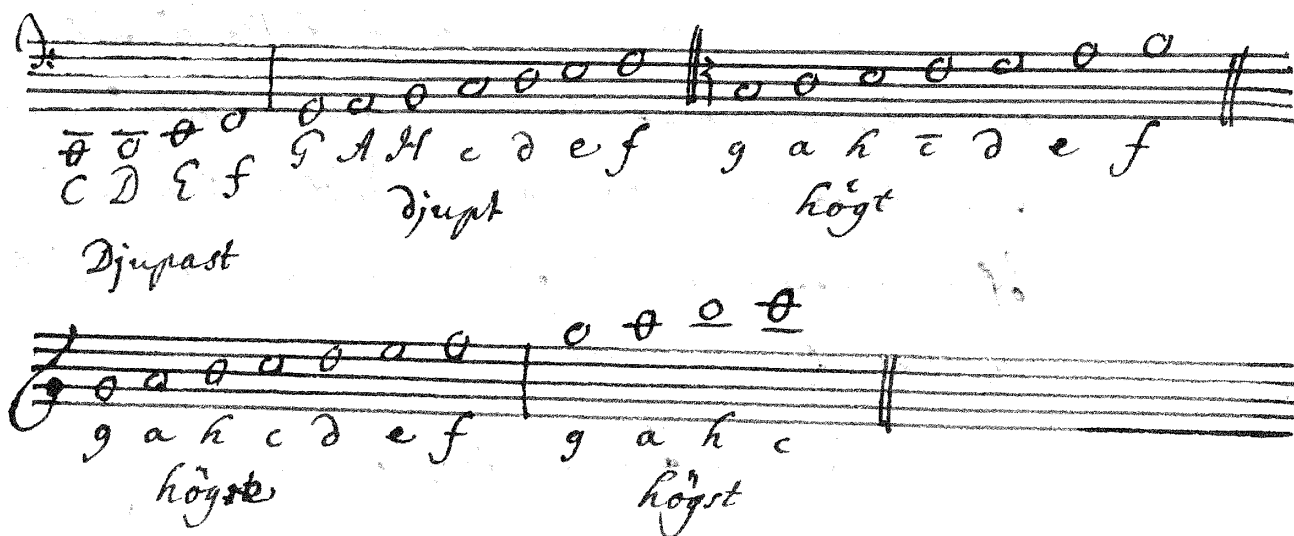

högre

högst

Djupast

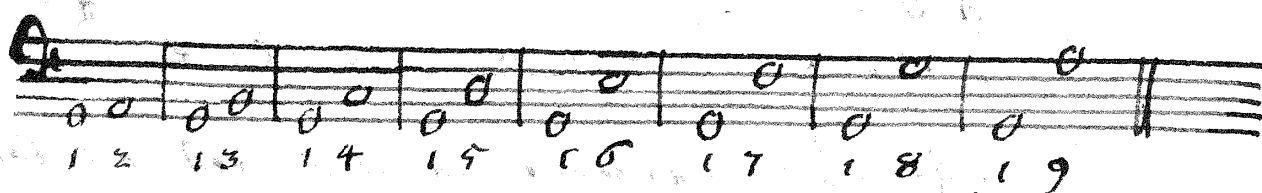
Et annat Exempel, af hvilket kan kännas
ställningen af alla de så kallade naturliga
klavér.

Sedmera sträfves at vinna öfning, och kundskap
om alla klavéren, och til lätthet, tages i agt, först, ställ-
ningen af de naturliga klavéren, eller de svarta, som
kallas i synnerhet af Genere Diatonico, /: et naturligt
Ton = slägte: / och sedan af de tillfällige /: accidentali: / som
äro de hvita, och kallas af genere Cromatico /: halfve-
rade Toner. Det märkes, at dessa hvita äro stälte trenne, och
och tvänne, emellan hvilka äro tvänne svarte, utan at
hafva ibland sig, någon hvit; och således skal det falla
lätt, at genast fatta där af öfning med deras ställen.
Fästade i minnet, at emellan de trenne hvita, /: sta F och A.
Mitt ibland de andre tvänne står D, och således uti alla
delar af klavéren, undantagande, at på några Cymbaler,
äro tillagdenågre klavér af Contrabasso under den
djupaste delen.

cima Quart, Duodecima Quint, hafvandes samma
öfverensstämmelse, och varda kallade Intervaller
fördubblade, sammansatte, eller trefalt samman-
satte. V. gr. Decimaquinta kallas ..., sam-
mansatt Octav, och den öfre, neml. den fjuga andra
kallas trefalt sammansatt Octav, det vil säga,
tvänne gånger sammanfogad. Således kan
Decima kallas sammansatt Ters, och Decima secund
sammansatt Quint.

Exempel af Intervallerne.

Af disse faller lätt at märka alle de andre
på klavéren.

Af disse ofvannämnda Numrer, eller Intervaller,
kallas Ters, Quint, Sext och Octav, Consonanter.

Alla de andre, neml. Secund, Quart, Septima och
Nona kallas Dissonantier. Af de fyra redannämna-
de Consonanter, äro tvänne fullkomlige, och tvänne
ofullkomlige. De fullkomlige äro Quinten och
Octaven. De ofullkomlige äro Tersen och Sexten;

och kallas ofullkomliga, eftersom de ²äro underkastade
tillfällenheter (storre [:majori:] och mindre [:minori:]) som
på sitt ställe bliver lättare att förstå².

Om sättet att formera Harmonie med
Consonantier.

Cap. 11.

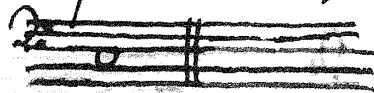
Att accompagnera hvar not, och formera känne²
af fullkomlig Harmonie, ²är nödigt att gifva känne
Ters, Quint och Octav; och det tjänar til en Slut-
vid-Regel, och är osviktlig, så framt att man icke²
är förvisad, att Noten fordrar antingen Sext,
eller andra accompagnemens tillfälligt vis af
Dissonantier, som är att se på behörigt ställe.
Terzen blir naturlig, enligt det som de naturliga
klavéren utvisa, på hvilka man först bör göra
god öfning, begynnandes på detta sättet

Att formera den första noten, utbreddes först
den vänstra handen, läggjandes lillfingeret på grofva

F som är fundamentalnoten, sedan pekfingeren upp på D, som blir Quinten, och därtill tummen på G. som är Octaven. Följer högra handen, och lägger pekfingeren på D. som blir en annan Quint, sedan lillfingeren på det följande G. som blir en annan Octav, och slutligen lägges lillfingeren på h. som följer, och det är Terzen, eller Decima, och således varder fullständigt formerat Harmonien till fundamentalnoten F. Rörandes sig från den ena noten till den andra, bör vardas att besvara, minst som möjligt är, den högra handen; eftersom ingen rörelse gifves uti Basen, där icke ibland accor-pagnamenterna ju något klaver kan hållas stadigt, och andra afvika endast gradatim, eller upstigande, eller ock nedstigande.

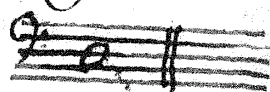
Följandes altså C, begifver sig vänstra handen upstigande en quart, och ställer sig på C. med sin Octav,

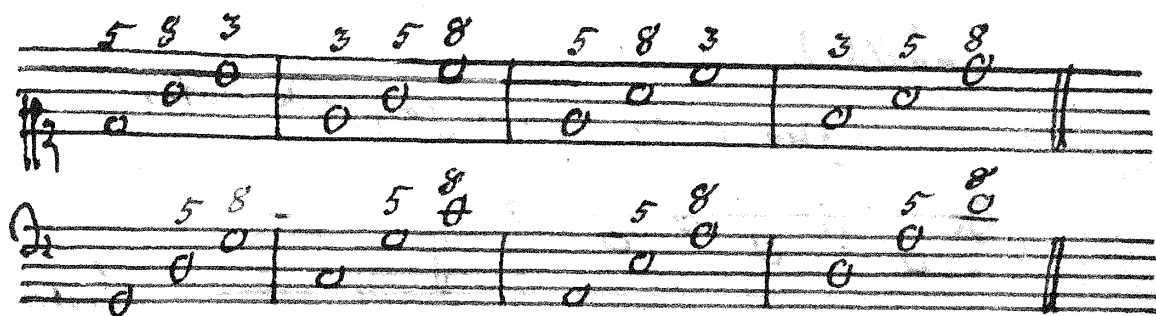
och med högra handen pekfingeren på E. som blir Terzen, sedan medelfingret på det följande G som blir Quinten, och därpå lillfingeren på C. som

blir Octaven. Följer

föres vänstra handen til

den underliggande Tertien uti A. och des Quint, samt A. Octaven, och den högra handen på samma sätt som ofvannämmt är om F. flyttjandes fingren til et högre ställe, som blir E. A. C. Följer D, göres på redannämnde sätt som C. flyttjandes fingren til et högre ställe, som blir uti vänstra handen
Di A. D. uti högra handen F. A. D.

Den som har någon liten öfning, eller kundskap om klaver, ser de redannämnde noter uti detta exempel:

Härvid skärskadas nu icke Octaverne, eller Quinterne, som förbjudas den ena efter den andra; genom enahanda rörelse, neml: tvänne Quinter, och tvänne Octaver, som på sitt ställe skal säjas sållet, hvormedelst sadane fel må undflys.

Ej eller må det gifva at tänka, fördubbladet af Consonanter, efter som det är väl och rätt, och när den spelande är öfvad, bör han beflita

sig at bruka så många klaver, som gjörligt är, at
åstad komma större Harmonie.

En hagd begynnare vintagge sig at lära väl,
och färdigt de ofvannämnde fyra noter, och at fatta
redigt kunskapen om deras Consonanter, görandes
sina räkningar ifrån fundamental-noten. På-
minnes at ställa händerne skickligt, väl lagda, at
hvar finger hålles naturligt vis, och icke med tvång,
huelken krokigt, eller allt för rakt, men alltid redo på
klavören, utsträckt, eller böjelig, och med redig
snällhet.

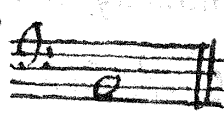
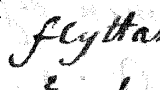
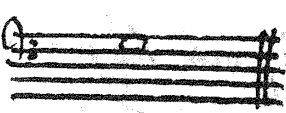
Efter detta göres följande noter.

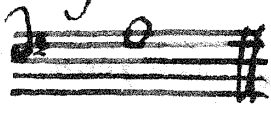

C. göres som förr är sagt. F ställes ¹ vänstra handens
långfinger på F som är grund-noten, sedan pekfingeren på A som
blir Terzen, tummen på C som blir Quinten. Följe
nå högra handen, som lägger pekfingeren på F
som blir Octaven, långfingeren på A. som blir en
annan Terz, och lillfingeren på C. som blir en
annan Quint. Och således skal den kallas, Quint-
ställning, eftersom vänstra handen formerar en Quint,

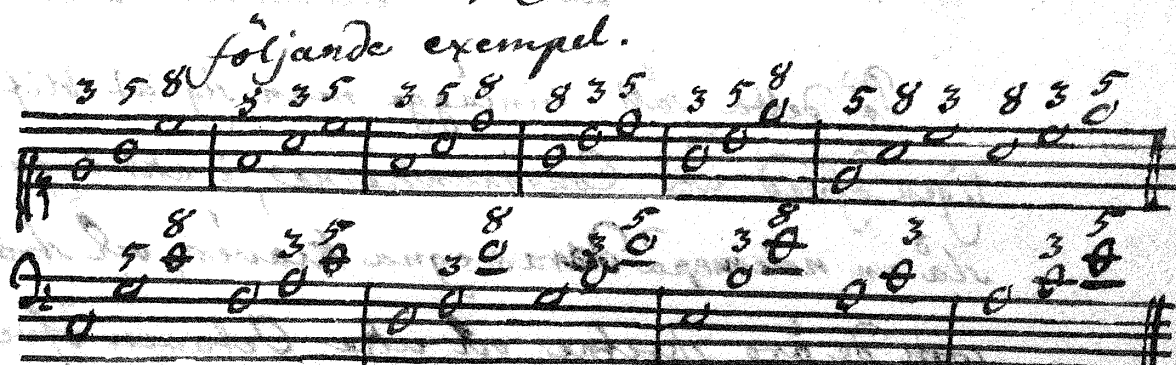
äfvensom

äfvensom där hon formerar en Octav, blir den kallad Octav-ställning.

Följer D som kan formeras på sätt som förr är sagt. Sedan G göres uti Quinten på samma sätt som F, flyttandes handen en ställning högre, det är, med vänstra F H D med högra uti den högre parten F H D. Följer E uti Octav som D. en ställning högre, det är, med den vänstra E. H. E. med högra F. H. E.

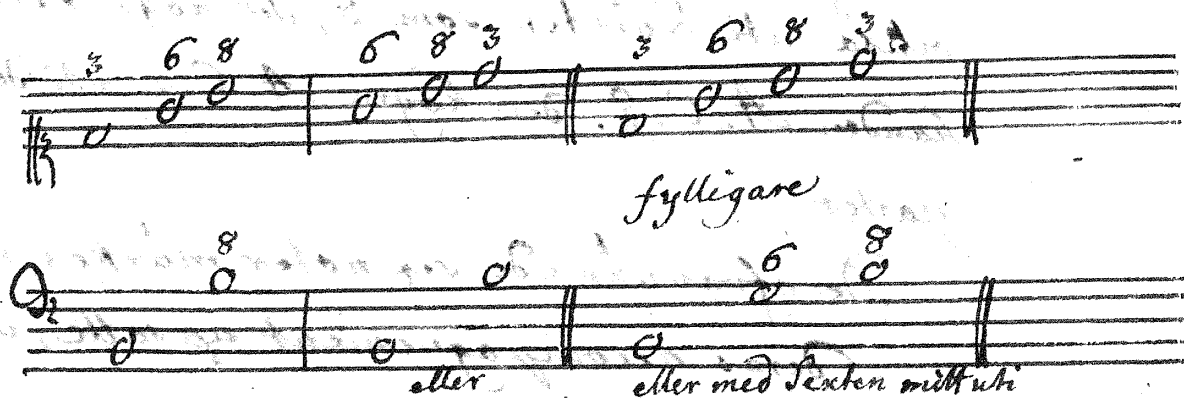
Följer sidste noten A, och kan den vänstra ställas uti Terc, det är, med lätke-fingern A. och med pek-fingern C. som blir hans Terc, högra handen A, som blir Octaven, och med lill-fingern C. som blir Decima, eller en annan Terc. Och detta A. kan göras också uti Quinten, som F, det höga, neml. vänstra handen A. C. E. den högra A. C. E. uti den högre parten.

De ofvannämnde sex noter märkes, med deras accompagnement uppsatte, uti

eller

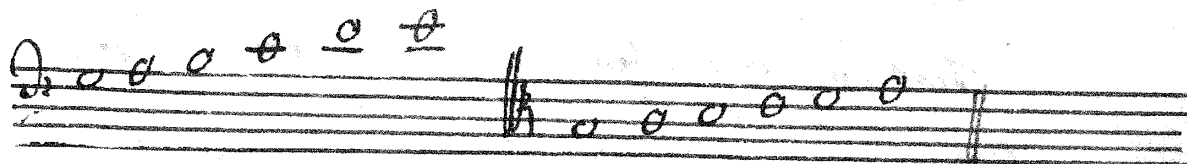
Annan är öfrigt, at formera *I-I*, hvilket
 är lämnat särskilt, eftersom det bör markas, at *I-I* ikke
 har fullkomlig Quint uti de naturlige klaveren,
 men des Quint varandes *F*, den samma kallas
 Quinta falsa, och är dissonants, i följe hvaraf
 läre man at formera *I-I* med Sexten, läggjande
 den vänstra uti Octaven, utan at röra något
 mitt uti och högra handen följer med pek fingern
D som blir Tertien, med lät fingern *F* som blir
 Sexten, med till fingern *I-I* som blir en annan
 Octav, eller med de samme fingren flytta
 längre fram, rörande *F I-I D* som blifva, Sexten,
 Octaven, och Tertien, som har

På detta sätt inlägga man sig at blifva full-
 igen öfvad uti Consonantierna, i akt tagandes at
 slå an noterna på deras egna klaver, och strängar,
 som de äro skrifne, och ikke Octaven öfver, eller

under

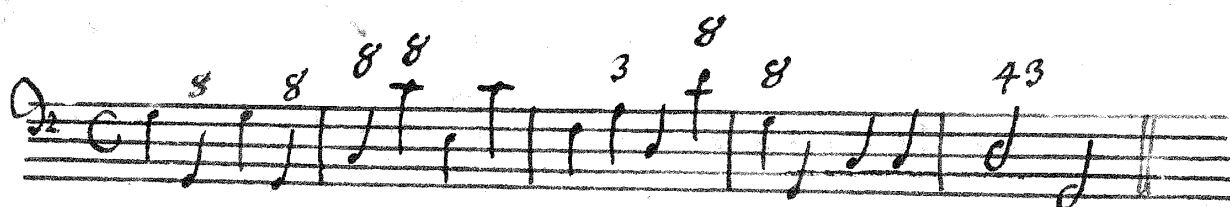
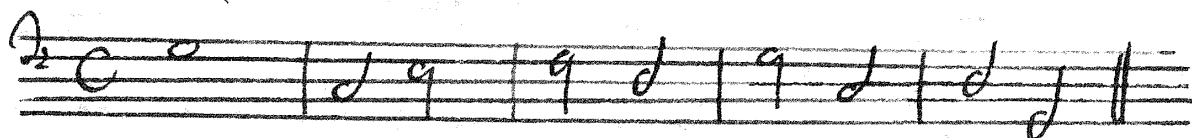
under, men kvar och en uti sin egen afdelning.
 Til exempel, när noterne äro stälte uti den höga
 parten, som desse.

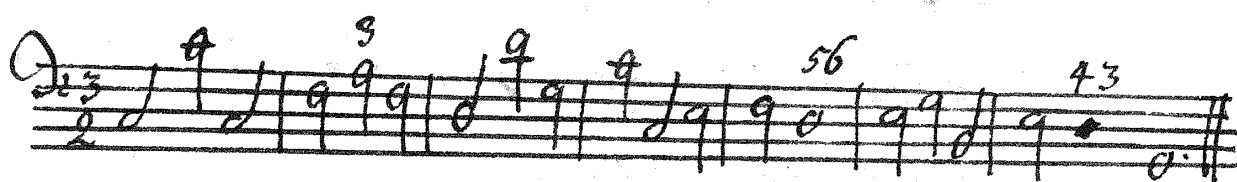
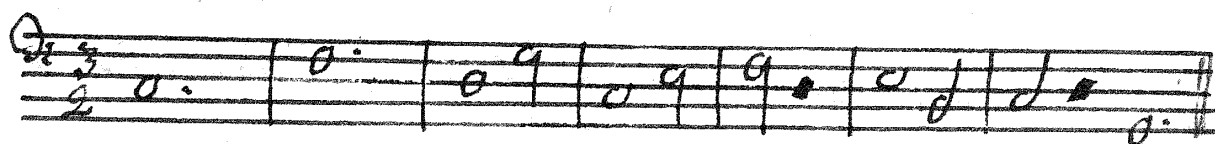
Då böra Consonanterne spelas förenade, och är
 nog, at vänstra handen ställer sig endast med Terzen,
 och äfven någon gång med tasto solo /: noten ensamt
 slagen i gifvande likväl med högra handen alla
 nödige Consonanterne, det är Terzen, Quinten och
 Octaven, til St Sexten, som redan är saght. När
 Lärjungen blifvit öfvad, må han icke vagta sig
 at fördubbla någon gång noterne med Octaven,
 och däruti beropar jag mig på Öfvade
 Mästares Utslag.

Ej bör underlätas sedermera af Lärro Mästa-
 ren, sättet at bibringa en börjande Lärjunge,
 huru man må kunna bäst försäkra sig at hålla
 Tacten uti vissa noter af större tid-rymmes bemär-
 kelse, som af en, eller en half tact, ~~af~~ som

man kan återstå noten hvar fjerdedel, eller tilbringe tiden med at slå an endast en Octav med den vänstra, eller et annat klaver mitt uti, som Tertian, Quinten, eller Sexten, v. gr.

Uti Trijfel med noter af en taet, eller af tvanne
taeter, eller bundne.

likväl är nödigt för en lärgivig att väl
förstå Tacten.

25

Om Musicaliske tilfälligheter.

Cap. III.

Ofrannämnde noter äro förestälte springande, eftersom på det sättet de enfäldige Consonanter stå bäst, och äro icke så lätteligen underkastade felen af tvänne Quinter, eller tvänne Octaver, och fordra icke förändring af Accompaniment ej eller någon tilfällighet. Nu är nödigt veta hvilka, och hurudana äro de Musicaliske tilfälligheterne, eller tilfällige figurer, och desse äro semitonerne, hvilka äro trene slag, neml: b moll, b quadratum, och diesis eller kars. Dessa tjena at gå ifrån det svarta klavint til det hvita $\sharp$ at tala, efter vårt föresatte talesätt $\sharp$ antingen upstigande, eller nedstigande, det vil säga, at värkan af b moll är at förnedra noten en half Ton, eller semiton. Diesis eller karsat höjer hånne, och b quadratum $\sharp$ $\flat$ återställer hånne uti sitt naturliga läge, när hon förut varit intagen af b moll, hvilket händer

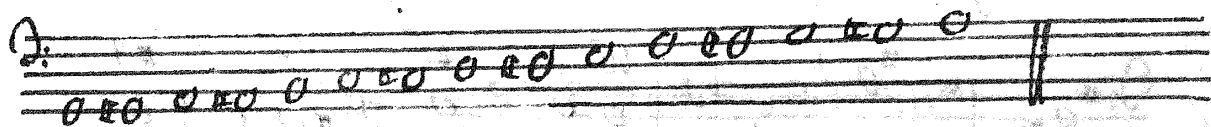
De trenne noterne H. E. och A. Det påminnes,
 at Italienarn brukar ej at kalla någon not H.
 men skiljer H från B. i det han kallar vårt B.
 b fa och vårt H. b mi. Engländern kallar vårt
 B. b flat eller vekt, och vårt H. b natural,

Det märkes, at emellan alla noter, nemligen
 från den ena til den andra, eller från et klaver
 til det andra är naturligen et mellan (katt) inter=
 vall: af en hel ton, undantagande, at i från E til F,
 och från H til C, emellan hvilka är allenast en
 half ton. De trenne anvisande (indicative) strängar
 af Claverne, neml. F. C. G. hafva
 af deras natur Tertia major, hvilken är un-
 derkastad at göras til minor, medelst tilfäl-
 ligheten af b. moll. De andre fyra strängar
 neml. A. B. D. E. hafva af naturen
 Tertia minor underkastad at göra sig til
 major med tilfälligheten af Diesis. A. H. E.
 hafva lilla Sexten. C. D. F. G. hafva
 Sexta major med samma vilkor som de
 redan-nämnde tilfällige (accidenti)

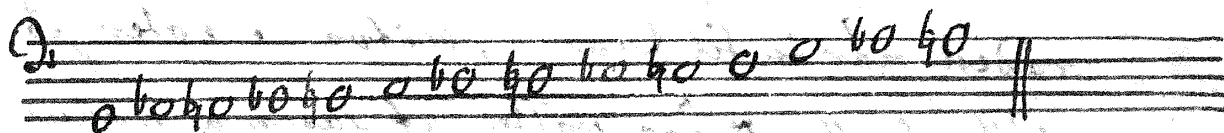
Diesis

Diesis (#) ställt på sidan af noten, höjer hanne en half ton; det vil säga, at i stället för det svarta klavéret, röres des närmaste hvita granne uti opstigande. b moll gör en contrain värskan, och b quadratum (b) återställer noten uti sitt naturliga skick. Man gör häruti en undersökning uti detta exempel.

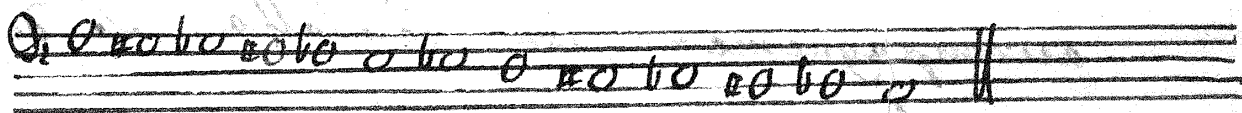
Värskan af Diesis #.

Värskan af b och af b².

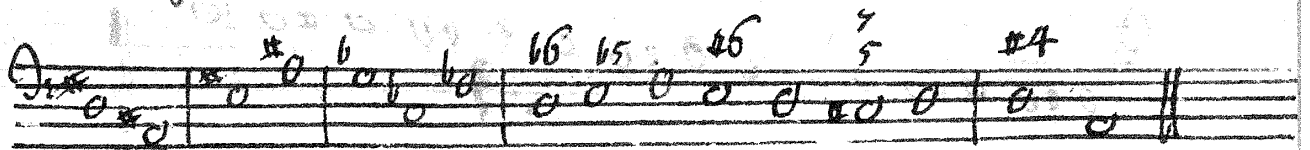
Et annat Exempel nedstigande med Diesis, och b moll.

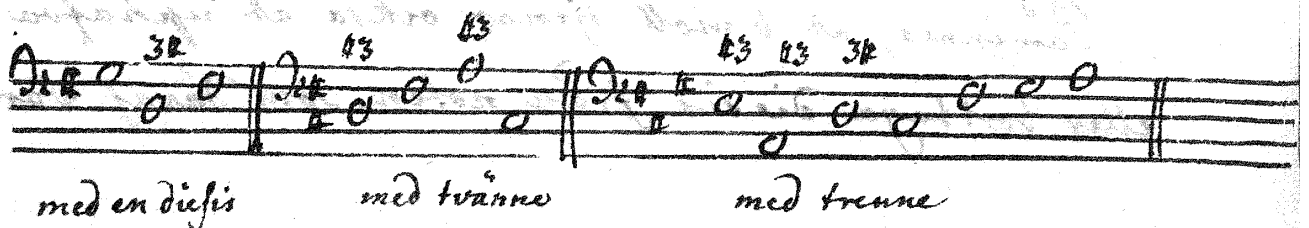
Påminnes, at b moll tjänar också at uphöfva eller borttaga diesis från noten, som där af varit

intagen, och då förnedrar icke det redannämnde
 ♭ moll, noten, men ötersätter hånne uti sin
 naturliga stånd.

När diesis finnes stått öfver, eller under
 noten, bemärker det Tertja major. och ♭ moll
 Tertia minor. äfven ock när de äro ståtte på
 sidan af en zifra, göra de deras värdan på
 den Consonansen, vare sig, fullkomlig, eller
 ofullkomlig, eller ock dissonans, v. gr.

När desse tilfälligheter finnas i början af
 raden när in til Claven, blifva de noter på hvad
 ställe ♭ eller ♯ äro ståtte, af samma natur, och
 desse ställen blifva på de hvita klavéren, så
 väl uti fundamental = noterne, som uti de
 accompagnemens som förefalla. Se detta
 exempel.

Med fyra

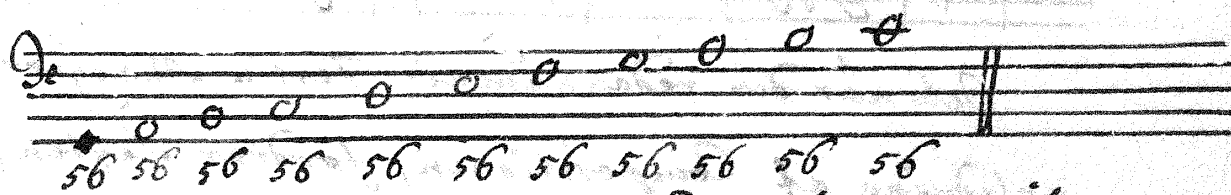

Af detta förnimmes, at man bör röra ²med sina
accidentales de noter, hvilkas ställen äro tecknade
vid Claven med ofvansagde accidental figurer.

Anmärkningar öfver rörelserne at stiga
up, och först, steg för steg.

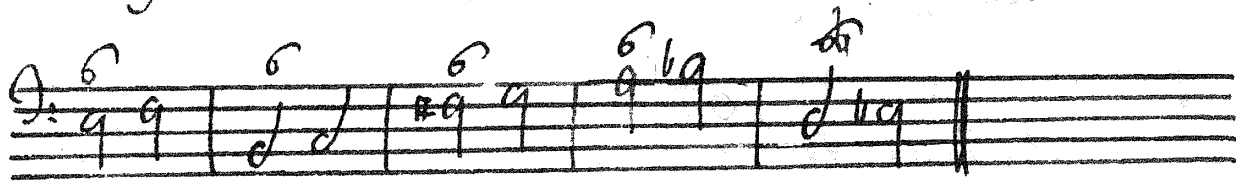
Cap. IV.

När noterne stiga up gradation, kan man, i
ansende til det, at tvänne fullkomliga Consonan-
ter af et och samma slag äro förbudne moto
retto; när stämmor tillika stiga eller falla; ty kan
man efter Quinten bruka Sexten, ~~och~~ således
fråja arten af tvänne Quinter. Se Exempleh.

När noten stiger up, graden af en semiton,
eller naturlig, eller tilfällig, som v. g. från E til F.

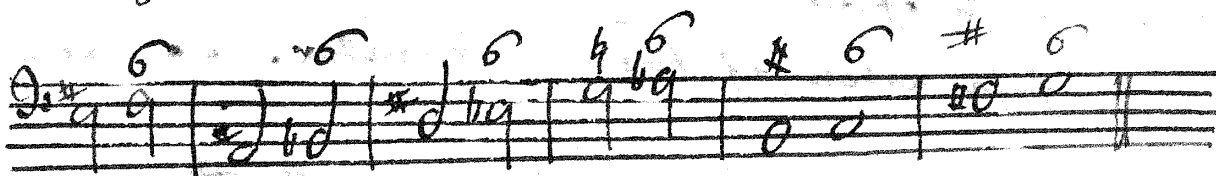
från *H* til *C*. från *F* til *G*. från *A* til *B*. och
dylika, gifves til första noten *Sexta minor*.

Man kan också gifva ^{ten} och sedan *Quinta* falla,
och ibland, den ena och den andra tillsammans.

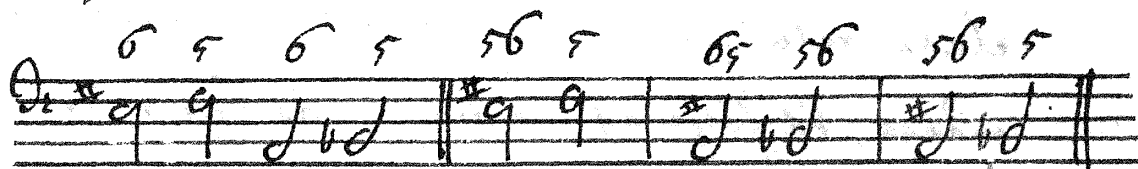
När noten, som stiger up *bår*, antingen af
naturen, eller tilfälligt vis *Tertia major*, då gifves
hänne icke *Sexten*, så framtr att icke den finnes
där betnad, eller att det skönjes af den öfver
Basen skrefne partien; och den följande noten
vil oftast hafva *Sexten*, naturligt vis, *major*.

Och när den redannämnde *Tertia Maggior* i
anledning af *Compositionen*, fordrar *Sexten*, an-
tingen *affoluta*, eller *rißoluta*; då kan den

Följande

Följande noten hafva Quinten, och ibland
quinten, och sedan sexten, v. gr.

med sexta affoluta. ritfoluta.

Uti dessa rörelser gradatim är allt för lätt att
falla uti det felet med tvänne quinter, eller
tvänne Octaver; likväl til dess undvikande,
vänje man sig, måst som gjordligt är, til moto
contrario, /: när den ene stämman stiger, tvaremot
den andra faller: i synnerhet när den yttersta
delen af högra handen, det är, det högsta klavér
gör fundament, eller quint, eller Octav, men
brukas uti yttersta höjden Decima, eller när
Sexten förefaller på samma sätt, kan man
ej fara vilse.

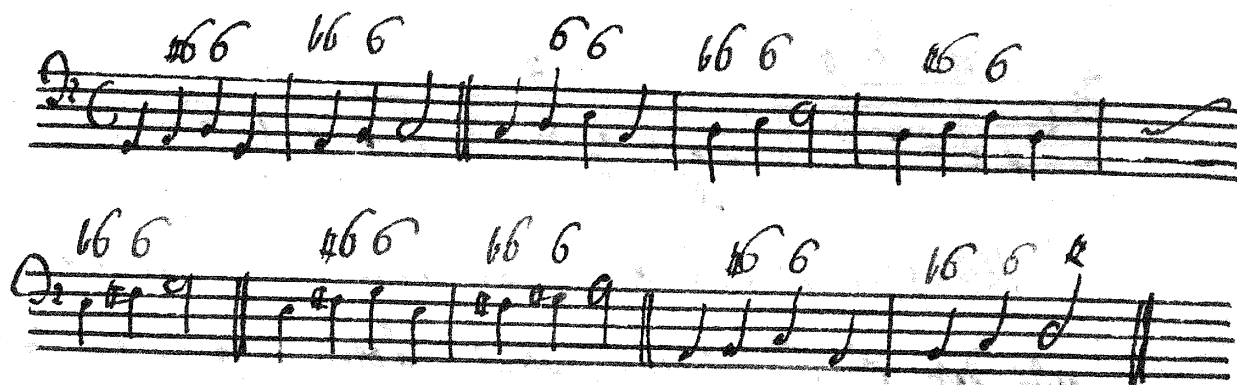
När accompagneras skall, fjerdedelar (Semi-
minime) eller Ottondedelar (Crome) då är så
kert, att mång svårighet mötes, i synnerhet, i det
man går grad-vis; och utan stor öfning, samt

kundskap om Contrapunct synes svårt, vil icke säga
 ogjörlikt, at intet fela uti Consonanterne, eller möta
 elaka relazioni (vidriga läten). Likväl gifva
 många, til följe af Contrapuncts Lagar, det för
 Regel, at en god och en elak skala göras, det är, at
 den ena ledsagas af rätta Consonanter, och den
 andra går med enda anslag i Basen; och det, gör
 man väl at i agt laga på Orgor. Men eftersom
 på Clav = Cymbal synes, at detta maneret blir
 färrt, och af föga Harmonie, ty skal det blifva
 lätt, i anledning af de anmärkningar som här
 förekomma, at accompagnera alla noter väl, och
 med deras egentliga och riktiga Harmonie.

Om alltså Compositionen eller det Musi-
 caliske Stycket börjas med trene fjirdelar
 upstigande gradatim, eller tvänne, och sedan, vare
 lika, hvad slags noter som följa: då göres den
 första enligt regeln för simple Consonanter,
 den andra med Sexta major, och Tertien med
 naturlig sext, til exempel.

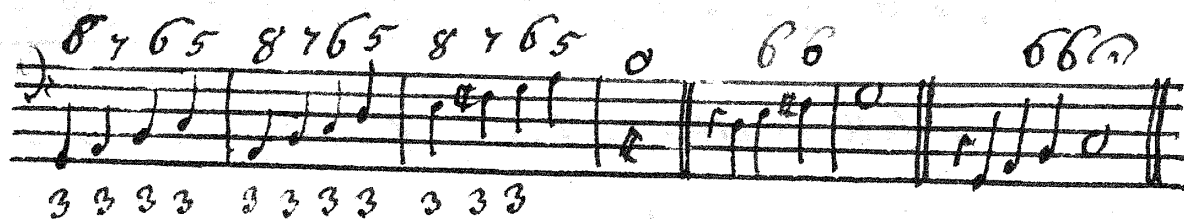

I fall at efter de trenne fjerdelar, de samme noter repeteras med växande, eller opstigande en annan grad, då gifves til den som haft Sexta major, andra gången Sexta minor. Man märke väl detta exempel.

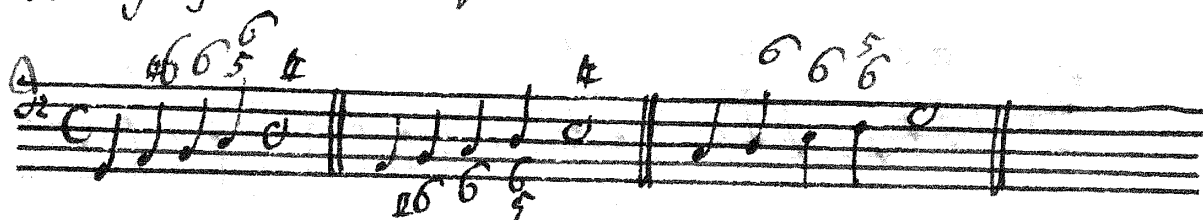

Om fyra fjerdelar upstiga gradatim uti fulkomlig taet (quadrat = taet) eller två fjerdelstaet (binario) kan den första spelas fullstämmigt, och uti de andre gör det fulkomlig god värkan, at hålla stadigt det klavér, som gör Octaven emot den första noten, ledsagade alle af Terzen eller Decima. Men står en paus främst, spelas de alle fullstämmigt, gifvande den naturliga sexten til de tvänne

som äro mitt uti.

När fem noter följa hvarannan gradatim, kan göras som med de fyra redannämnda, eller ock, på sått som följande exempel utvisar.

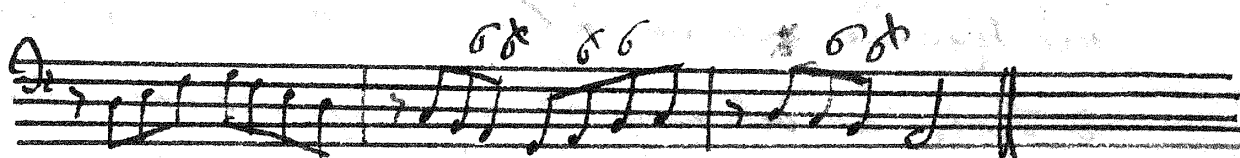
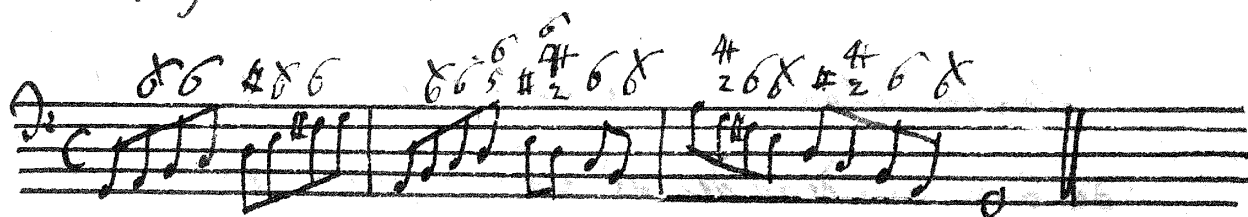

Utaf de anmärkningar, som skola förekomma uti det 8^e Capitlet, skal bättre begripas sättet at gå säkert uti accompagnement af ofvannämnde noter, och all slags gång gradatim.

Oltondelarne kunna betraktas som fjerdelar, men uti någon takt som går fortare, tillåtes at accompanera den ena, och låta den andra höras ensam, anseende den ena god, och den andra elak, så väl uti upstigande, som ved nedstigande, varandes det således mycket lättare för begynnare, under

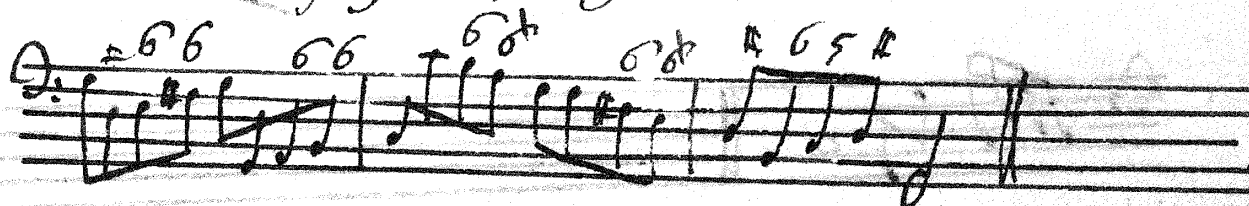
Det at en väl öfvad kan sedan förfara med
Indivium, och skilnad på tide-mått, och på
gångar.

Vare ihågkommit, at när som uti nedslag
eller opslag af tacken, där är en paus fram-
för de trene ottundelar af denna halwa
tacken, böra de accompagneras, eftersom
ej kan anses för elak den ottundelen som
börjar hvar fjerdel af tacken. Exempel.

med en ottundels paus förut.

Det samma sättet i ayt tages, om i stället för
en ottundels paus där står en annan not, som
icke är af grad, v. gr.

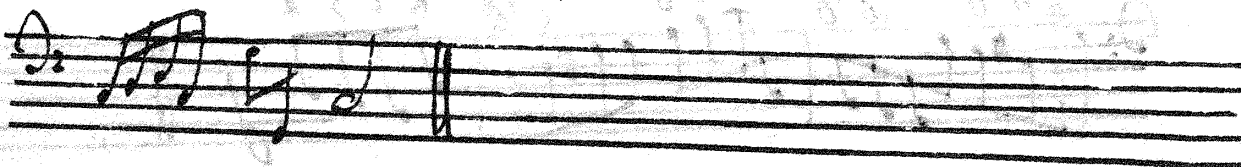
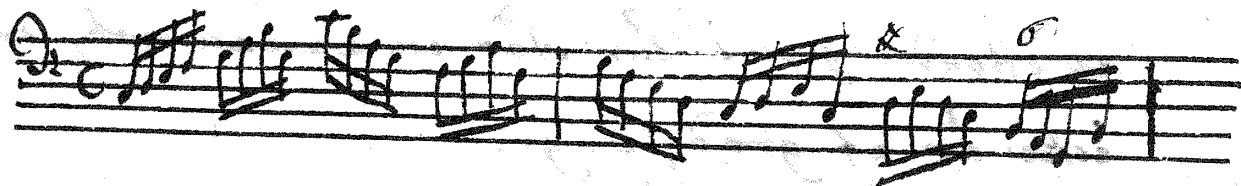

Uti tidrymmen af Proportioner, såsom Triplar, sexfjerdelar (Sestuple) trehalfta (Sesquialtere) etc. kan af trenne noter i tacten, den medlersta förbigås, och bör alltid den accompagneras rätteligen, som är uti nedslaget.

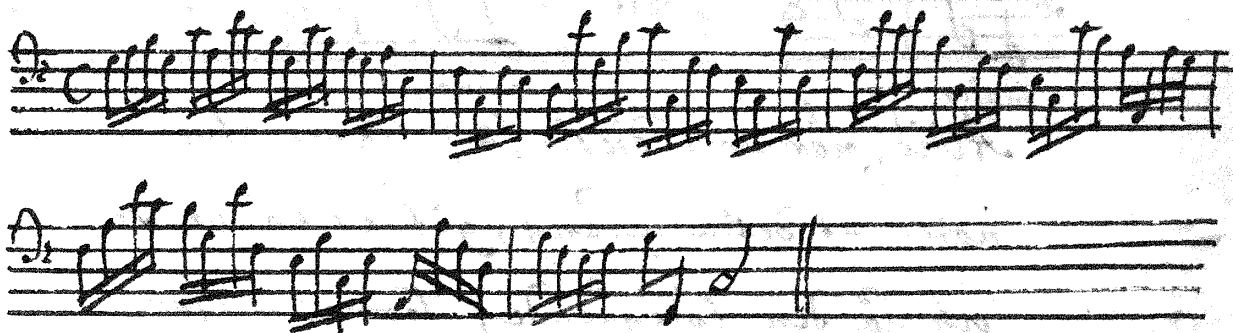

Är tidrymmet knapt, kan äfven accompagneras den första noten, och förbigås de andra bägge.

Sextondelar (Semicrome) gå fyra i sänder, när de äro graderade så väl i upstigande som uti nedstigande, och om äfven medgår något språng i Terts, är det nog at accompagnera eller slå an fullstämmigt den första sextondelen af hvar fjerdel i tacten.

När där äro åtskillige språng af quart, eller quint, sext eller octav, accompagneras två och två, det vil säga, den ena accompagnerad, den andra icke.

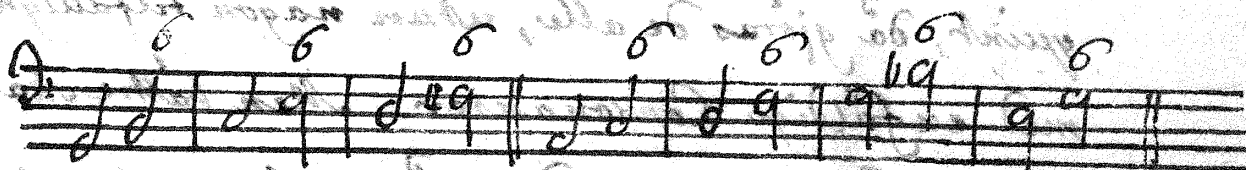

När där är en sextondels paus, eller en sextondels och en 32 dels paus, slås Consonanterne af den första noten, under samma tid med högra handen, och med den vänstra spelas de föreskrefne bas = noterne, som gör en god värkan.

At stiga med språng af Terz

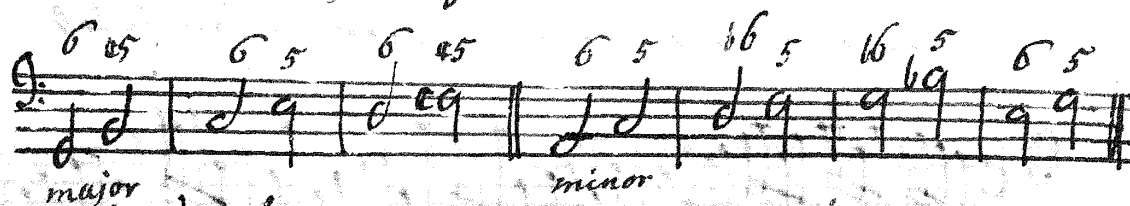
Til den noten, som följer språnget af Terzen, vare sig den större eller den mindre, gifves gemenligen sexten.

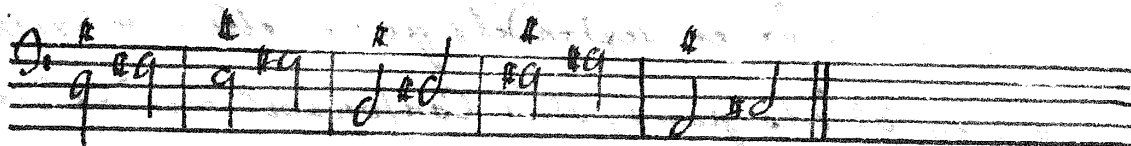
maggiori

minori

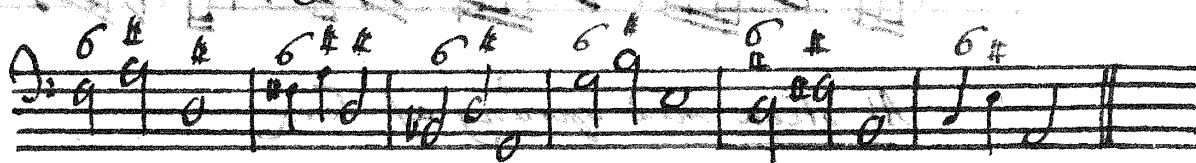
Om noten har skyldigt vis Sexten, vil den följande
hafva quinten.

Alltid, när som diesis (♯) finnes öfver andra
noten af detta språng, gifves hånne sexten,
och på den föregående, Tertia major.

Enär som efter detta språng vare sig major eller
minor, därpå följer quint nedan före, eller
quart ofvan före, som kallas, slut=språng
(salto di Cadenza) då gifves til första noten
naturlig sext, och til den andra, Tertia major.

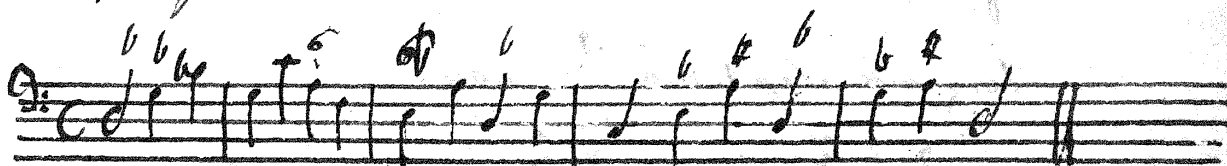

Och när som efter Terz=språng följa tvänne,
eller flere språng af quart ofvan, eller nedre
quint, då göras de alle, utan någon tillfällighet
med enfaldige Consonanter. Men bättre skal
sees anmärkningen med språng af quart, eller
quint.

Att stiga up

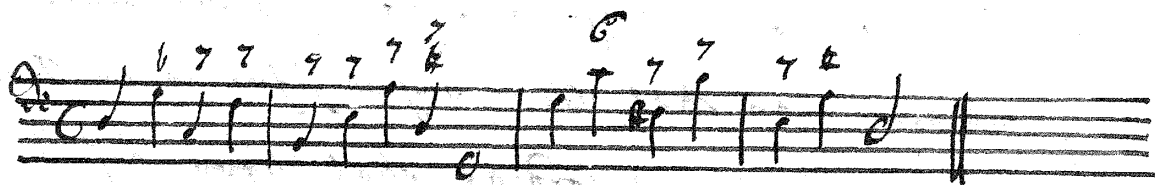
At stiga med spring af öfre quart.

Språnget af quarten ofvanföre, fordrar, liksom det som vanligt gifves til almann regel, Tertia major, som den af quinten nedan til. Men märk, att det kan äfstadkomma en vilfarelse om man binder sig til denna regeln, alldenstund det förefaller i många modi, att han vil hafva Tertia minor, i följe hvaraf, man bör, handla varligt, och huru man skal blifva vis af gifva honom Tertia major, endast då, när det fordras, skal blifva förstådt på sitt ställe, där det skal visas sållet att gå genom och modulera tonerna. Märkte man nu följande exempel.

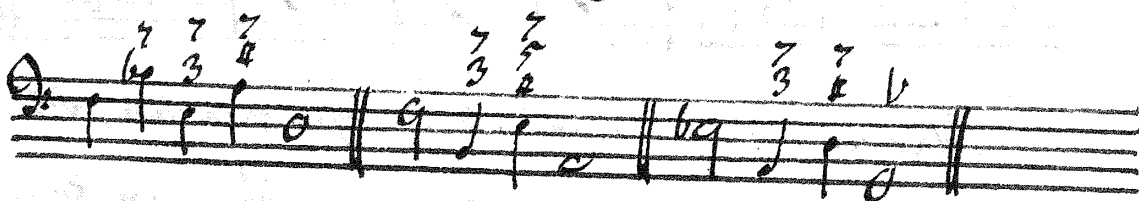

Här ser man at språnget til öfre quartern, vil aldrig hafva Tertia major, undantagandes, där han kommer naturligt, och där han gör cadence uti nedre quinten. Alltså bör märkas, at där många af desse språng finnas tillsammans, måste aldrig gifvas Tertia major, om icke, där hon är naturlig, och sedan på den sista, som gör cadenza (Format - Clausul, Stamm = Fall, Sang = slut)

Och om til dem alla gifves Septima, gör det ganska god värkan, men icke vid den första, som börjar språnget, ej eller vid den sidste, som gör på dem et slut. Man lage så, at hvar Septima kommer konverser bunden af den föregående, och tage i agt, at Terzen af en not blir den andras Septima.

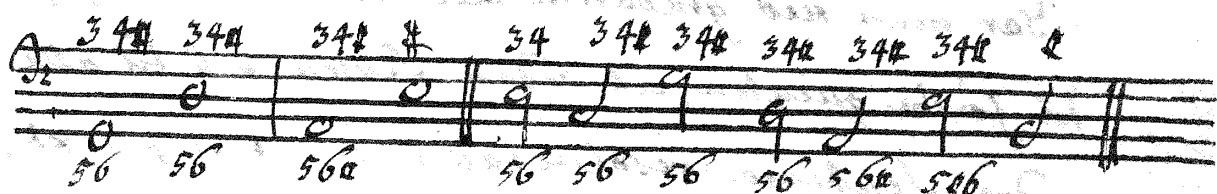
Til den noten, som följer språnget af Quinta minore, eller den faliska, gifves icke Quint, efter som den har med sig elak relatione, men Terz och Septima är nog.

Denna anmärkning skal bättre begripas af några Exempel uti 7. Capitlet.

Uti språnget af quinten ofverantil, märkes för denne gång endast uti stora noter, det är, af en

hel, eller half not, at efter Tertz och Quint, resolveres
noten med Quart, och Sexta major, och således nedstigande
af Quart.

Denna regel tjänar nog vid några Cadenze
placati, brukade uti kyrkjo - Musie.

Den not, som följer på detta språng, vil gemenligen
hafva Tertia major uti vissa Compositioner. V. gr.

Det är nödigt att märkja, at relationi (mottjudande)
tala understundom icke Tertia major vid redan
nämnde språng, och det kan begripas af noter som
naturligen svara mot hvarandra, som här.

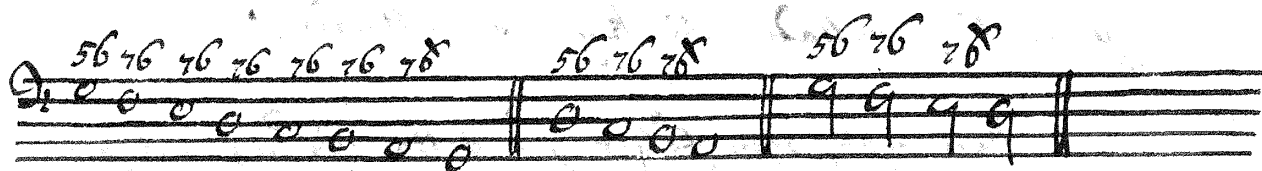

Språnget med upstigande Sext kan betraktas som
det, med nedstigande Tertz, hvarom skal handlas
uti det följande Capitlet.

Anmärkingar öfver nedstigandet gradatim, eller
språngvis (di salto).

Ex. 4.

Gär man ned gradatim med hvita noter, gifves
til första quinten, och sedan Sexten, och til alle de
andre Septima resolverad med naturlig sept; men
den sidste bör vara alltid Sexta major, verti grazia

Nedstigande en enda not grad- vis gifves hanne quint
och Sexta major, eller Septima och Sexta, och ibland
endast Sexta major. v. gr.

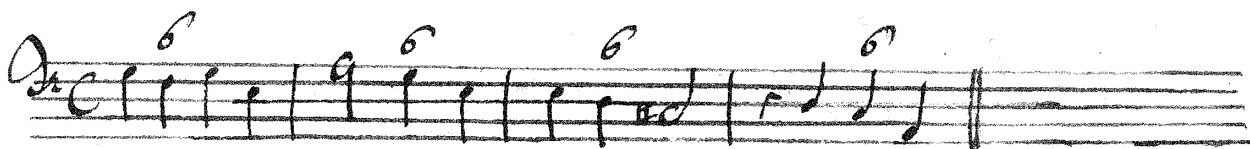

Och måstedels, ibland många noter, som stiga ned gra-
datim gifves den sidste Sexta major, varandes det
et slags Cadenza (sång = fall) eftersom på visst
sätt denna not kommer at fåsta modulazione, (en
sångs ledande) på den följande noten, görandes därvid
andra rörelser, uppstigande graderis, eller och springan-
de på åtskillige sätt. Man bör ej föga värda at betrakta
detta exempel.

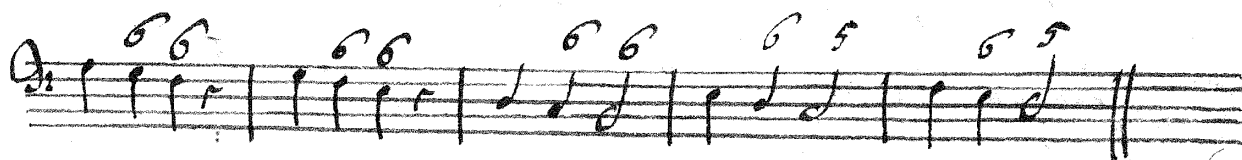

Nedstigande trappvis Minime (halfoa noter) och Semi-minime (fjerdedelsnoter) märkjes, at när man går ifrån en not, som har enfaldiga (semplici) Consonanter, vil den följande hafva sexken.

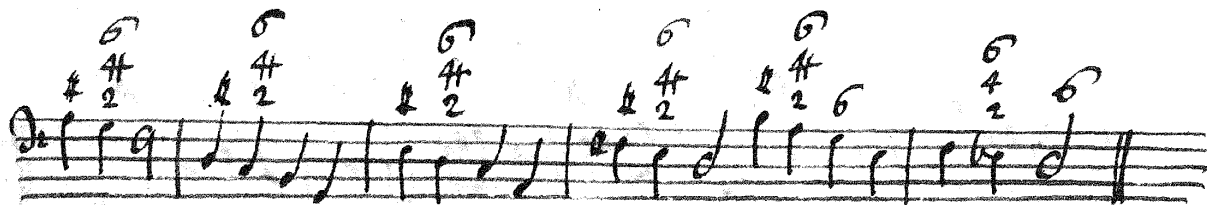
Exempel med tvåanne noter, som stiga ned gradatim en hel ton.

Exempel på trene fjerdelar, eller ook ware sig trene grader af åtskillige slags noter.

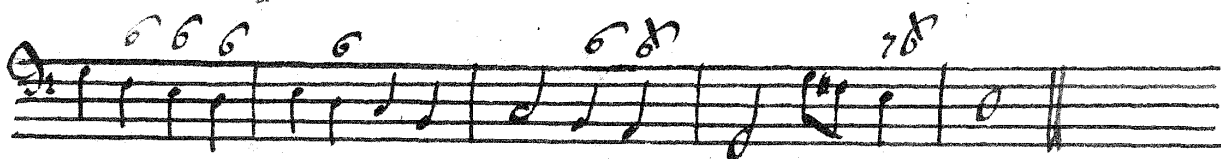

När den första noten af dessa trene grader, har Tertia major, och därpå följer den andra noten, som stiger ned en hel ton, går den förbi affoluta, (utan undantag) och återslås på hånne samma noter som accompagnerat den föregående, hvilka då blifva Secund, Quarta major och Sexta, som gör en rätt god värtan, och på den som följer, gifves naturlig Sept, Exempel.

Om ofvannämnde mellan = not stiger ned en half ton gifves h²anneTertie, och Sext måstedels minor, eller naturlig. Om den likväl bör vara major skönjes af Composizionen, eller af gångarne angifne och utstakade uti föregående exempel.

Exempel af fyra fjerdelar, eller fyra grader af olika slags noter.

Uti dessa kan märkjas de samme regler som ofvan til äro nämnde. At E förut, eller efter F har Sexten, at hvar och en termine, som nedstiger gradatim har Sexta major. Ibland går man med Sexten til alla noterne, men det visar sig måstedels af Composizionen, antingen med siffror, eller med den partie som där ofvanföre är skrefven.

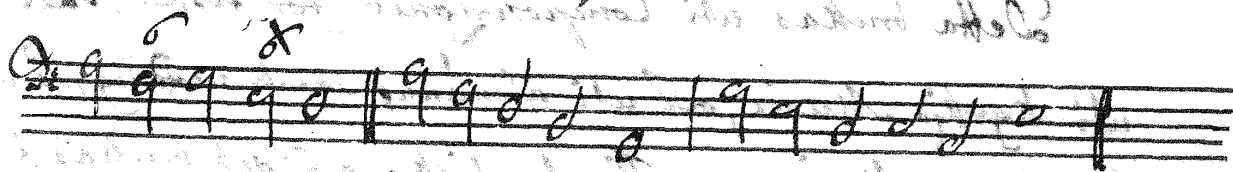
Med ottondelar (Crome) i aqt tages samma regel som här frammanföre är gifven, af en god, och en slätt, och betjänar man sig ofta af Decime, och om det låter göra sig, i nedslag, eller vid handens uplyftande ändas den

fjerde ottendelen med Sexta major.

Når nedstigandet skjer med spræng til Tertia, mærkes, at om den første noten haft rene Consonanter, eller om efter sprænget følger en not i næste grad, givnes til den anden noten en sext, men går man sprængvis, forfares simplicemente, (med rene acconder).

Til exempel.

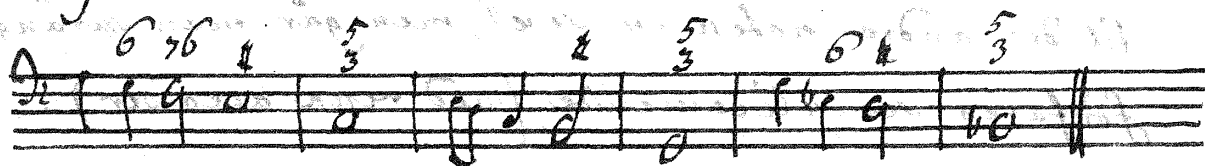
Om første noten har Tertia major, givnes til den anden sexten, anskjønt at derpå følger hvad slags spræng det ook vore. Det i alt tages likvæl osvikeligt, når sprænget är formerat af Tertia major, det är, af tvänne hela toner, eftersom når sprænget består af en Tertia minor, det är, en ton ook en half, kan man ibland stadna på andra noten med quinten, men detta i anledning af de rörelser som i aht tages efter de förut gifne regler.

Spræng af Tertia major alltid
således.

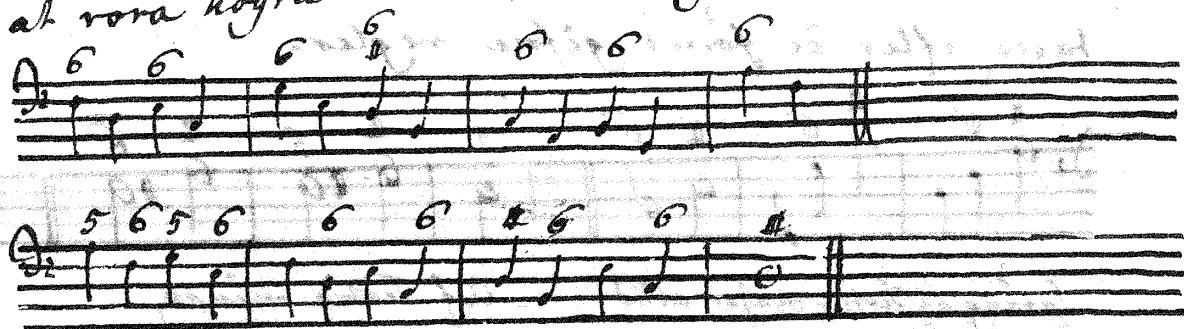
Af Tertia minor,
eller

Ibland gör Compositionen et slags slut, (Cadenza) och stadnar på noten med Tertian major; och återtager sedan ombytandes ton på undre Tertien, görandes därmed en slags början; då vil den noten icke veta af någon Sext, men i det stället fordrar hon en Quint.

Detta brukas uti Compositioner för röster, både uti kyrkjs Music, och uti almänna samt vändlig, så väl Kammar-Music, som Theatralisk; och det brukas i det man sluter en period (en fullkomlig mening i talkonsten) (en del af et tal) frågande, eller förundrande, och sedan slås den andra an; gemenligen brukas detta uti allvarsam Stil, eller Recitativ.

Om den not, som gör Terz språnget, antingen major, eller minor, har Sexten, kvarstadnar den andra med rena accorder eller Consonanter, utan att röra högra handen, verbi gr.

Twärt om.

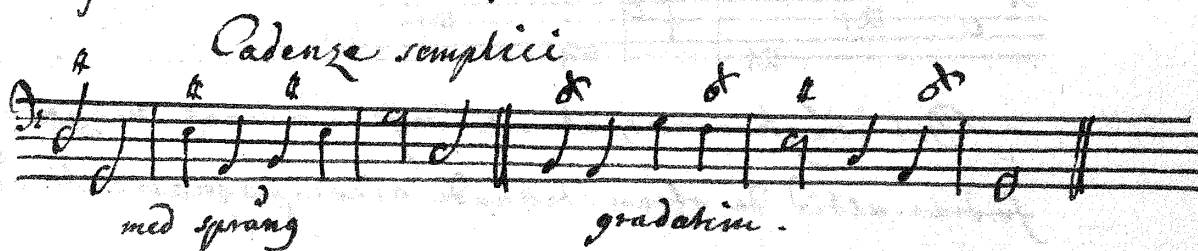
Språnget til quarten nedanför märkes äfvensom quinten ofvantil. Likaledes också Quintsprånget nedanåt, som det til quarten ofvantil, varandes desse öfverens stämmande; under ^{det} at jämljudande (equisona) noten sökes, det är Octaven, som har jämlikt ljud. För samma orsak blir nedre sexten ansedd som den öfre Terzen, och äfvenså uti viderspelet.

Men vi böra icke gå förbi språnget til nedre quinten, utan att visa de stämm-fall (Cadence) som måstedels formeras af detta språng.

At göra Cadencer af allehanda slag.

Cap. VI.

Cadence äro förnämligast af tvåne slag, neml. enkla (simplici) och sammansatte (Composte). De enkla formeras på tvåghandade sätt, det ena med Tertia major nedstigande i språng til quinten, eller uppstigande med språng til quarten; det andra skjer med Sexta major nedstigande en grad.

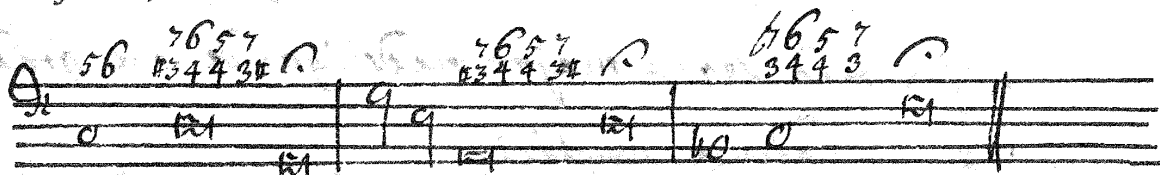
Sammanfogade Cadenze äro fyra slag, större, mindre, minskade (diminuite) och förstälte (finke)

Den större Cadenza formeras uti fullkomlig takt af fyra fjerdelar på detta sätt. Första noten slås an med ren accord, och med Tertia major; till det andra fjerdels-slaget gifves quart och sept; vid tredje fjerdels slaget förenes quinten med quarten; vid fjerde, och siffsa takt=opslaget resolveras Quarten med Tertia major, och i samma tid=rymme, eller et half fjerdels slag efter gifves septima, hvilken går af falla nedstigande en klaver=pinne gradatim på Terz eller Decima af den följande noten, som ändrar Cadenza.

Cadenze composte maggiori

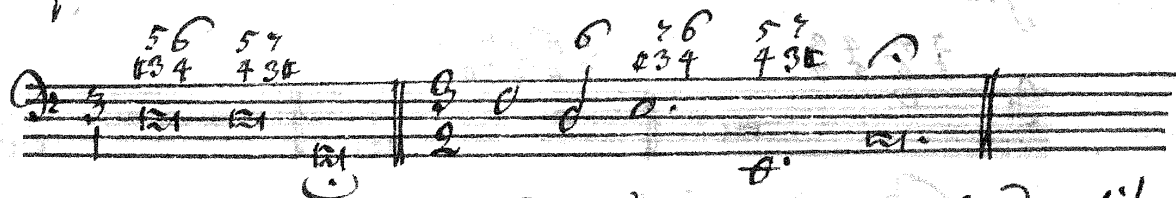
Många gånger varda desse Cadenze anticiperade (förekomna, i för tid brukade) med bindning (legatura) af Septima på detta sätt.

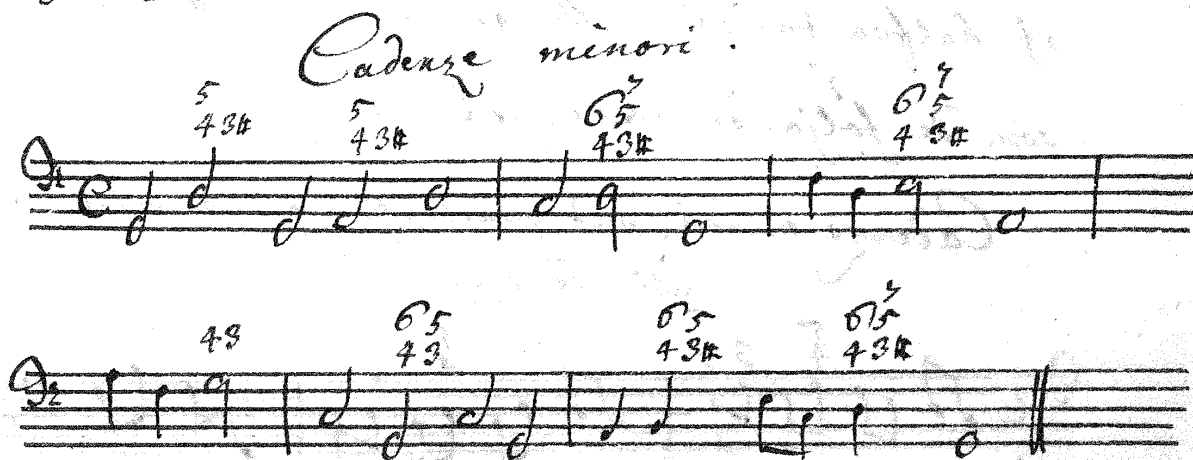
Det ihågkommes, at uti desse Cadenze maggiori fordras alltid de ofvan-teknade accompagnamenti, anskönl.

at oftast finnes icke öfver noten andra tecken, än deffe
3. 4. 3. eller 7. 6. 5. och ibland ingen ting utsatt.

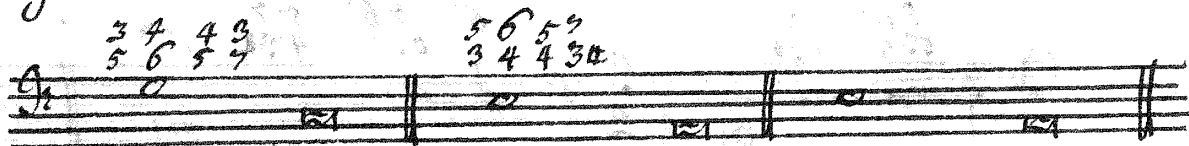
Uti Tripel Tacter kan Cadenza maggiore icke
formeras om icke uti tvänne tacter.

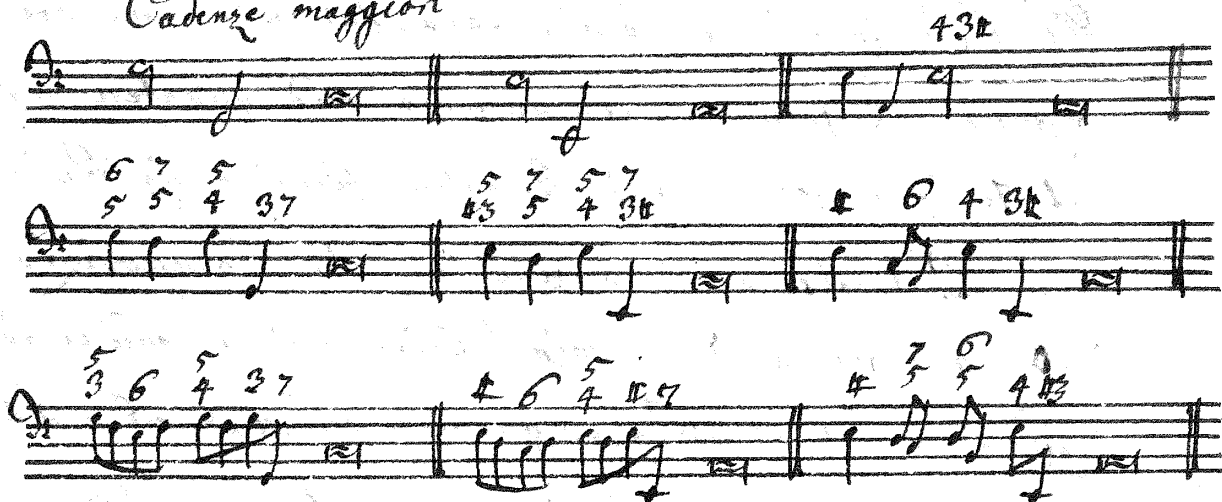
Med Cadenza minore förstås sång = slut inom mindre tid-
rymme, och formeras den samma med quarten resolverad
af Tertia major. Med Quarten förenar sig Quinten;
men måstedels, och i synnerhet uti Compositiōni
da Camera a Voce sola (Cantars Musie med en röst)
gör man väl at tillägga quarten en sept, och i det at
quarten resolveras med terz, resolveras även och
sexten med quint, och på samma tid gör septima
godt gagn. (buonissimo effetto) Ver. 9.

Cadenze diminuite (minskade) ²aro ²åtskilliga, och härledas af redannämnde maggiori och minori, sedan som den not, som formerar Cadenz ²är delt i tvänne, eller och, vare sig fyra, eller flere noter. Därpå skal här framställas ²åtskillige exempel.

Cadenze maggiori

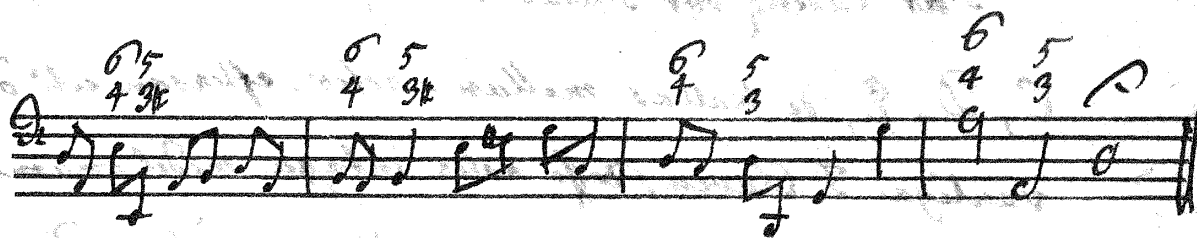

Stor² delen af Cadenze minori likna de föregående maggiori, med den enda skilnad, at desse bestå af af halftva tacter. De göras på åtskillige sätt, som de följande exempel utvisa.

Cadenze minori, med quart, eller quint, resolverade uti Terz:

Andra Cadenze med quart, och Sept resolverade
med Terz och Quint.

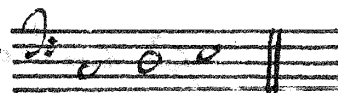

på Orgor, om icke uti fullstämmige Compositioner.

När Cadenz bör slutas uti några mellan-noter, det är, C, D, E, de kallas mellan-noter, eftersom uti den vanliga F Claven, dessa noter intaga medel-rummet

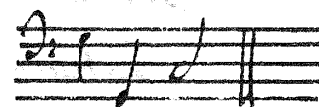
af raderne, som man ser, eftersom äfven deras ställning intager intager på Clav-Cymbalet ^(medelrum) hälften af klaveret; Cadenzen skal blifva hel lätt, och väl-klingande, om hon göres på detta sätt, neml: 4. 3. om

G, gör Cadenz uti C, således stället pekfingern på tasto (klaver-pinnen) E struket, som gör

sexten, medlersta fingern på F, som gör Ochava

och lillfingern på det följande C. som gör

Quarten, och sedan resolveras nedstigande

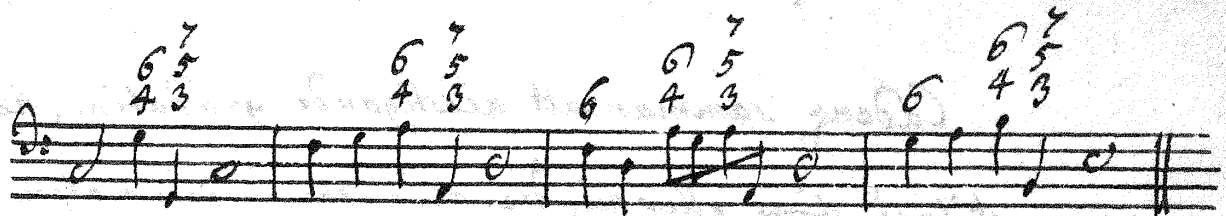
hvar finger liksom en tasto, som, tilförene är sagt, då är Cadenz väl (benissimo) formerad och resolverad, och slutas

des uti C, återgår handen återupstigande gradatim på de samme taster som först brukades. Til Septima kan

läggas Octaven med lillfingeret, at Harmonien må blifva des fyllegare, och väl-ljudande. (sonora). På samma

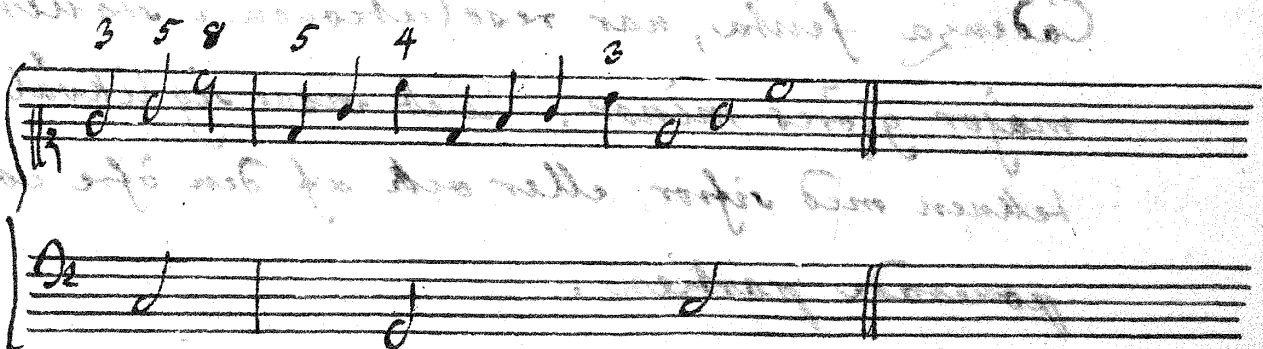
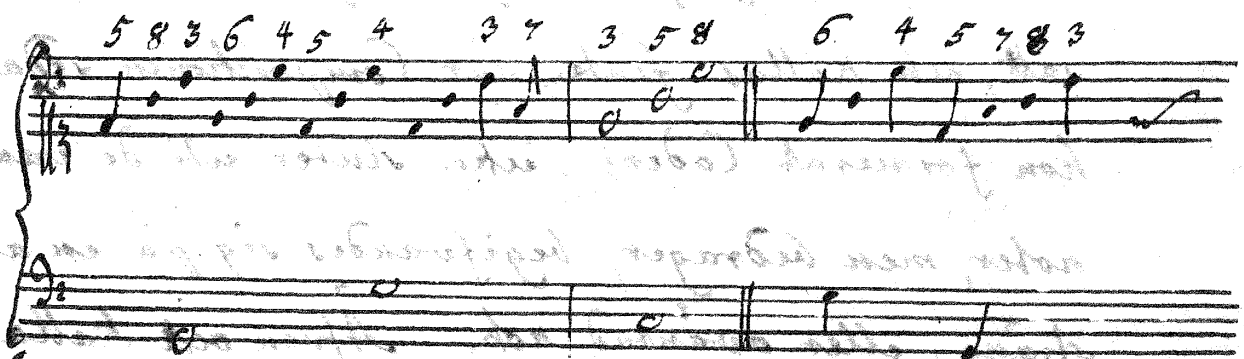
sätt göres de andre bägge Cadenzer uti D och E.

Försoök detta på Instrumentet, skal detta sätt finnas lätt nog. Och desse äro de ofoannämnde trenne Cadenzer

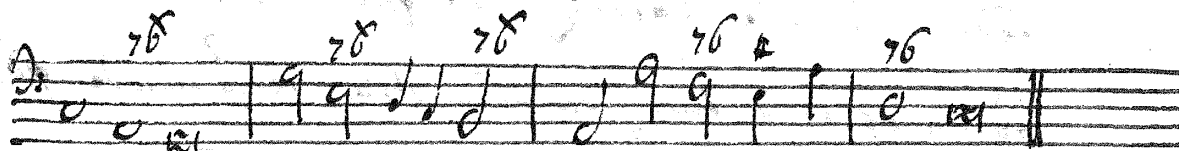
Det tages i agt, at resolverande Tertien uti Cadenzen
måste alltid vara major, och quinten til H , är semitons
maggiore, det är, diesis för F .

Med handens ställning på lika sätt, formeras ibland
redan-nämnde Cadenz med quint i stället för sext,
rorandes med tummen vänstra, benämnde quint,
som blir mycket bekvämligare, och med samma ställning
faller det sig väl at formera de större Cadenzer af
de ofvannämnde mellan-ställningar. Se dem ut-
tryckta uti form af intavolatura. (bokstäfver eller noter)

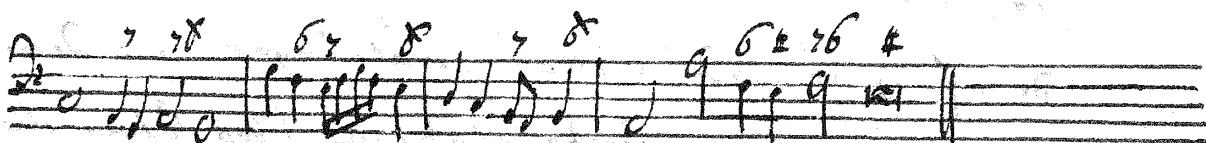

Cadenz sammansatt nedstigande gradatim, har ingen skilnad större eller mindre, alldeles så som den noten, som formerar hånne, vare sig af mer eller mindre tidsrymme (valore) åskar ej annat, än Septima resolverad med Septa major som här sees.

Cadenze semplici di grado

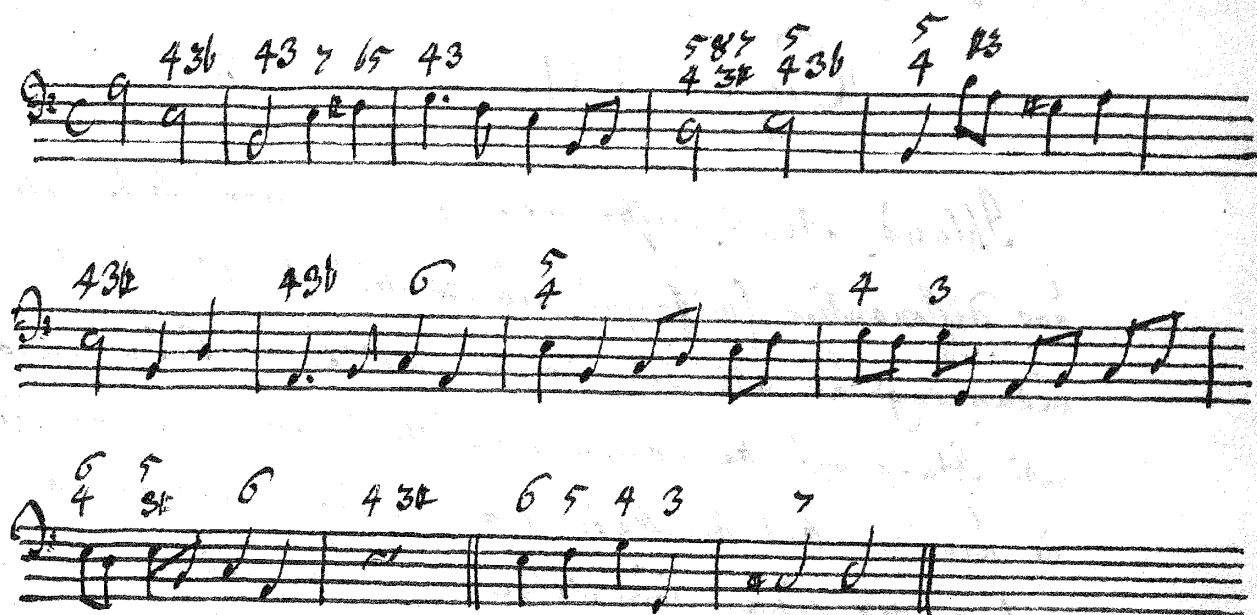

Minskade (Diminuente) göres på detta sättet.

Cadenzer förstälte (fiute) göras på åtskillige sätt, och kallas fiute, när Compositionen sedan hon formerat Cadenz, icke sluter uti de vanlige noter, men bedrager, begifvandes sig på en annan sträng, eller oväntad not. Äfven och kallas det Cadenza fiuta, när resolutionen i stället för major göres minor. Det visar sig likväl af tecknen med siffror, eller och af den öfre komponerade partien.

Exempel af Cadenze finke.

Alt härtills synes mig hafva talt tilräckligt om Cadenzer. Sedan bör Lär Mästarna visa smärningom, Lärjungen, de så kallade accidenti uti alla toner, som föra med sig diesis eller och b moll, och således kan den längsige befästa sig at återfinna, och at öfva redan nämnde Cadenzer, på alla tasti (klavér-pinnar) görandes sin uträkning, och rättandes sig efter tecknet af siffror på de exempel som redan äro framstälte til Hufvud-regel.

Om Diffonantier, bindningar, (Legature) noters delningar
(note sinuate) och sättet att dem resolvera.

Cap. VII.

IBland Musikaliske klang = skilnader (Intervalli)
äro Diffonantier. (miss = ljud, olägen, stridigt klingande) som
redan sagt är uti det första Capitlet. Och äfven som
uti Harmoniske sammansättningar (Composizioni)
de äro mycket brukade, i anseende til det myckna
behag, och sinnes förnöjelse, de föra med sig när de
äro skickligt hanterade, och oplöste, (risolute) gifvandes
hörslen icke ringa nöje; Afvænteds är och nödigt öfva
dem uti accompagnerande, att veta tilreda, binda och
uplösa dem, enligt sammansatte stämmor. De kallas
Diffonantier, alldenstund de äro emellan deras intervaller
fallskit = stämmiga, (discorde) namngifna sålunda af de gamle,
i ty de hafva befunnit dem, icke allenast af hörslen
fallka, sträffa och misskagliga, men också grundat på
naturliga skäl, orsaken hvarför de dem sålunda kalla;
Vi sökjom därtill inga andra skäl. En nygierig kan på
det ämnet finna sitt nöje uti Boetii verk, eller och
hos så många andra berömlige Scribenter, som härom
handlat. Alltså gör det tilfyllest vid vårt förhållande,
att veta, att Diffonantier äro dessa, neml. Secund,

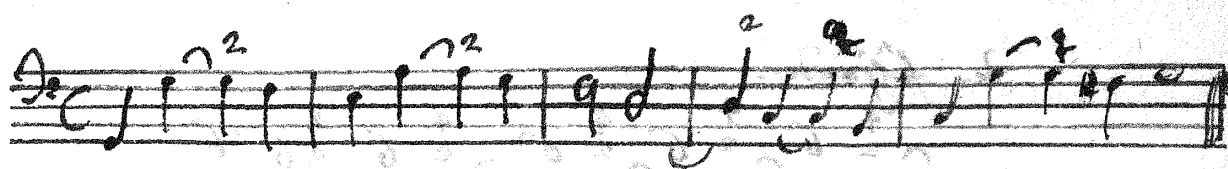
quart, quinta minor eller falsa, Septima, och Nona;
 och ^{som}radane, varda de anseende, uti deras fördubblingar,
 de högre, och de högste etc. eftersom de äro sammanfogade,
 eller ock skilda, som sagt är om Consonanter. Quarten
 blef af de gamle, satt ibland fullkomliga Consonanter,
 som det läses hos många Autorer, at de som först
 brukades voro Diatessaron, Diapente, och Diapason,
 det är Quart, Quint och Octav. Och sannnerligen,
 quarten satt ibland fullkomliga Consonanter, så väl
 af de gamle, som af närvarande tids Musici,
 är blefven ansett som fullkomlig Consonant, men
 ogillad at brukas til grund=not. Altså, i följi
 af det skälet, och i hänseende til vårt företagande,
 skal hon här blifva kallad dissonant, eftersom
 hon bör brukas med sit bindande, och därpå
 följande uplösning, lika som andra Dissonantier.

Vid de noter, öfver hvilka finnes utsatt
 någon af redannämnde nummer, bör i agt tagas,
 at den sammansatte stämman gör en bindning
 med den föregående noten; Däraf följer, at den
 not, som går framföre den, som här Dissonantz=
 tecknet, innehåller uti sig det andag, som skal

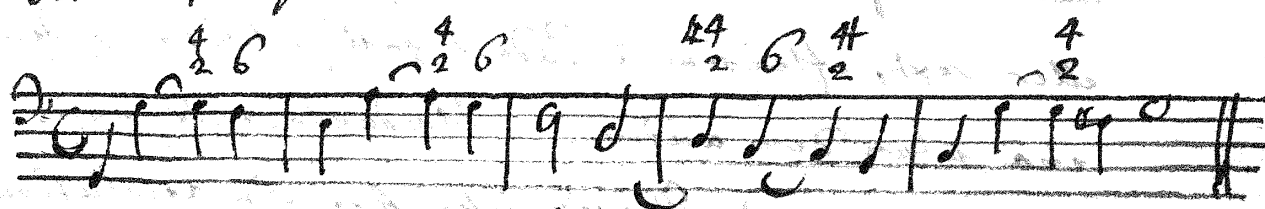
hjena den andra noten af Sjelfva Diffonantien.

Derfore bör man så laga, at handen icke afviket, eller flyttar från den posten, och at just fingern kvarligger bunden på samma klavér-pinne, som han befunnits vid redannämnde föregående not; och sedan bör uplösningen ske med närmast Consonants, nedstigande en grad. Och vanligt vis resolveras quart med tert, septima med sext, och Nona med Octav. Men altramman skal vara klart och tydligare bevisat.

Secund skulle kunna anses för sig sjelf som Nona, varandes den sistnämnde sammansatt af den förste nämnde, och eftersom gemenligen skrifves, Secund, fast mellan: rumet blir en Nona, Lillvål är emellan den ena och den andra, märklig skilnad, eftersom Secund härrör icke af bindning, men följer bindning, det vil säga, at när Basen binder resolveras icke, i det fall, likt andre Diffonanzer, men sjelfva Bas-partien resolveras nedstigande en grad på detta sätt.

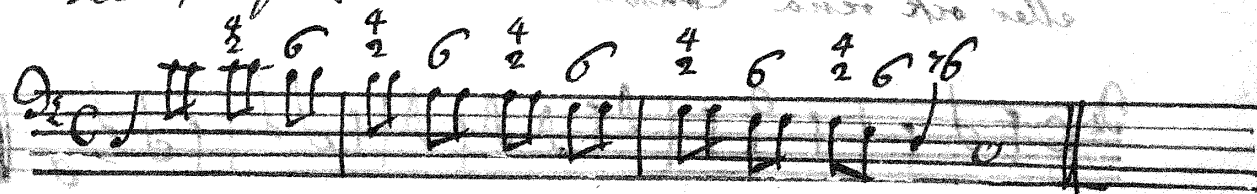

Altså for Secund gives uti det andra takt-slæendet af den bundne noten; og når den foregående, som blifver bunden, er af større tids-rumme, i agt tages, at secund gives ved nedslæendet eller ved haandens uplyftande uti takt-delning. Sedan mærkes, at til Secund fordras quart, antingen stor eller mindre, enligts dens natur, eller på sått som Compositionen det ønsker, hvilken utviser det genom teken af accidenti (hifalligheder) som ses af dette exempel.

Ikke end finnes nogle noter a nye anslag, hvorvid mærkes, at til dem som kommer i begyndelsen af hver halv takt, være sig uti nedslag, eller uti opslag, gives secund og quart, lige så som ved bindinger.

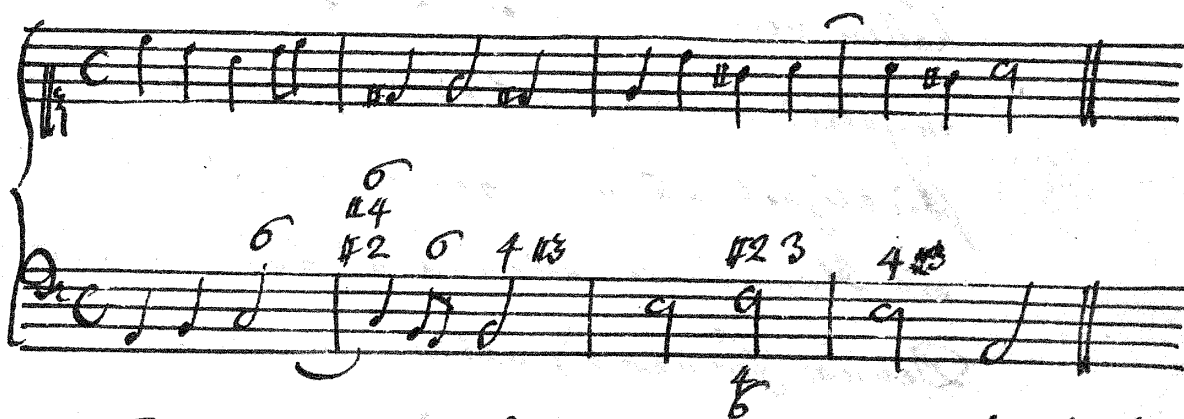
Til exempel.

Dette betragtes som legature (bindinger) afvendsom

likt en Nona, som resolveras med Octav, bör den resolveras med unisono. Men så vida där icke är den rymd emellan klaverspinnarne (tasti) blefve icke en sådan slags resolution märkt, ty bör det sig, när dylika bindningar förefalla, som sällan brukas uti Harmoniske Compositioner, at i dess ställe tages nona, som tydligare resolveras af Octaven, som skal ses på ett ställe.

Det finnes, fast det är sällsynt, uti Långs stycker (Cantilene) en synnerlig gång af Secunda major eller superflua, med hvilken gifves quarta major och sept. Se därutaf exemplet med komponerad Stamma.

Detta slag af Secunda superflua pågar brukas uti vissa tillredelser vid Långslut, och at uttöycket

sorgliga ord, &c. och detta är nog angående öfning, och anmärkningar vid Secunder.

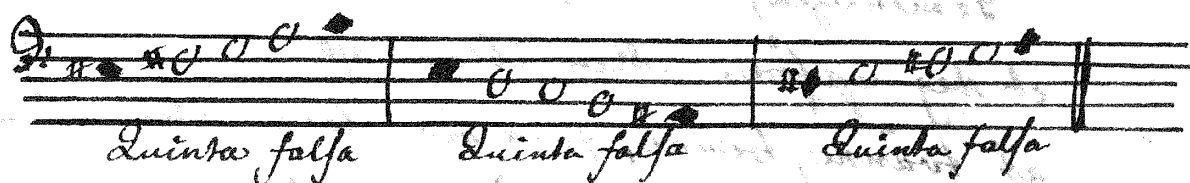
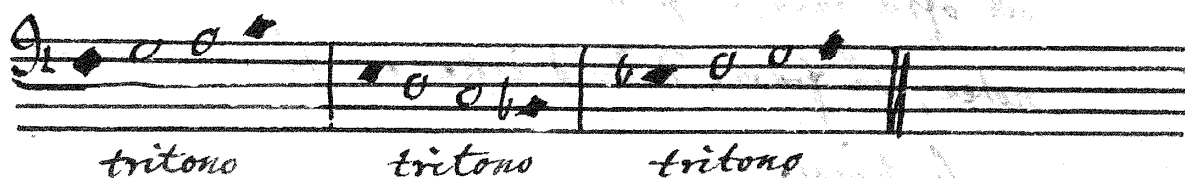
Quart, som redan är sagt, är Consonanz, när hon är ibland Componerade stämmor; men är hon satt när till fundamentet, anses hon som Dissonanz. Och der- för bör äfven denna komma bunden, eller när Basen är bunden, med Secund, som ofvan är visat. Quarten tjénar vid Cadenzer, och löses up med Terz, hon vil hafva öfver sig förenad quinten, och mången gång septen, som är visat af Cadenzerne uti det femte Capitlet.

Quarta major, kallad annorlunda Tritons, är alltid Dissonanz: obrukat af de gamle, och hållen vedervärdig och odräglig. Men blir nu mycket brukad, och när hon hanteras med spicklighet, och med god smak, blir hon gäflig, och Harmonisk, allenast at hon blir rätt resolverad. Denna förenar sig alltid med Secund och sexta major, som tilförene är sagt.

Quinta minor, eller falska är Dissonanz,

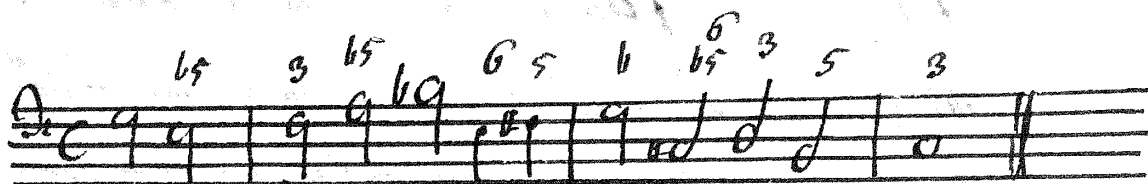
och uti mellanrum

och uti mellanrymd lik Tritono, med den skillnad,
 at Tritono är sammansatt af tre²ne toner, och
 Quinta falsa är sammansatt af två²ne toner, och
 af två²ne halftöa toner. Där² är ännu den
 skillnad, at Tritono eller Quarta major består af
 fyra intervaller. Quinta falsa af fem, som kan
 märkas af detta exempel.

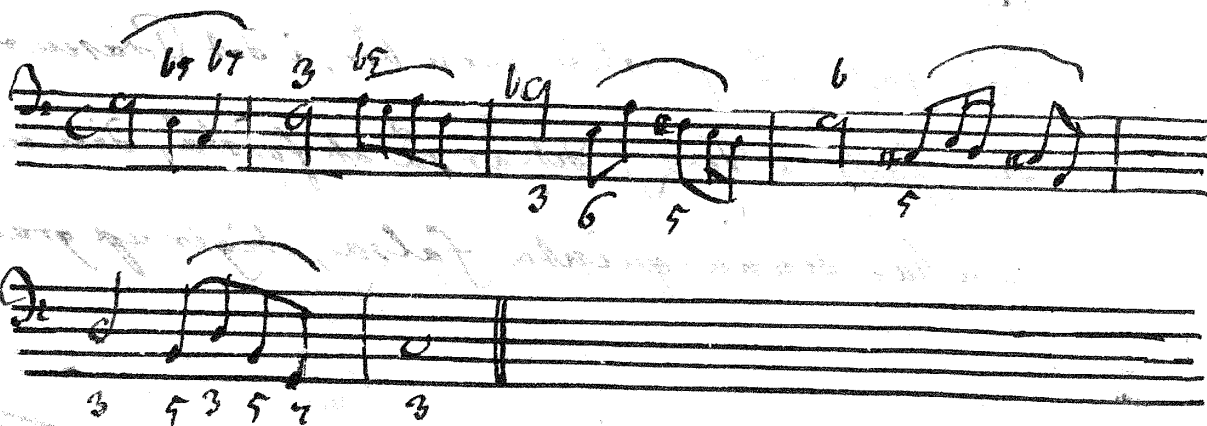
Denna Quinta falsa uti accompagnamenti,
 kan komma bunden, eller fri; och kan intet vara
 replot på det sätt som andre dissonantier, eftersom
 hon följer på quartan, men bör, i det Basen rörelse
 sig, falla i Terz, det är så att förstå, den not
 som har denna quinta falsa, stiger up gradatim

en half ton, och redan nämnde falsa nedstigandes
gradatim finner sig upplöst uti Terz, antingen
större eller mindre, allt efter som Compositionen
det fordrar. *Verbigr.*

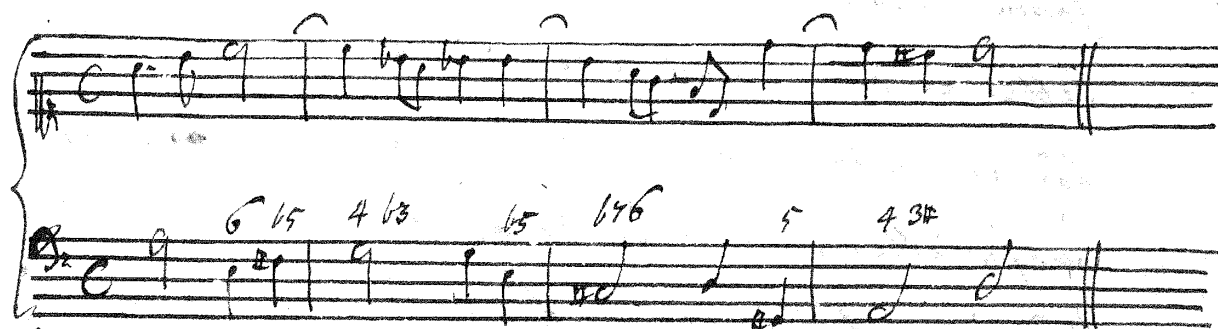
Quinta falsa vil alltid vara förenat med Terzen,
och ofta med Septen, som ock är nödigt i stora
noter, så framt därvid icke är förenat bandet af
Septima.

Gemenligen, när Basen har quinta falsa, går han
ett steg uppföre. Men ibland göres en förminskning
af tvåanne, trene, fyra och flere noter, och uti dem
alla bör stadigt kvarhållas den Klaver-pinnen, som
var Quinta falsa til den första, allt tills den noten
kommer, som emottager Terzen til att aflösa redan
nämnde Quinta falsa. Märkje man väl exemplet.

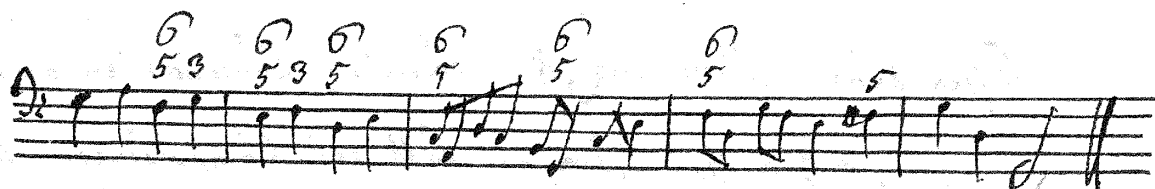

Efter

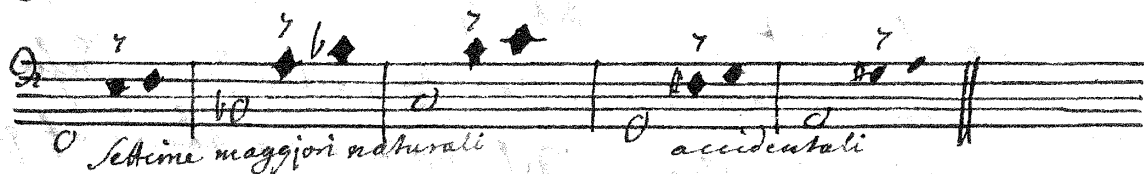
Efter denna Dissonanz, kan dárutaf kárledas en annan bunden, oel det skal gjöra en rätt god Composizion; Uti sådan händelse, bör ihogkommas, at alltid kvarhålla bunden denna noten, allt tills uplösning sker med den andra Dissonanzen. Bese exemplen med sammansatt stämman.

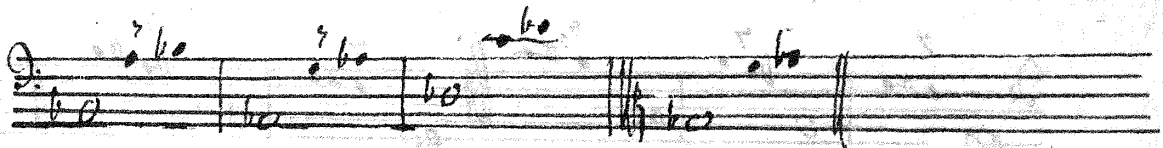
Uti sammanfattningar af flere stämmor brukas någre bindningar emellan de öfre stämmorna, som sies emellan sammanbinda sig med Dissonantier, antingen af Secund, eller Septima, oel under sig sjelfva ordentligt vis resolveras, men äro likväl mot Basen alltid Consonanter; oel det skjer, när quint oel sext äro till sammans teknade, såleds 6, eller 5. Bese vilja alltid hafva Terz; Dets uplösning härrör af quinten, som vickandes ned en tasto, faller oftast på Terzen, under det at Basen stiger grad-vis, eller med språng, i anledning af sina rörelser, hvilka skola inrättas som exemplen utvisar.

Ibland alla Differanser är Septima den som oftast
 förekommer, eftersom hon är af trene slag, alla brukade
 uti Composition. Och at skilja dem, kallas här den
 första Septima major, den andra minor, och den tredje
 Septima diminuita, eller ofulkomlig. Likväl, när
 här varder talat om Septima, kallas hon ~~varken~~
 major eller minor om icke af nödvändighet i an-
 ledning af händes tillfällen; men när vantigt
 vis säges Septima, förstås därmed den naturliga.
 Den första, som är major, är den, som är sammansatt
 af fem toner, och en half, och til större tydlighet,
 nämnes, at den året, som at komma til Octaven,
 felas en half ton, det är

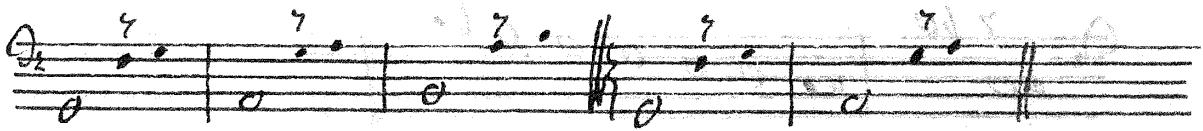

Majori kallas likväl endast dessa accidentali.
 Afven noter med b. molle hafva Septima major,
 men kallas naturliga.

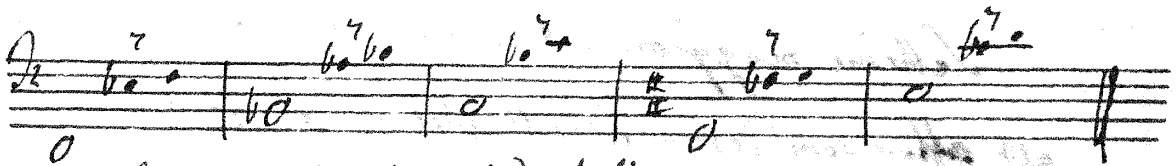

Settime maggiori naturali per 6 molle

Den andra Septimo, som här kallas minore, är den, som är sammansatt af fyra toner, och tre ännu halftva toner, och till att komma till Octaven blir det ännu en hel ton. Hvar gr.

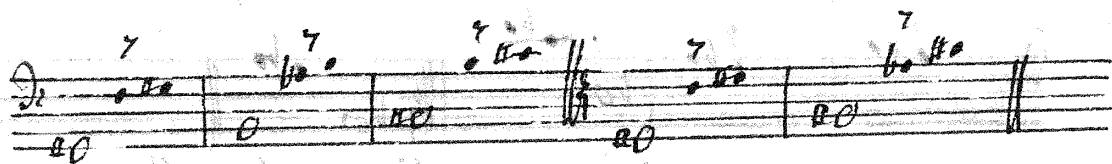

Settime minori naturali

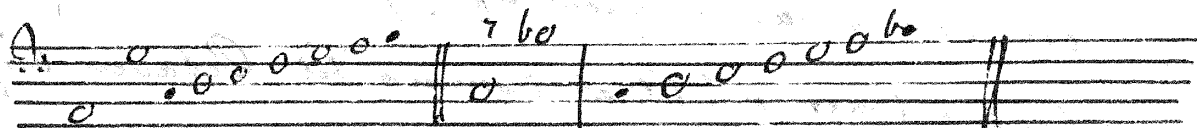

Settime minori accidentali

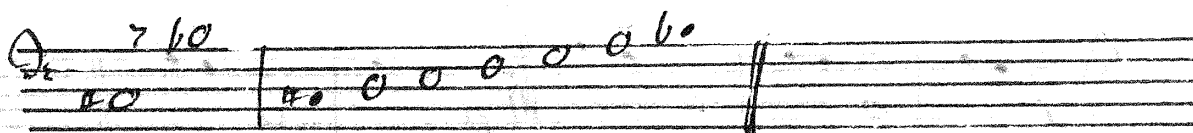
Den tredje Septima, som kallas imperfetta, har samma mellan-rymd, (intervall) som Sesta maggiore, och är sammansatt af tre toner, och tre halftva toner, och att komma till Octaven felar ännu en ton och en half. Men för större tydlighet, enligt vår föresats, (kal hon kallas alltid Settima minore.

Och alla tre desse slag kallas *Settime* eftersom de äro sammansatte af sju låte = rynder.

Settima maggiore minore

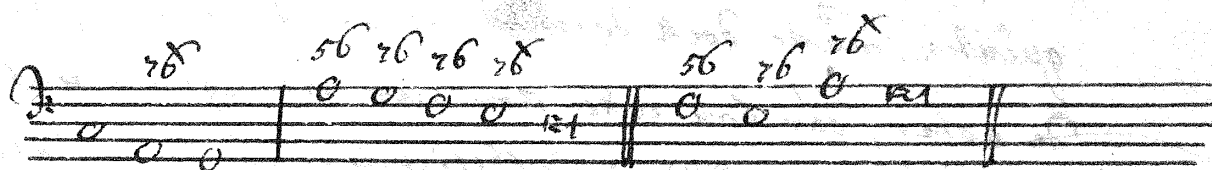

imperfetta:

Settime maggiori och minori blifva här kallade, allt efter som deras tilfälligheter det fordra. Annars, så vida de äro naturliga, är ej nödigt, til vårt ändamål, och öfning, at gifva dem någon titel. I gemen, bör septima aldrig stå utan *terz*, kan också hafva *quint*, men det måste väl urskiljas, hvar, och när; så som exemplerne det skola utvisa. Först kommer *Septima* bunden uti den compositerade stämman af en föregående not; och bör resolveras med *Sexta* majör, som gemenligen förefaller vid *Cadenzer* som göras gradatim. När likväl, där äro flere noter, den ena bredevidd den andra grad-vis, som hafva *Septima*, och *Sext*, resolveras

ihli med

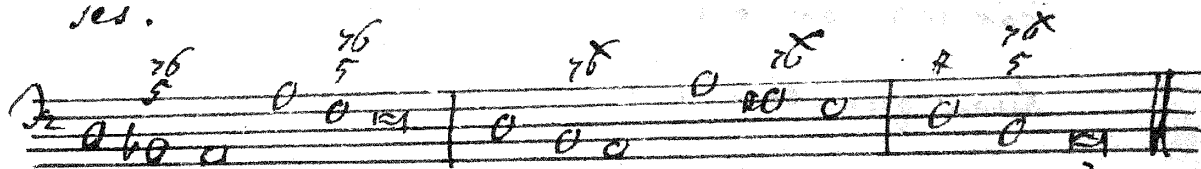
icke med sexta major, undantagande den sista.

en enda 7 okt b. flere följande

Nedstigandes gradatin med stora noter til de som gälla en half takt, kan uti et sådant tidrymme förenas med septima och så quint, men den måste tagas bort genast när resolution sker uti sext, begifvandes sig at fördubbla en terz, eller sext, allt efter handens bekvämlighet. Men förft tilstyrkes Lärjungen at göra sig väl öfvad uti dessa bindningar af Septima, utan quint, som icke är alltid nödig. Dess utan bör ock märkjas, at uti några noter bär quint et elakt ljud = möte, (cattiva relazione) i synnerhet uti It, och uti noter med # acciden- tale, i följe hvaraf de böra undflys, som här

ses.

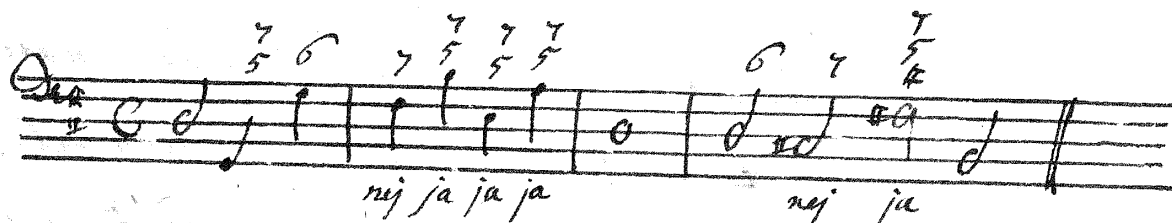
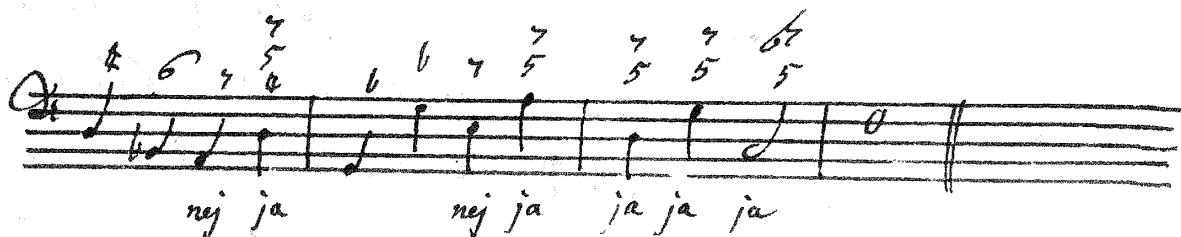
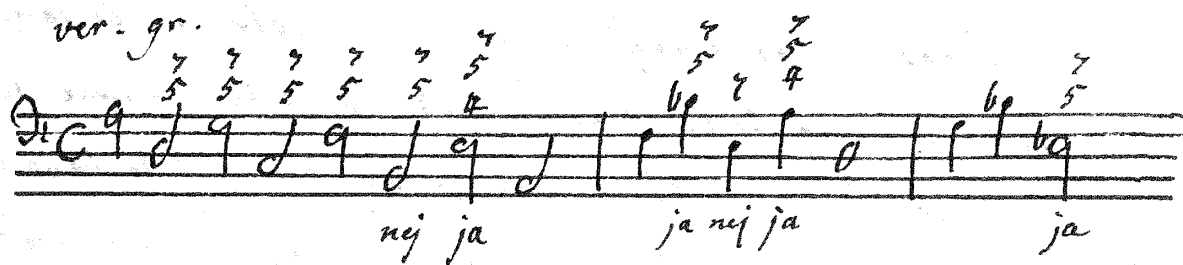
här kan quint stå

här icke

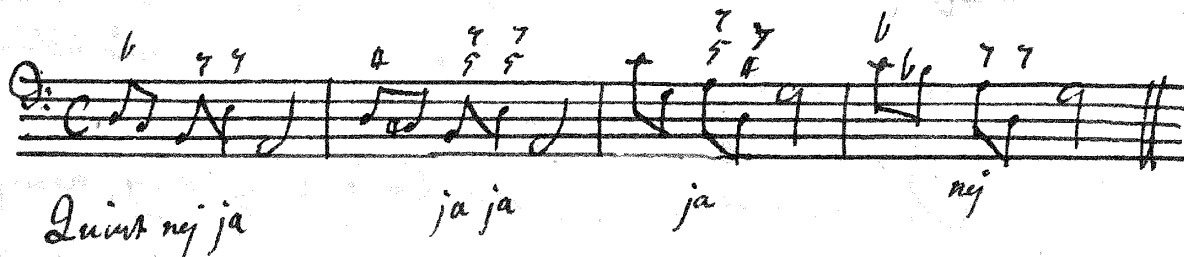
här tillåtligt

Och eftersom uti några Cadenz = språng, neml:

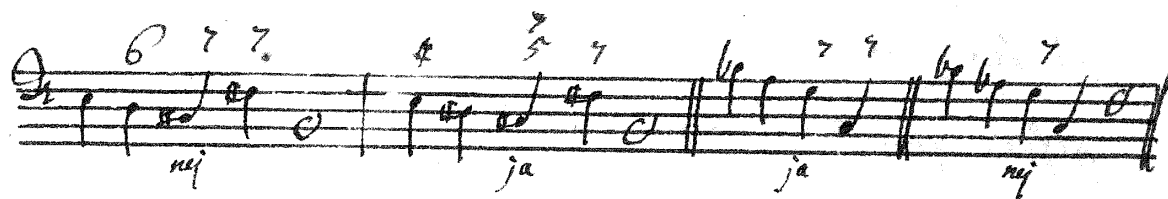
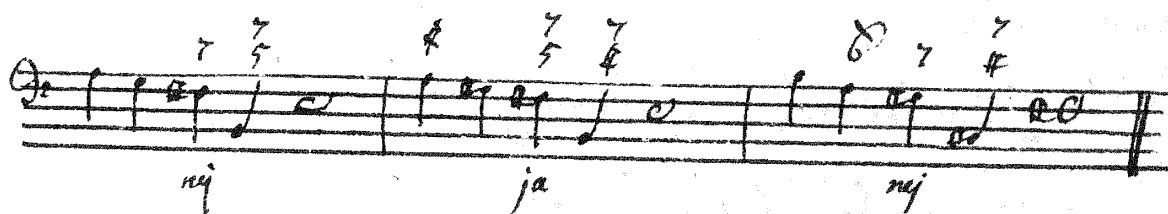
ned til quint, up til quart, ¹är ²nödigt at därmed förena
quinten, måste dock därmed varsamt handlas, och uti
de noter, där hon icke kommer riktigt och naturligt,
eller väl tillredd af tillfällenheter bör hon undflys,

Man gör väl at märka dessa gangar, nog
bruklige, hvarest Septima fordras, ånskjönt hon
där icke är teknad, vil tage man noga i agt
hvar quinten icke bör höras.

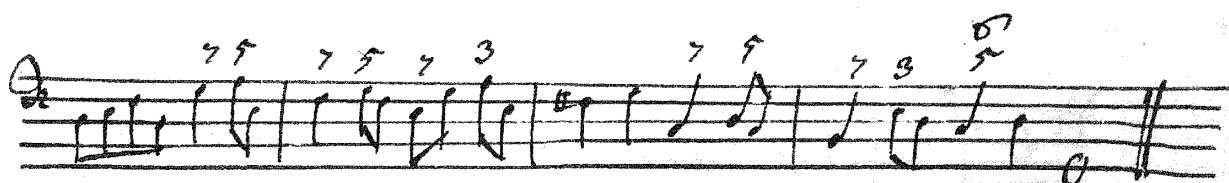

Och så

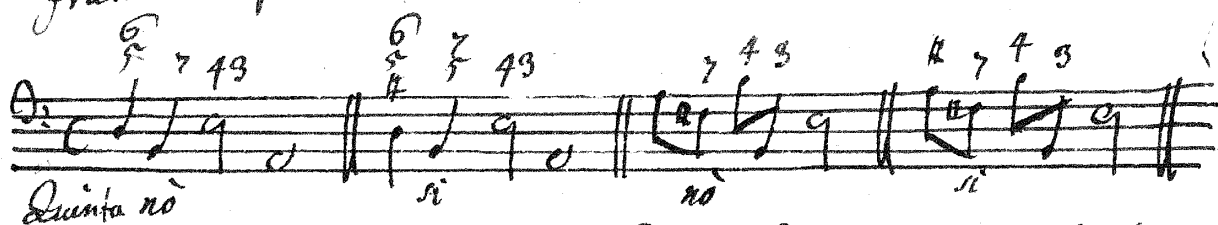

Och således kan den lär-hägrade skjarskåda
 och ransakta hvar ton, och hvart slagte, gifvandes
 noga agtning på denna forsta not, at om den har
 Terza minore, vil den följande som har septima
 icke hafva med sig quint, men den giärna när
 hon har Terza maggiore. Och på detta sätt,
 hvar gång, som med ^{Septima gifves} Terza maggiore, gifves äfven
 Quinten som en hufvuds-regel, och i synnerhet
 til den not, som opfyller Cadenzen.

Uti några Bassus rörelser, kan Septima
 komma resolverad af Terz, eller af Quint,
 liksom tas i agt, at resolutionen går gradatim
 från samma Septima, och faller på sin granne,
 då blir resolutionen riktig. Til Exempel.

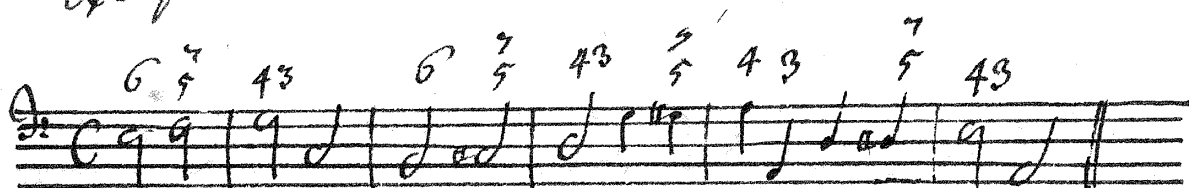

Där äro några Cadenzer ofta brukade, som komma anticiperade af tvåne språng; det ena nedstigande till Terz, det andra upstigande till quart, den första noten gifves quint och sext, till den andra septima, och om den första har Terz major, kan vid den som har Septima, stå quint, annars icke, för de orsaker som frammanföre äro nämnde. Märk Exemplet.

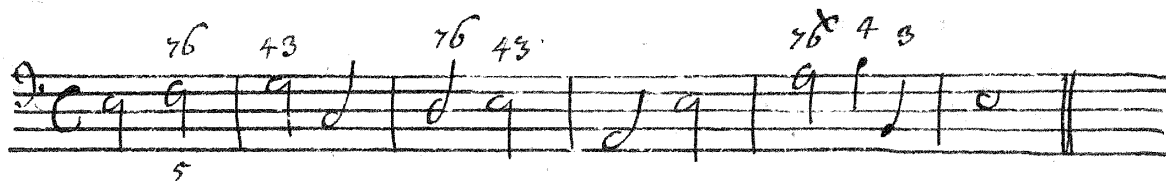

Septima tjänar också många gånger till ett visst slags *anticipazione* { förkommande } af Cadenz; gåendes frammanför Cadenz en not af en ton, eller half ton under, hvarst Septima kan komma bunden, och jämväl uplöst; då vil ton alltid hafva quint, ånkyönt noten är ändrad af semitono maggiore, eller af & hvarmedelst quinten blir falsk; likafullt fordrar hon quinten med sig, och den gör där god värkan.

Exempel.

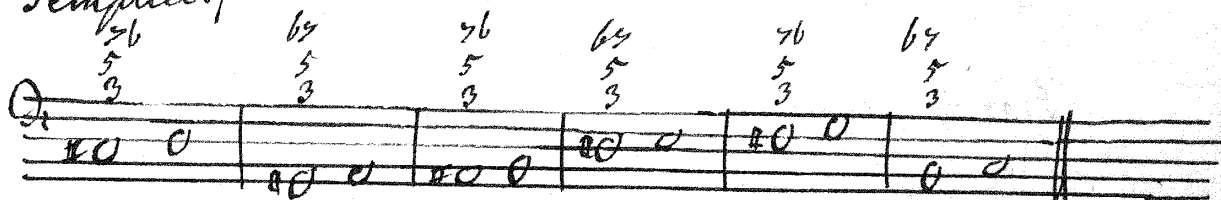

Uti detta förekommande af Cadenz med bunden Septima, fastän hon ~~är~~ upplöst af Sext, bör likväl quinten kvar-
blifva, förenad med Sext, ver. gr.

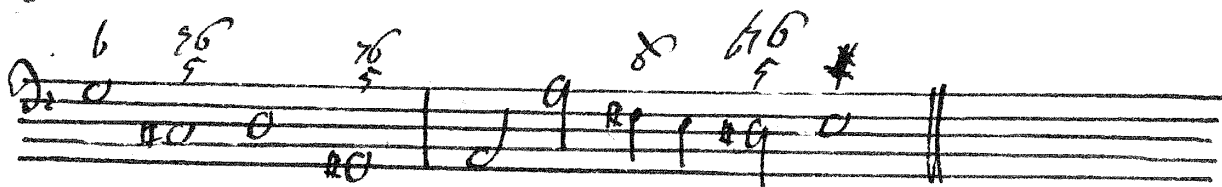
De så exempel väl öfvade skola blifva mycket
gagnlige.

Septima imperfetta, som här kallas alltid, minore,
brukas mycket af vår tids Componister, men i synnerhet
uti tvänne arter af gångar, nog behagliga, och
expressiva, synnerligen uti Recitativet, hvaraf exem-
pel (skola visa det tydligt). Alltså brukas på ²tvänne
sätt ²egentligen denna Septima minore. Det första,
när Basen stiger en half ton; det andra, när han går ned
en half ton. På det första sättet, vil Septima hafva til
sällskap Terz, som naturligen är minore, och quinta
falsa, begifvandes sig sedan på den noten, som
stiger up gradatim med rena Sam-ljud (Consonanze
semplici.)

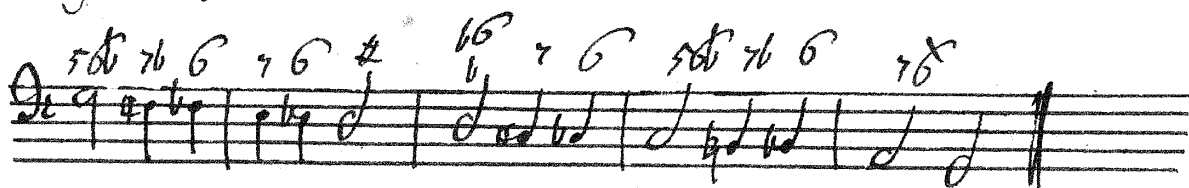

Deſſe ju fullſtännigare de kunna ſpelas, ju ſtörre blir Harmonien, derför bjude man til at fördubbla tagen, ſom faller lätt, när man dar an med den vänſtra alla Noterne, neml. kufund-noten, terz, quint och ſeptima, och uti högra handen fördubblas förénat alla noterne uti Octav.

Denne Septima kan komma bunden och jämn väl fri. och när hon kommer bunden, reſolveras maffte dels ſamma not med ſext, hållandes faſt Quinta falſa och Terz, ſom är viſat uti det exemplet ſom är näſt framför det ſitta. Märkje man också detta.

Den andra arten af gång där denne ſeptima minor mötes, är ej annat, än en binning (legatura) af Septima uplöst af ſext, när Baſen går ned & ſtigande från halfton til halfton.

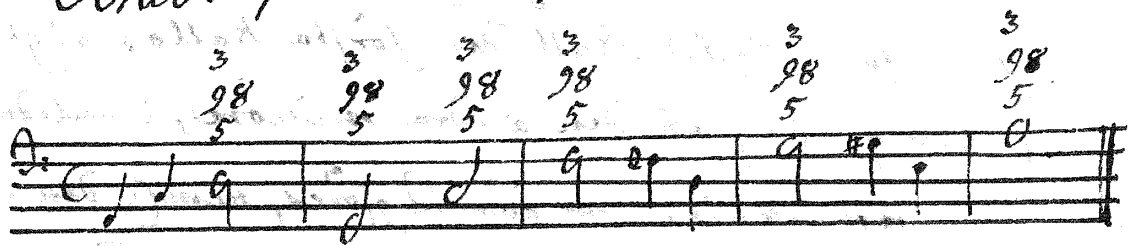

Här vil quinten ikke tålas med ſeptima, men alltid terzen.

Nona, fast hon ^{är} af tvänne slag, eftersom den ena blir en ton öfver Octaven, den andra en halfton, gifves dem likväl på intet sätt titel af major eller minor. Ty hvadan det kommer visar naturligen Compozitionen med dess egentliga accidenti. Likväl kan för tydlighet skull den första kallas riktig Nona, (Nona giusta) och den andra minore, i anledning af den anmärkning som därvid göres, neml: den ena, och den andra vilja alltid hafva Terzen, eller Decima; men Nona giusta vil också hafva quint, och nona minor undanber sig densamma. Alderskund at vid Nona minor, neml: den som är en half ton högre än Octaven, bör påminnas at quinten vid den här nämnde noten kommer igenom genslud (relazione) at blifva falsk, hvilket bör undflys, och i det ställe gifves Sexta minor, men är dock ej mycket nödigt.

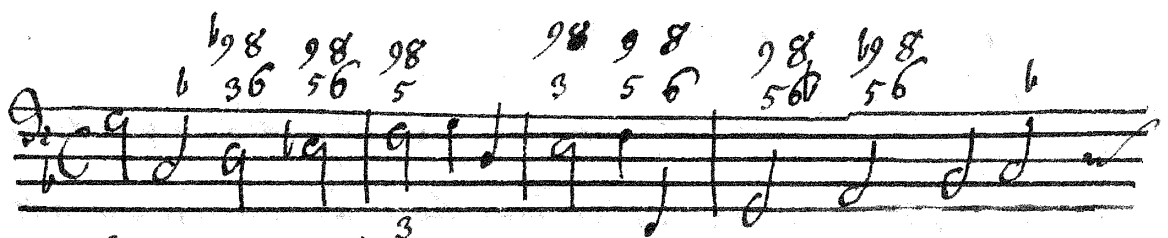
Fast än Nona ^{är} sameljudig (seguirone) med secund, eftersom hon ^{är} sammansatt af secund, blifver hon likväl brukat på et sätt som ^{är} skildt ifrån det som ^{är} öfligt med secund,

och kommer aldrig utan bindning, tvärt emot
det, går Secunden fritt på bindningen af den
understa stammen, som är Basen; och Nona
kommer bunden hon själf, at blifva oplöst af
Octaven, som ses af detta exempel.

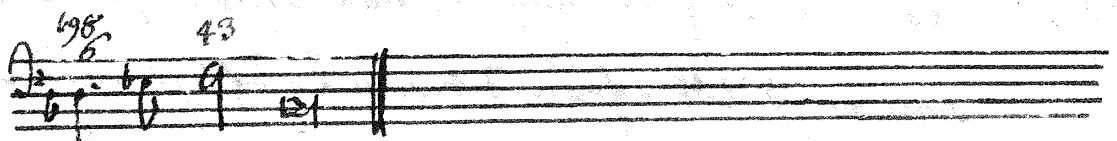

None giusto

Är Nonan minor, lämnas quinten; men går man up flere noter, kan hånne gifvas quint och sext, och ibland sexten enfam, eller och gifvas sexten när resolution skjer uti Octaven.

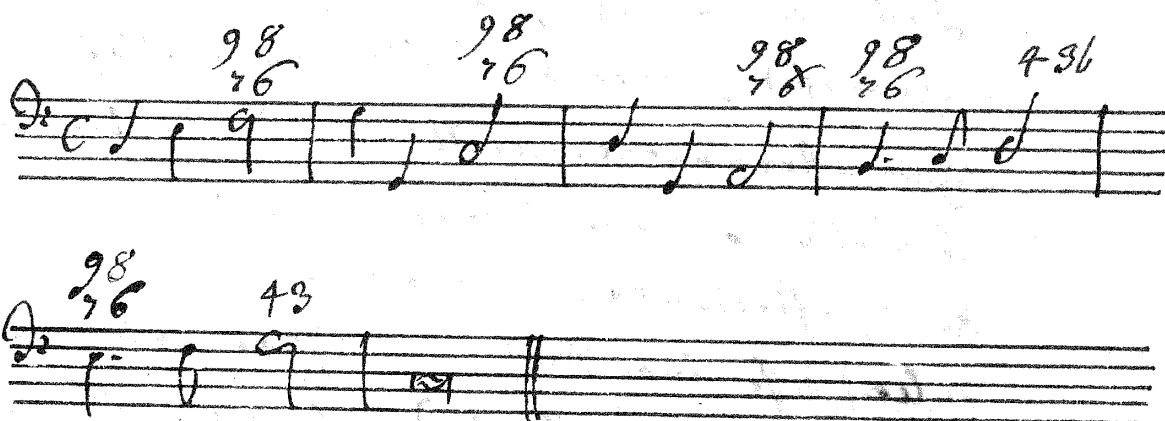
Nona minor 9. ³giuste

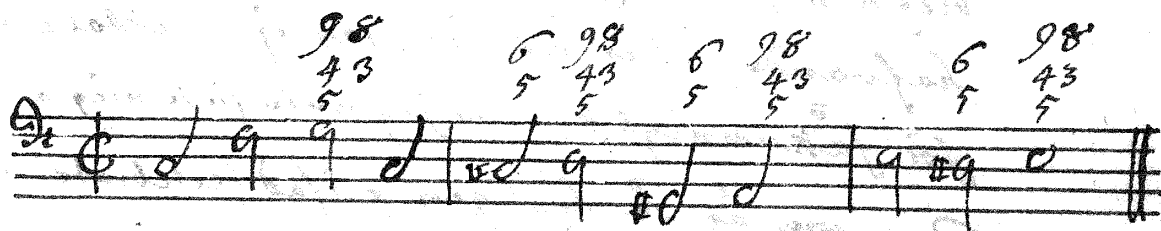
Nono nino

Ibland finnas

Itland finnes några bindningar dubbla, det är Nona
hillsammans med Septima, hvarvid hvar och en af dem
kräver sin riktiga uplösning, och tillika alltid Terz,
eller Decima. V. g.

Nona kommer också bunden tillsammans
med quarten, och då gifves hanne quint, och
icke Terz, alldesund at Terzen kommer efter
at lösa up quarten, ver. gr.

Uti minskade (diminuiti) Basen kan Nona blifva
resoluerad af hvilkendera Consonanz man helst gillar,

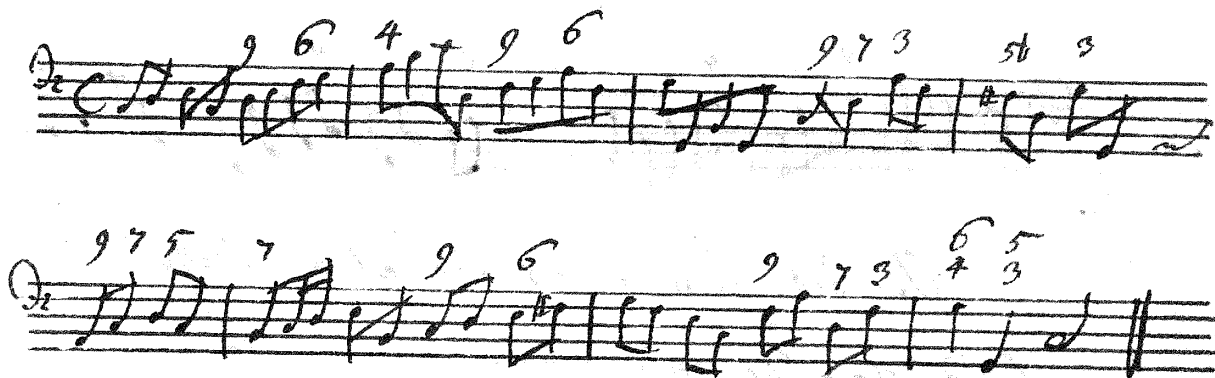
varer sig Terz, Quint, eller Sept,
allena af resolutionen kommer att falla riktigt på
sin nästa granne nedanför, på sätt som sagt är om
Septima, under det att Basen rör sig, genom ob/killige
ljud.

Detta brukas af gode Componister i vår tid, och
i synnerhet finnes det uti de sköna Sinfonier af
Signor Arcangelo Corelli, väl öfvad (Virtuosissimo)
på Violin, en sann Orfeus i våra tider, som med mycket
konst, eftertänka, och behaglighet rör, och leder (mo-
dulce) dessa sina Bassi, med dylike bindningar, och
Dissonanze, så väl skickade och uplöste, och så väl
sammanslätade med förändring af Melodier (Soggetti)
att med skäl kan säjas, han har återfunnit fulkom-
ligheten af sammanfogade baten, (Harmonie, sam-
sammanstämme, ljufviga klang,) som är undran värd,
och försätter åhöraren liksom utom sig själf. Här
blefve mycket sagt, om det ej hindrade vårt före-
hafvande, eller och, om jag ej fruktade att skyllas
för fattigdom, i det jag understode mig att tala om
den som är så högligen prisad (celebrato) af Rykten
och af sina egna härliga arbeten. Likväl ka-
den som förtager sig att blifva väl öfvad uti

Baserna

Baſerne af hans Compositioner, k mte däraf
märkelig nytta, och dymedelt hafva vunnit f r-
dighet uti all slags accompagnam nto.

Man m rkeje alt  följande Exempler,
och uti sådana bindningar v nl ge man sig
att väl resolvera, med eftertanke, och föra den
högra handen jämnt (ben unit ) och måstedels
måstedels nedstigande; och det skal falla
lättast, när man tager de f rste bindningar,
uti y tersta eller högsta st mmen.

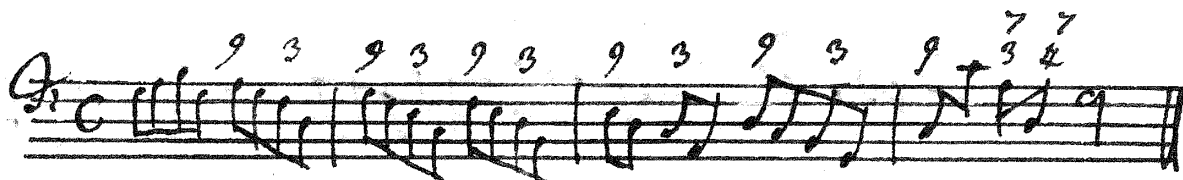
Til efterrättelse t enar at den andra ottondedelen
(Croma) af fyra f rbigas uti accompagnerande,  n sk nt
hon  kt vore springande, och i agt tages  ks  härvid
reglorne nämnde uti det 4 Capitlet angående,
sättet at accompagnera fj rdelar (Semiminime) och

ottondelar (Crome) grad-vis följande på hvarannan.

Andre exempel af dubbla bindningar uti
minskade Baser.

Annan slags gång däruti Nona löses upp
af Terz.

Om det påminnes vid alla Diffonanser, af
hvad slag de må vara, at den samma finger,
som binder, det är, den som befinner sig på
den diffoneraende klavér = piinnen (tasto) den
samma lyftes därifrån, då skal det blifva ganska
lätt; derföre lagar man så, at bindning alltid göres
med högra handen, och med den samma förenas

de andre Consonanser, hvorom tilføerne er nælt.

Anmærkninger at blive kunnigere om
Accompagnementerne uti hver og en Ton,
at rætt modulera, forut se, og skickligt gaa
utur den ene Ton i den andre.

Cap. VIII.

Den første betragtelsen som bør gøres ved hvad slags
Composition det ook må vara, som skal accompagneras,
är den at genast känna tonen, uti hvilken den är satt;
och åtminstone (utan at gaa in uti svårigheterna af
Toner, det är af Primo, Secondo, Terzo etc) veta uti
hvad ton den egentligen är komponerad. Aldenstund
at i anledning af Förelsernes (motivi) förändring,
Compositionen införes icke alltid Basen at börja
med den sanfärdiga fundamental-noten hvaraf
stycket formaras, och hvaruti det bör slutas; i
synnerhet uti Basen til Arier, eller andra, för
en eller tvänne röster. Ty om Basen börjar

någon melodie, (motivo) kan ofta gifvas tvifvelsmål uti accompagnamenti; i det at han ej börjar med just den not kvaruti han slutar. Men den, som icke har behörig kunskap och öfning, kan dock genast finna sig, medelst ett ögnkast på första Cadenzen, eller till at blifva dess mer försäkrad, ögnas den sista. Till exempel, en melodie kan börja med öfre quinten, som här.

Detta kallas börja med öfre quint, eftersom första noten är A, och Cadenzen slutas uti D.

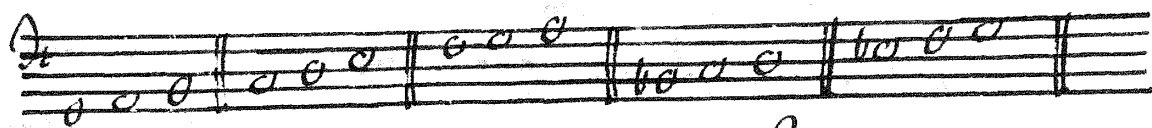
Af de regler som redan äro visade, kan man genast veta hvad accompagnement ~~desse~~ notes fordrar. eftersom A nedspringande uti quint, fordrar Tertsia majos. D. som den första af andra fjerdelen i tacken har rätt accord (Consonanze semplice) naturligt vis. E. så vida det kommer gradatim, förbigås som elakt. (cattiva) F. som reglorne utvisa at gå upp gradatim, och i anseende till D. med sext. G. med

quint och

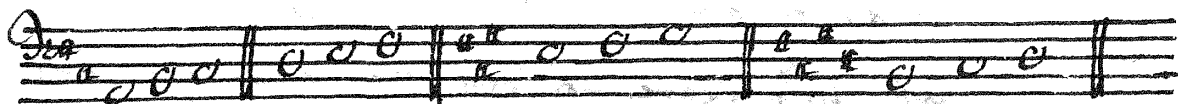
quint och sexh. A. med terza maggiore i hånscende
 til den första, och liksåledes ^{til} de andre noterne, som följa,
 invättas accompagnement efter de regler som här
 frammanföre äro uppsatte. Men så vida det är
 ganska svårt at kvarhålla uti minnet så många
 ting, ännas här framställa många anmärknin-
 gar til at lätta denna kunskap; men, härvid
 fordras synnerlig upmärksamhet.

Det synes, som här vore man förbunden at
 gifva til känna, egenheten och mängden af
 Toner, och deras formerande. Men alldenstund
 det är et ämne, som skulle fordra en vidlyftig
 bok, tjänligare för den som studerar Contrapunct,
 tillfyllest visat af många berömda Autoren, ibland
 hvilka, ej kan brista för en lär-givig, hvarmed
 han kan förnöja sig: At intet uppehålla mig
 vid det som för oss icke är så nödigt, och at intet
 bry sinnet med dubbelt arbete, faller mig in et
 medel (ripiego) at utan så många villfärdigheter,
 min vitttra spelare skal få uplysning uti det
 som tilhör et rätt modulerande uti hvar och en

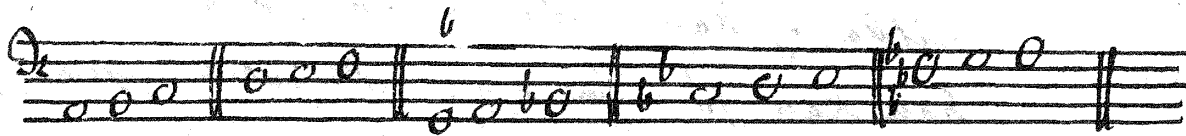
Ton med sina riktiga accompagnamenti. Gör alltså det tillfyllest att påminna, det all slags Composition är formerad, antingen med Tertia major, eller med Tertia minor. Och det kan²nes genast af noternes läsning; i det att med tertia major föreställa vi oss, att begynnande ifrån sjelfva noten hvaraf Compositionen formeras, såges *S A H* och de andre med tertia minor såges *S A B*..... Märk därför exemplerna af hvar Ton, och först med Tertia major.

Terze maggiore naturale. genom *B* molle.

Terze maggiori accidentali. genom *#*

Terze minori naturali. per *b* accidentali

Terze minori naturali per *#* Terze minori accidentali per *#*

Uti de reglor som redan äro visade uti *#* Capitlet

at gå uppför

at gå² upfo²re kan i agt² lagas² sattet² at gifva² rigtigt² accompagnement. Men uti² gående, och² förändring² af² Toner, och² deras ombytning² oförse²dh, fordras² andra anmärkningar, hvilka² skola² förklar²as, styckevis med exempl²er.

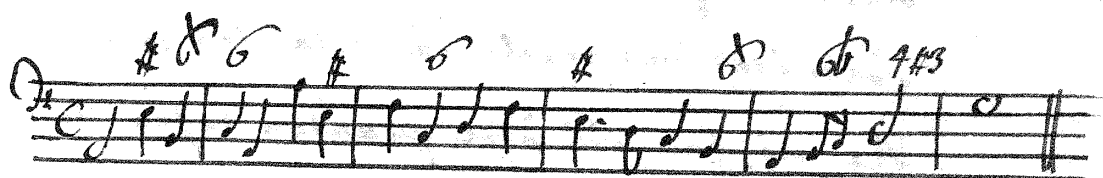
När man först har sig bekant² hufvudnoten af² den Ton, hvaruti² Compositionen² är² formad, v.g. det vore² G. märkes² de stö²rre tilfälligheterne, som fö²ra dess Sång=slut, det är² tertia major af² D. och² sexta major af² A. som blir den hvita klaverpinne² för² F. som är² semitons den närmaste under² G. I följe² hvaraf² uti² all² accompagnement där² F² synes² förkomma. Läs² alltid en² Fiff och² undflys² F, undantagande, när det² är² uttryckeligen skrifvit i² Basen, anspendes² Basen, nämligen grundva²len til sam=²lyud, som Husbonde, och² accompaniment² uti² eller accorderne, det vil² såja² de med² lyudande (Consonanze) som tjena²re, honom förbundne. Alltså, som redan² är² sagt, vid

Den not, som går up gradatim efter första grundnot af tonen gifves Sexta major; och här bör göras en annan nödig anmärkning, men lätt; at rörandes sig af half tonen * bör man aldrig därifrån stiga ned, men gå upför. Til exempel föreställandes sig, at Compositionen vore uti A, det * som dess Cadenzer fordra, blir G² eller gis. derför bör naturligt i undflys uti accor- & pagnamenti. Så at när första not som stiger up gradatim efter A som blir H. kan icke sexta major gå ifrån den klaverspiennen som blir gis, om icke at stiga up gradatim en half ton, som blir A. Märk man exempel.

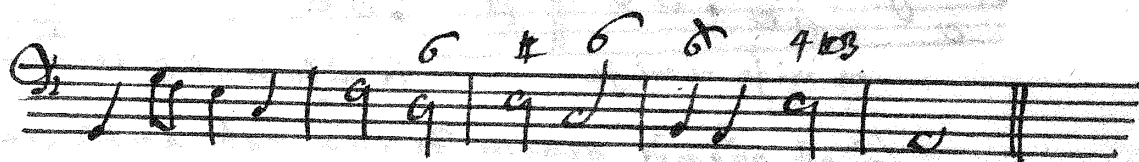

Den andra anmärkningen är angående noter, som pläga tjena til Cadenzer af tonen. De äro förnämligast tvänne; neml. en dess granne, en not

högre, den andra är vid quinten högre, eller quarten lägre, var. gr. Til noten A. blir den ena H. den andra E. til detta H gifves Sexta major. E. vil hafva tertia major alltid, at Basen gjer hånne hemlof, medan han går i andra tonen och gör andra Cadenzor, eller visar andra tecken af den motsatte stämman, eller af tecken med siffror, eller tilfälligheter, som här.

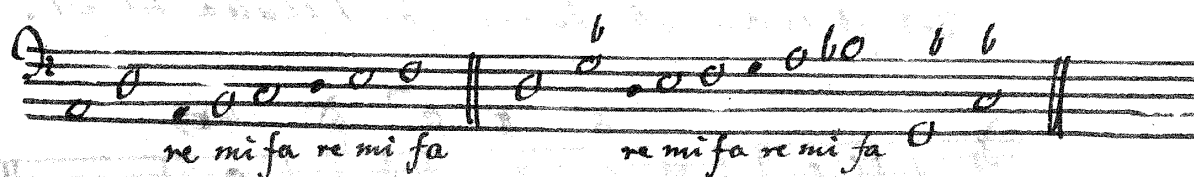

Se här, at Tonen är ändrad ifrån A gåendes til F, och det igenkännes af sista sexten på H som tilreder Cadenzan, som gör D fallandes uti F och när det tilfälliga * för F återkommer, blir det et tecken, at Tonen går tillbaka til A.

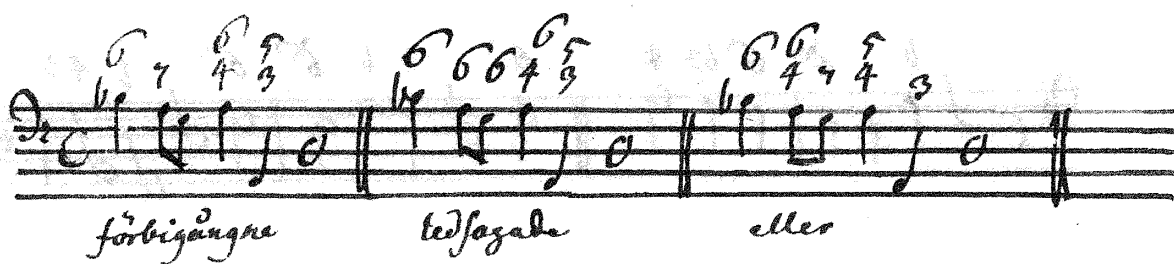

Hörutaf skönjes, at hvar ton har sin tilfällighet skyldigt vis, som är denna Tertia major af des Sång = slut, och sjelfva * är tilräckligt at gifva

Tonen tilkänna; nemli om man ser E med tertia major, igenkännes genast, at Tonen är A. När det tillfällige $\sharp$ är borttaget, är tekn, at Tonen ändras. En annan anmärkning bör göras vid noternes kring-gående, som är, at en not stått en quart öfver Tonen, om Tonen är uti Tertja minor, då vil den noten uti öfre quarten också hafva Tertja minor. Detta styrkes med Solmisationens regel, så vida Tertja minor kallas Re, mi, fa. vil öfre quarten hafva Tertja minor, där samma början stämmer öfverens med det förra Re mi fa. »För en enda gång må sådant här slämnas rum. Och denne anmärkningens grund visar exempel.

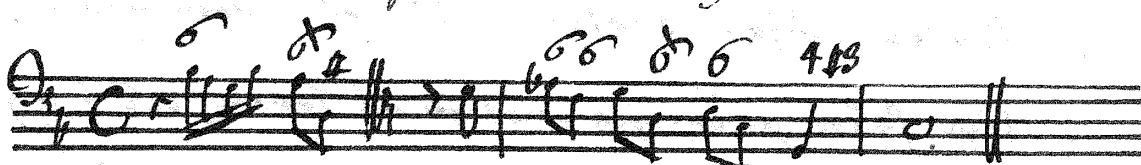
Så at gående genom denna not, antingen steg för steg, eller springande, vil kon alltid hafva Terza minore.

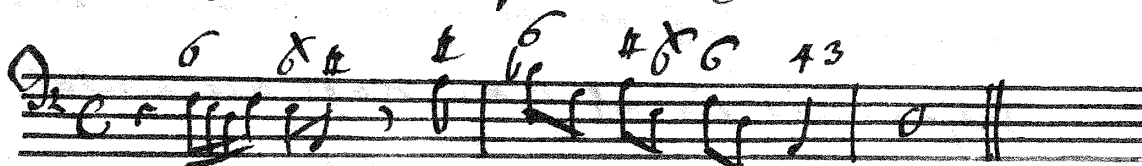
Et annat exempel, där motiv börjas uti en Terz
öfver Tonen.

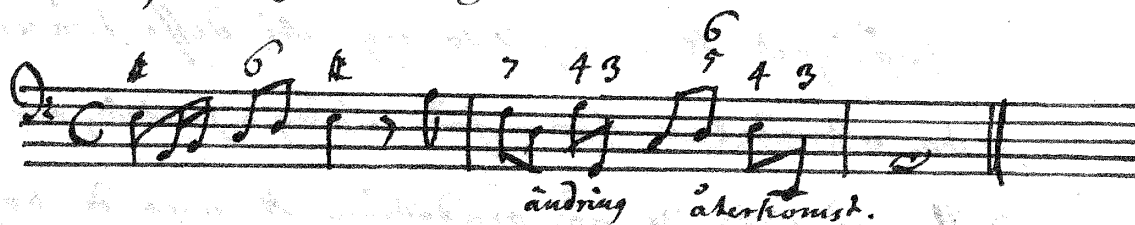
Samma exempel en ton lägre.

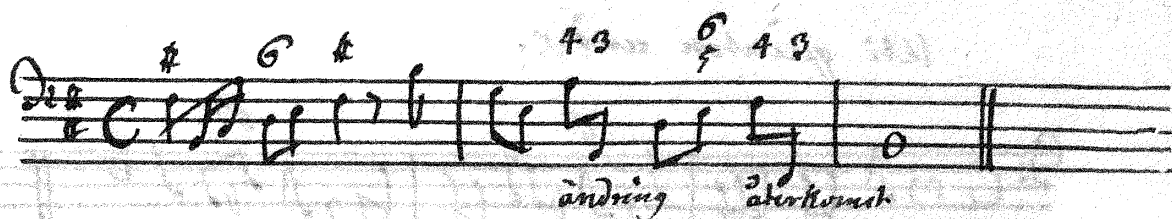
Det samma uti quinten lägre.

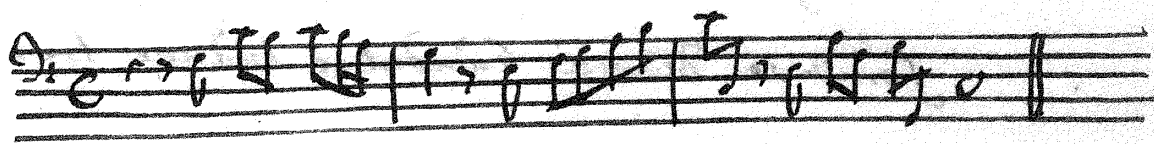
Et annat exempel, som börjar uti quinten öfver
Tonen, med förändringar af en annan Ton.

Det samma en ton högre.

Således kan dömas af det den första större halftonen visar sig, neml. $\sharp$, at Compositionen är ställd uti den närmaste noten uppgående en half ton. Ver. gr. Om vi finna $\sharp$ för F. är lken, at Composition är uti A. Om korset $\times$ står för A. är Composition uti H. Är $\sharp$ för C. är Composition uti D. och således uti alla andra toner. Men uti naturliga toner, hvaruti ej mötes den större tillfällige halftona tonen, hvilka äro F och C. äro E. och H. semitoner, men naturliga; och när man ej ser andra accidenti, är lätt at skönja, hurusom Compositionen är inrättad uti redan nämnde toner af C. och F. Men Cadenzorna, som sådes, kunna förvisso ofs därom. Se exempel af dessa naturlige toner.

flere noter framföre, och i anledning af
dess egenskaper, anticipera den samma
uti accompagnementet. Ven. gr.

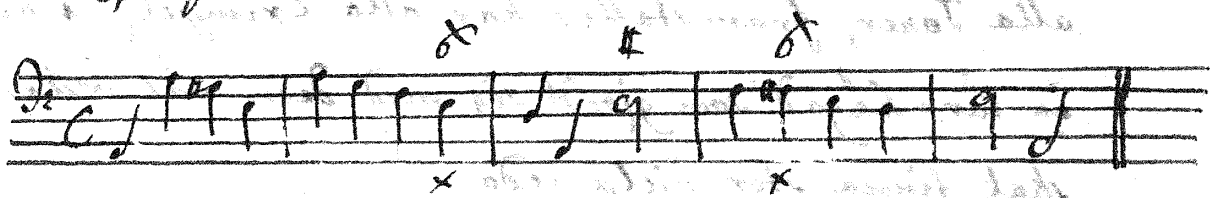
Af detta exempel kan skönjas, at en tilfällighet häfver up den andra, alldenstund Compositionen begynner som här ses uti A. genast hafve vi det tilfälliga $\sharp$ för G. Sedan kommer den med $\sharp$ för C. 1.^x och continuerar denne så länge ingen annan kommer. Åter infinner sig med $\sharp$ för G. 2.^x och häfver bäst den som förr varit. Därnäst kommer den med $\sharp$ för D, som är Tertsja major til H. 3.^x och löser af sin företrädare. Conti-

nuerar med sina noter tills å nyo kommer C med
 k. 4.^x och den continuerar tills han får hem-lof
 af den Cadenz, som reder sig til det naturlige C.
 visat uti de trene noter tecknade med ¶¶¶. Det
 märkes, at om man ej förut såge den här nämnde
 Cadenz, kunde til detta E gifvas Sexta major
 i hänseende til # som kært förut visat sig, ståldt
 til Tertia major öfver A. Men gifves det Sexta minor, anticiperas
 som sig bör, den följande Cadenz uti C. Tekn at
 sedan gå tillbaka til kufvud-tonen, är den samma
 första accidente, neml. # för G. satt til Tertia
 major öfver E. s.^x hvilken följer hvar kan
 kan få ingång tils Cadenz gör på allsammans
 at slut.

Tage man likväl i agt, at icke låta för
 villa sig, och icke förlora det som læres uti
 de förste reglor, eftersom detta är en general-
 regla at undsty stridande latens mote (cattive
 relazioni); för öfrigh bör man stå fast vid de

andre

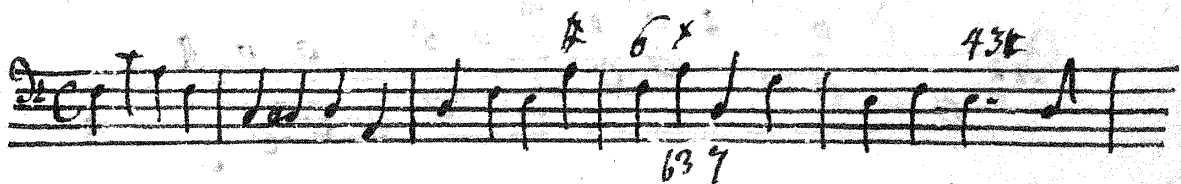
andre reglorne, och ständigt märka, hvad den högre
componerade stämman fördrar, eftersom förändring
af accidenti kan bedraga; som ses uti detta
exempel.

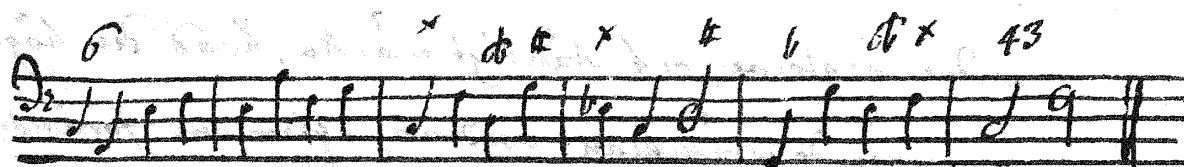

Det är ser man, att de nya accidenti af Sexta
major öfver tvåne noter kunnade * kunna ike
förändra eller byta om tonen, och de äro nödige
så vida de äro et slags Cadenzor, eller och stäcke
gradation. Paminnes likväl, att det accidente #
af Sext tager bärh # til Terz, som ses uti det
E. hvilket först är märkt, * delfutan kan och
märkas, att tertia major är borttagit från E. me-
delst det naturliga E som varit nytt förut.
Bese regeln att stiga ut fore, uti 2de 5.te Capitlet

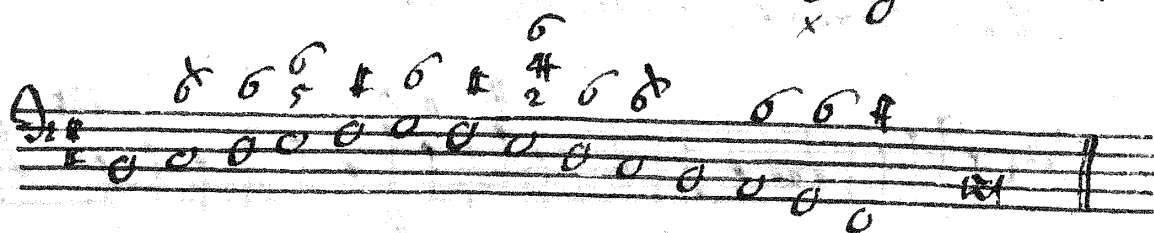
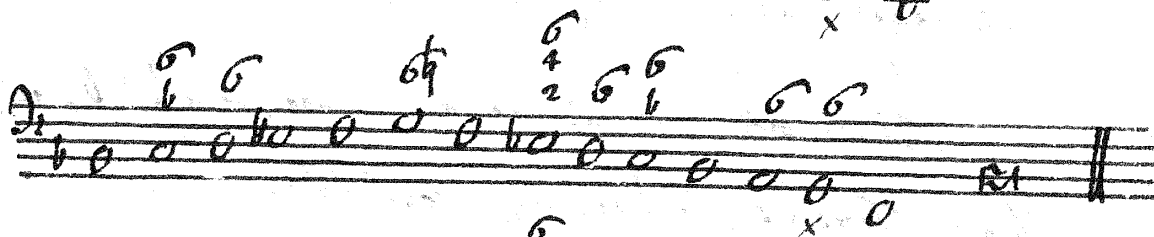
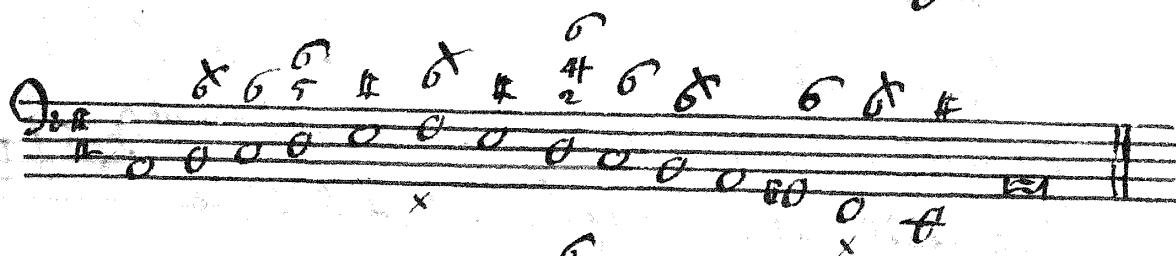
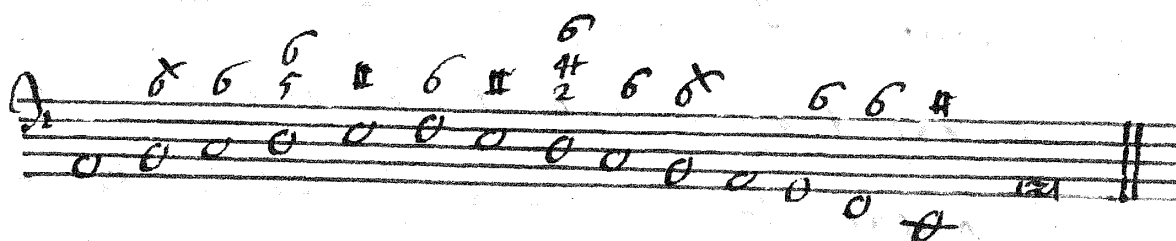
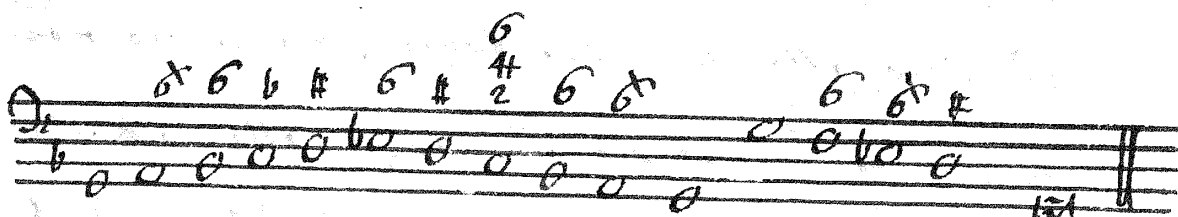
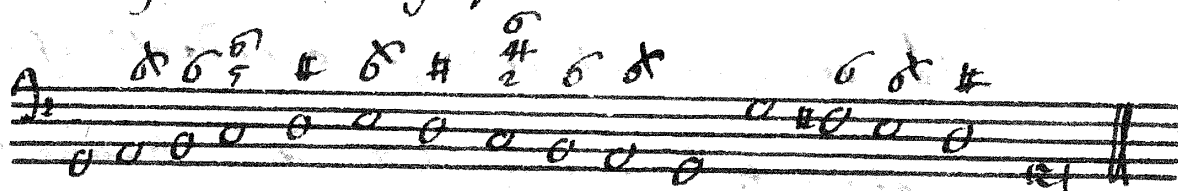

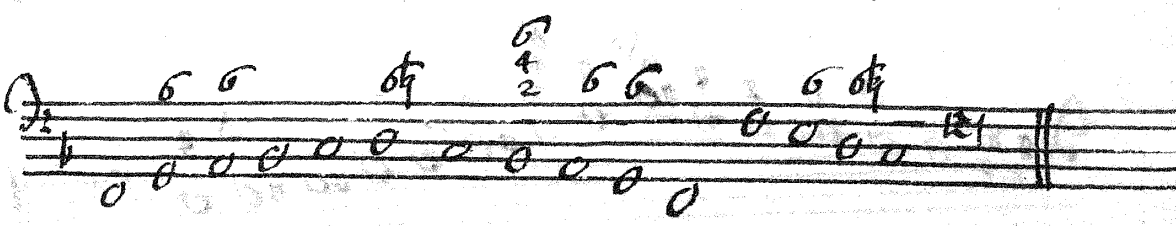
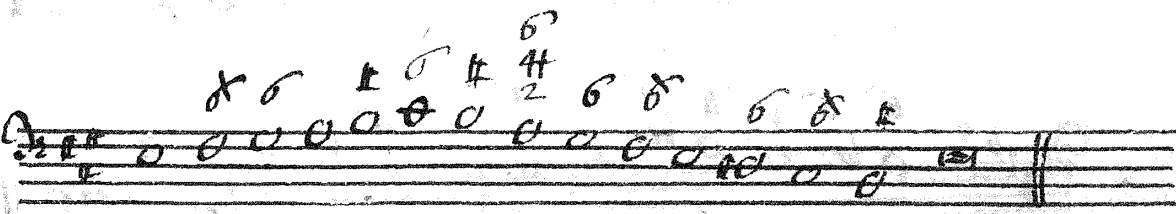
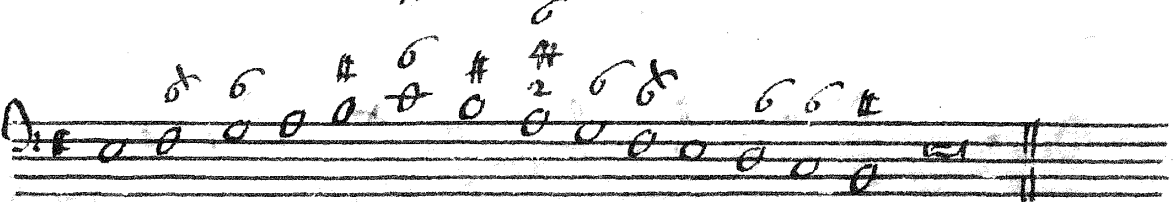
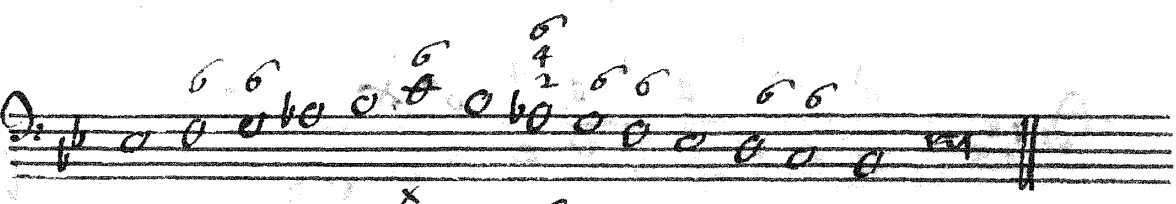
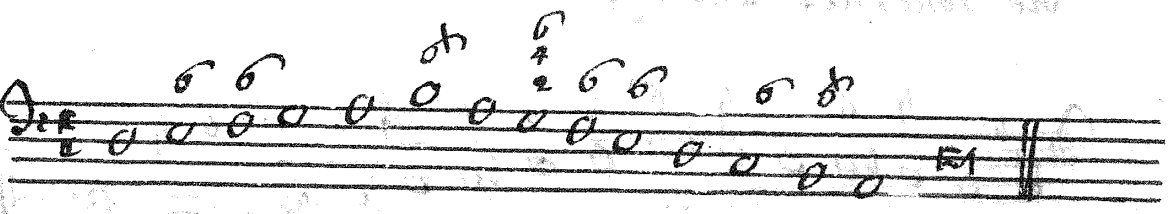
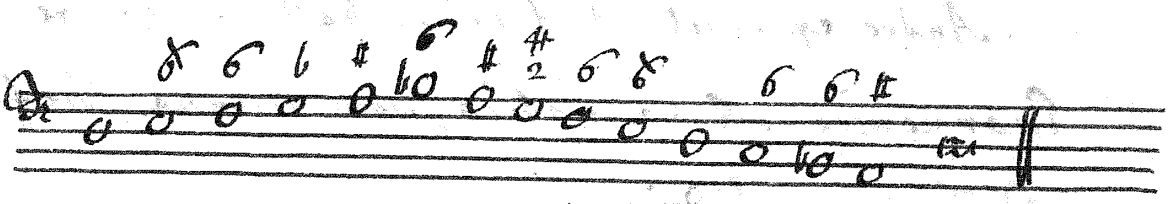
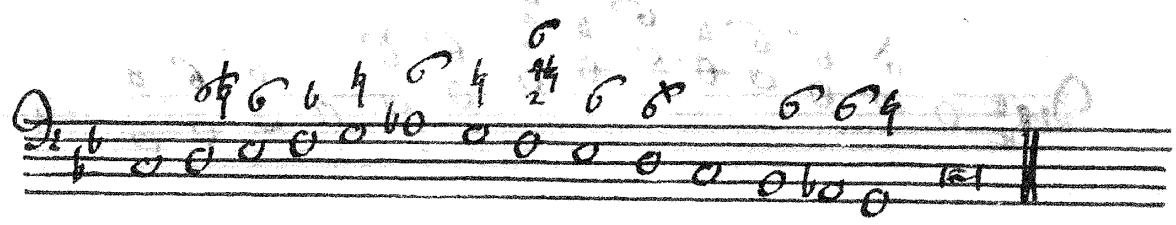
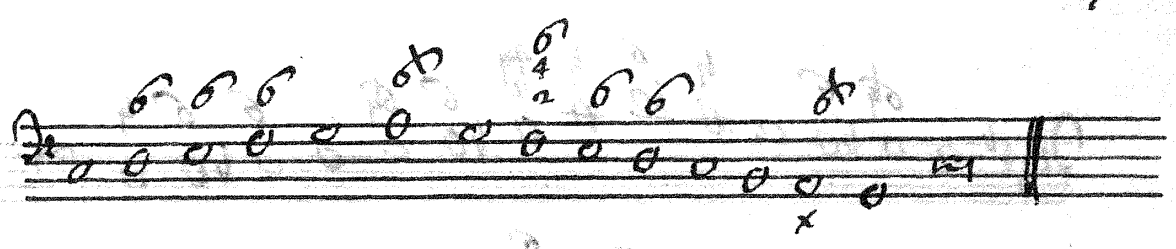
Afven och, den mindre accidente, som är b, utvisar
ibland, Tonens förändring, som här.

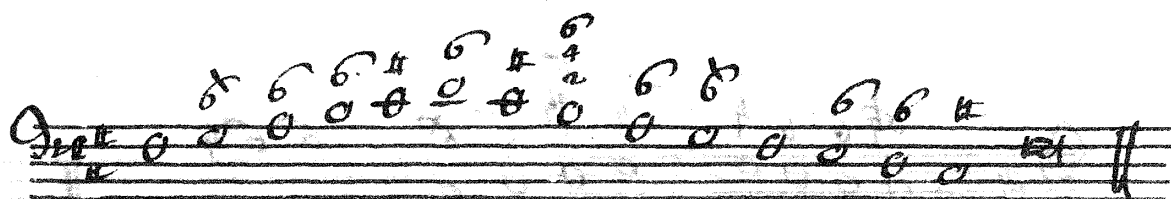
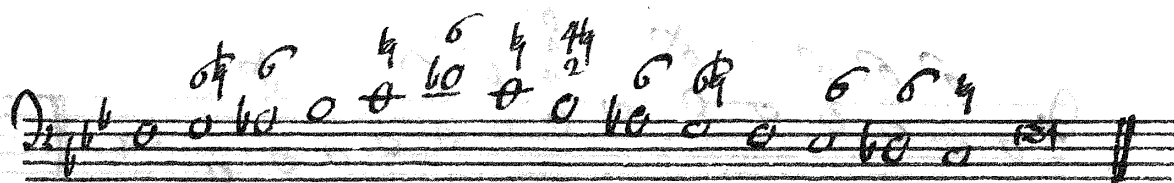

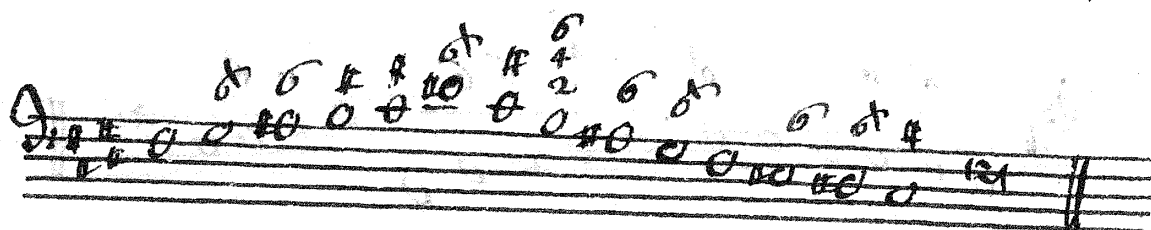
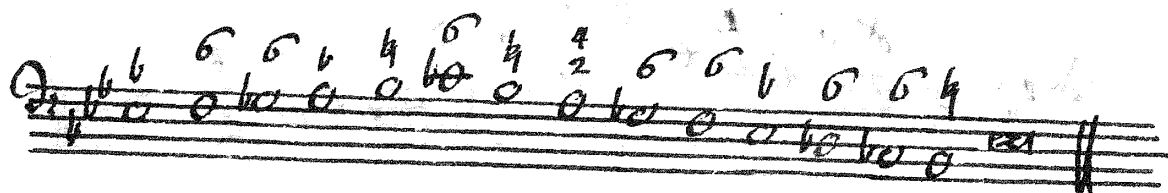
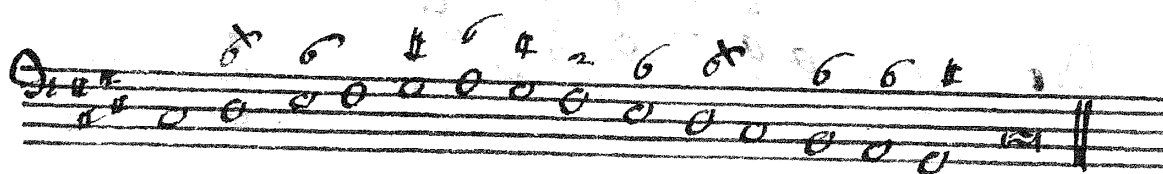
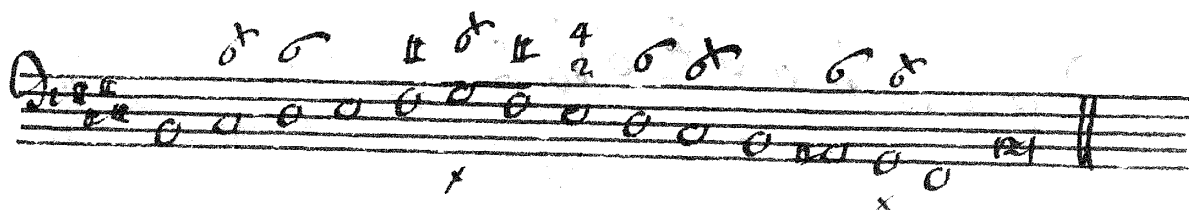
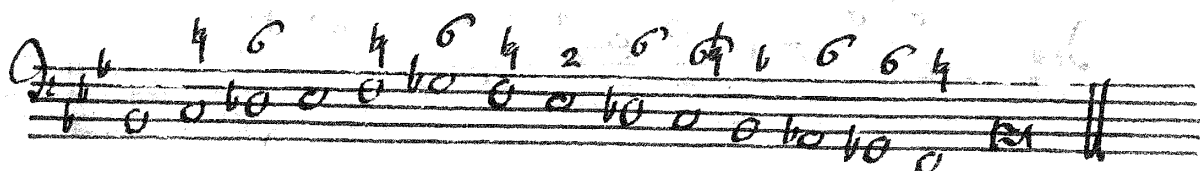
At blifva säker om sättet at gå igenom (cirklar)
 alla Toner, framställes här alla Exempel, af hvilka
 en lär-hägar som gjort sig med dem väl bekant,
 skal finna stor hjälp-reda.

Andre exempel utaf de så kallade genere
Enarmónico, ocl Cromático, som kunna förefalla
vid Tonernes ändring.

Uti alla de Toner, som hafva Tertia major, bör också Sexten vara major; de, som hafva Tertia minor, bör också Sexten vara minor, och därför märkes uti Dur-Toner den teknade noten ^x där Sexten kan vara, antingen major eller minor.

Vil man vinna en rätt öfning af alla dessa exempel, bör nogas vändas at icke gå med tvänne Octaver, eller tvänne Quinter med enskända rörelse, änskjönt at tvänne quinter kunna näppeligen följa hvarannan, så länge de föjas af sexter; men uti tvänne Octaver är lätt at falla; därför bör sig ^{när man} hafvar Octaven uti den sista yttersta högsta stämman med högra handen, gå från den ena noten til den andra *moto contrario*. Det gjer lätthet, at lofjerna sig af Decime uti yttersta stämman, väl förståendes där de falla lagligt.

Man bör undfly, mest som ske kan, at gifva högsta Octaven til *semitoni maggiore*, neml. ~~12~~ 11. efter hvilka lätteligen räkas falla uti tvänne Octaver, Dessutan hånder därvid, at högsta stämman i det hon

röver sig sjunger illa, och gjer misskag. Uti semitoni
 minori, neml. b gjer Octaven intet gagn uti högsta stämman,
 allenast at moto contrario i agt tages. Annars
 ogillas icke, at fylla, eller fördubbla Consonanzerne,
 det mästa som ske kan. Ej eller märkes då så roga,
 om mitt uti äro Octaver, eller Quinter, ²anskjönt de
 förfara uti enahanda rörelse, eftersom de blifva
 ansedde som uplöste medelst stämmornes omväxling,
²afven som uti Compositioner för 5. à 6. à 8. Stämmor, kvan-
 de Consonerade stämmorne fördubbla Consonanzerne
 den ena med den andra, men förändra sig på det
 sätt, at dem emellan icke må vara i London Radant
 som är förbudt, medelst gode regler i Contrapunct
 Och denna tanke har jag af den namnkunnige
 Ruettings, hafvandes sedt hånne uti et hans bref
 skrifvit til tvänne Virtuosi, emellan hvilka
 upkommit en dylik Question, angående tilstå-
 djandet af flere quinter och octaver, uti mellan-stämman
 och samma bref afgjör målet, med de samma skäl
 som redan äro anförde. Likväl bör urskilning göras
 uti accompagnement på Orgone, på hvilka det gjer

god vartan

god värkan at betjena sig af detta fullstämmiga
 sättet vid sådana saker ^{som} hafva många stämmor; men
 uti Concertini för en, eller tvänne röster, är mycket
 bättre at lå en endast de nödige Consonanser, utan
 fördubblingar, och lika som fyra stämmor speltes,
 hvilket när det göres med upmärksamhet, är det be-
 hagligaste och ordentligaste sätt, af alla; man föreställer
 sig då, at accompagnement är at komponera ex
 tempore (all'improvviso) Således i det at stämmorne
 hålles förenade, och med riktiga Consonanser, med acci-
 denti, och bindningar väl uplöste, allsöm hwat ställe
 som förekommer det fordrar, kan et komponerat stycke
 ej gå annorlunda än väl, och förnöjes dy medelst den
 som spunger, den som arbetar, och den som det hören.

Den som har haft den förmån at läras och öfvas
 uti skolen hos den namnkunnige och välfrågade
 Signor Bernard Pasquini i Rom, eller har åtminstone
 hört eller sett honom accompagnera, kan fåna sig at
 hafva hört det sannskylldigaste, det skönsta, och det
 ädlaste sätt at spela, och at accompagnera; och med
 detta fullstämmiga sättet är hört utaf hans Elev.

bal en fullkomlighet af Harmonie som är förundran
 värd. Men det gör tillfyllest att utmärkja denna Store
 Mannens förtjenster och värdighet, när det nämnes,
 att alla Förstas uti Europa som hafva älskat Musie,
 hafva gifvit honom tecken af Nåd, och i synnerhet
 Hans keiserlige Majestät Leopold I. af Floryndigst
 Äminne har skickat Dets Virtuosi til hans skola,
 och Direzione. Och jag, som hade den lyckan
 lång tid att nyttja hans umgänge, bör icke, och kan
 ej eller icke lämna omält (och vare mig tillstånd att
 säga det) att en så ogemen Kunskap och Färdighet
 var alltid sammangårda med förhåfliga seder och
 ostraffbar vandel, så att med rätta kan säjas ibland
 var Vetenskaps iöfvere — Deras justioralten

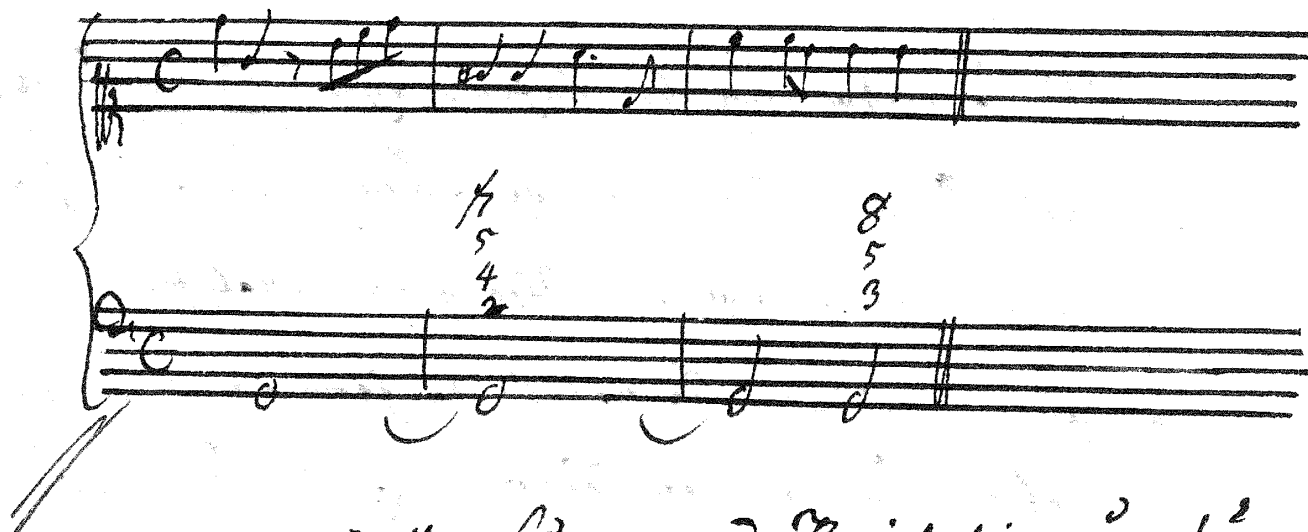
Nec Virtute fuit, modulis nec major,
 & arte.

Om de så kallade falſe uti Recitativet, och om
sättet att göra Acciaccature.

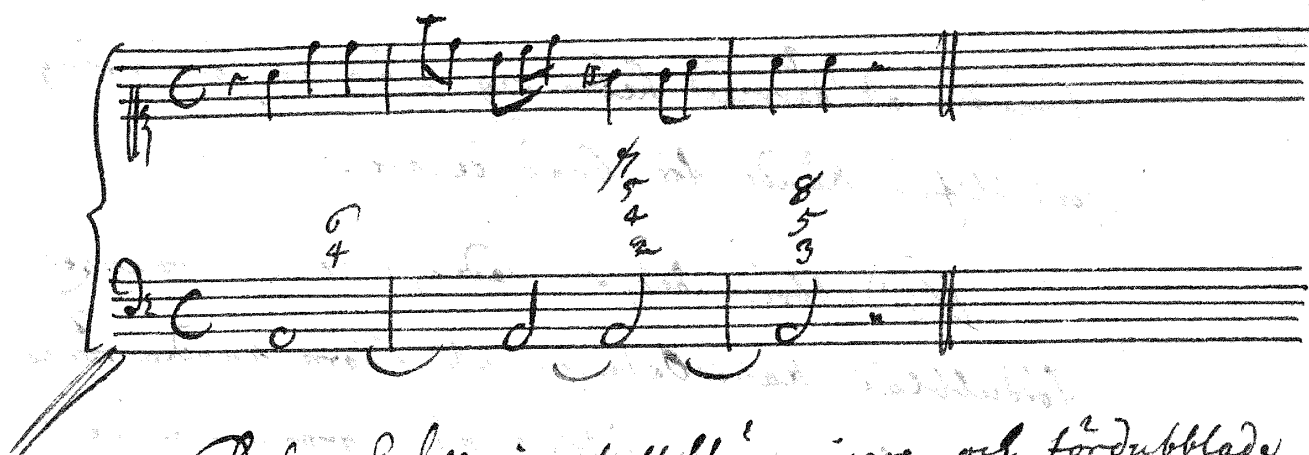
Cap. IX.

Uti Recitativet bör hafvas synnerlig upmärks-
samhet på den Componerade stämman, neml. den
stämman som sjunger. Ofta gånger skal finnas
att på en uthållande not (nota ferma) uti Basen,
gör öfre stämman en Dissonanz, och rörandes sig
genom flere, och åtskillige falſe, går tillbaka
uti Consonanz, utan, att nänsin Basen rör sig.
Allra när stämman börjat uti Consonanz och går
redomera til en Secund, slås på en gång en emot
Basnoten, Secund, quart, och Septima major, och
likaledes om stämman går uti en af desse falſe.
Det är, quart, eller septima major, gifves icke den
ena förutan den andra, håller ut sedan desse
falſe til stämman resolverar sig gåendes uti
Consonanz, som är antingen Terz, eller quint, eller

och Octav. Om till desse falske bifogas quarten,
äfven och quinten, gör det god värkan. Se
exemplet.

Uti desse Sånge med Recitativo, går stämman
understundom först genom quart och sext, och
sedan genom secund och septima major; då får quarten
genast sexten med sig, och ingen annan; eftersom
däraf följer Modulationen med den ofvannämnde
falsa af Secund, Quart, Quint och Septima major,
och sedan dess riktiga resolutione, som visar sig
uti detta exempel.

Dessa fals ju fullstämmigare, och fördubblade
 de slås an, ju bättre värkan göras de. Märk, at
 quarten när den är major tal icke Septima, men
 fordrar sina accompagnamenti öfvingne, som
 äro secund och septa major.

At introducera accompagnamenti uti
 Recitativet med någon art af god smak, böra
 Consonanzerne bredas ut nästan arpeggiando,
 men icke allt för st; derför, när notens Harmonie
 blifvit hörd, böra klaviören hållas stadigt, och lämna
 Sångaren tillfälle at förnöja sig, och sjunga med be-
 kvämlighet, och enligt det uttryck som orden kräffa,
 och icke göra honom ledsen, eller förvilla och besvära
 honom med ständigt arpeggio, eller göra lapp ofvan och
 nedan, som några göra, hvilka til at visa deras färdighet,

tröendes at därmed hedra sig, göra en förvirring,
och blifva kände för hvad de äro.

Uti utbredandet, som sedes, med Consonansen
fordubblad, kan en Octaven uti högra handen röras
liksom flyende, semitono, nästa grannen under
Octaven, till exempel. när F skal slås an, röres uti
högra handen Octaven med låg-fingern, med medlersta
fingern stödjess F₂ eller F₁ rörandes det med en viss snällhet,
i samma tid, i form af mordente, äfven litet förut,
men det bör genast lämnas, på det at hörslen ej gifves
misskag, men snarare möta något behagligt. Derfor
kallas det mordente, liksom stängandet af et litet knäp,
som knäp har det stungit, lämnar det sitt ställe.
Redan nämnde mordente kan också gifvas när den
Clavis, som gör terzen uti högra handen, men när
accorderne formeras i Quinten, och måsteds
på de noter, som hafva Tertia minor, v.g. till
E. rörandes med pek-fingern uti högra handen
E Octaven, med låg-fingern 5 terzen, och med lill-fingern
H quinten, mordente göres på F₂ som slås an med

medlersta

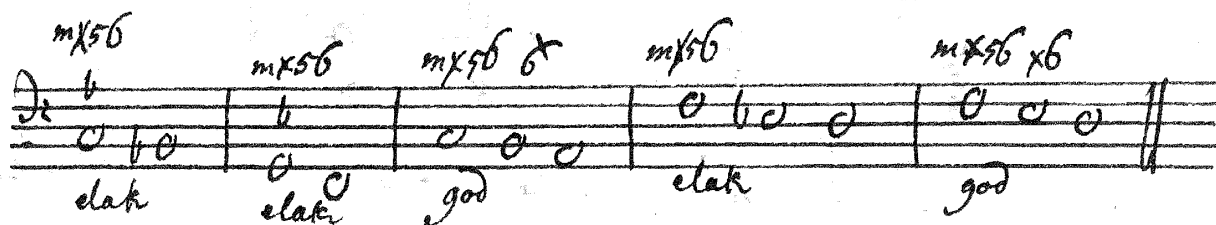
mindre finger.

Märk i detta exempel, att de siffror som äro
skrefne ofvan för raden, höra til högra handen, och
de äro skrefne under raden, höra til vänstra handens.

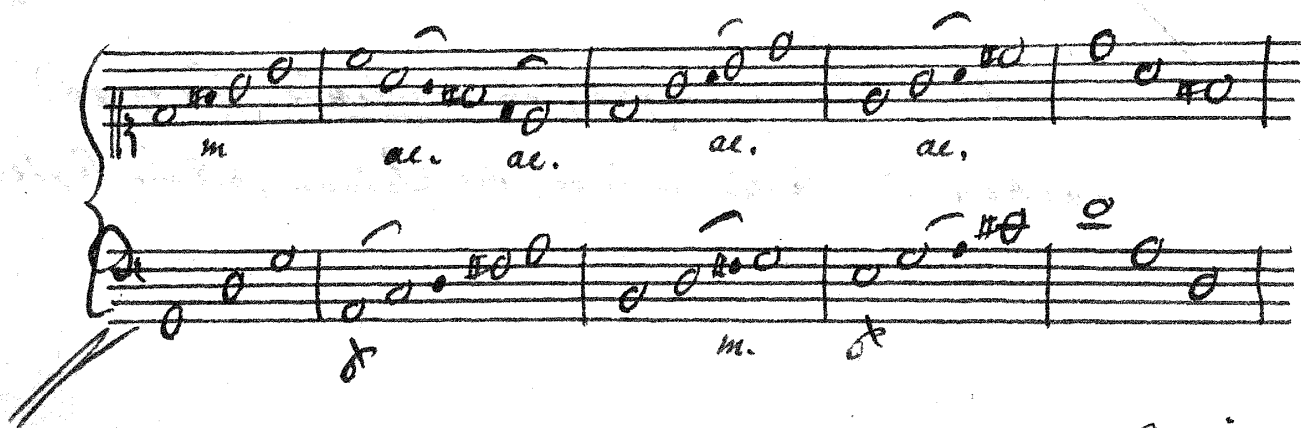
Och til större tydlighet, skal det bättre förklaras,
uti denna form af tablatur, gämnas tillika, att
alla noter ställes emellan bägge linierna, tjena
för et enda anslag, och göras alla tillsammans.

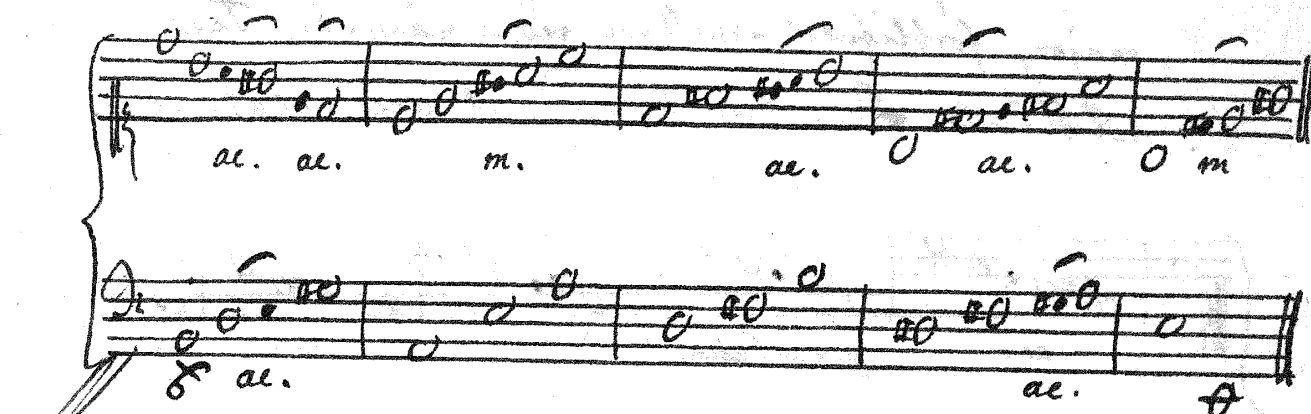
Alltid bör i agt tagas, att mordente gör ej god
värkan vid Tertia minor, vid Octaven, och vid Sexten,

men man bör bejuna sig därät med förnuft, och vid de noter som icke äfstadkomma vidrig relatione, som vid Sexta major, när den är förenad med Tertia minor, formera Cadenz gradatim; i anseende därtill att han då härledes från quinta superflua, hvarmedelst mordente blir olidlig, förarglig, och har där inset göra.

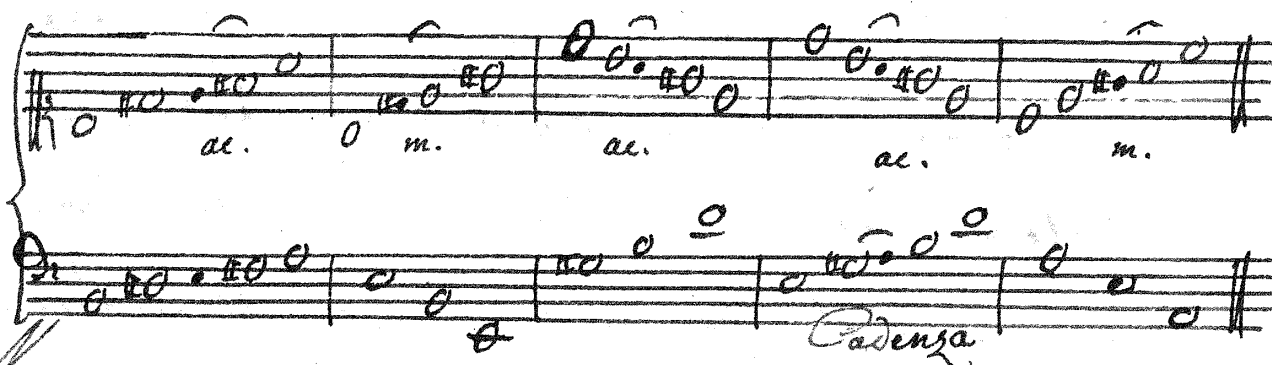
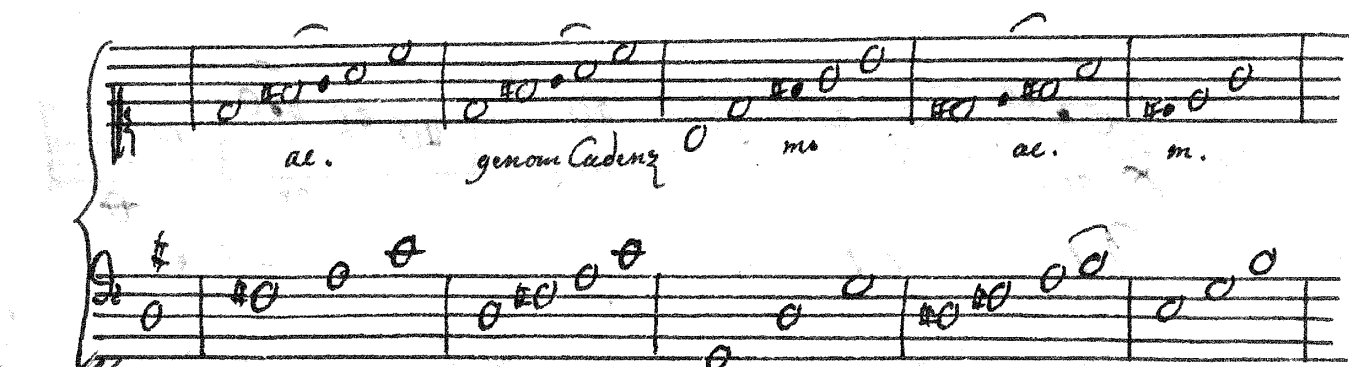
Island brukas någon falsk, neml. sådan som icke hör till accorden, som blir acciaccatura af tvänne, treanne, och fyra claves förenade den ena karot när till den andra, och i synnerhet uti Recitativet, eller afvarsamma Sångstycken göra de en förhåfflig god verkan, hvilket skönjes i synnerhet i några noter, som hafva sexta major, e. g.

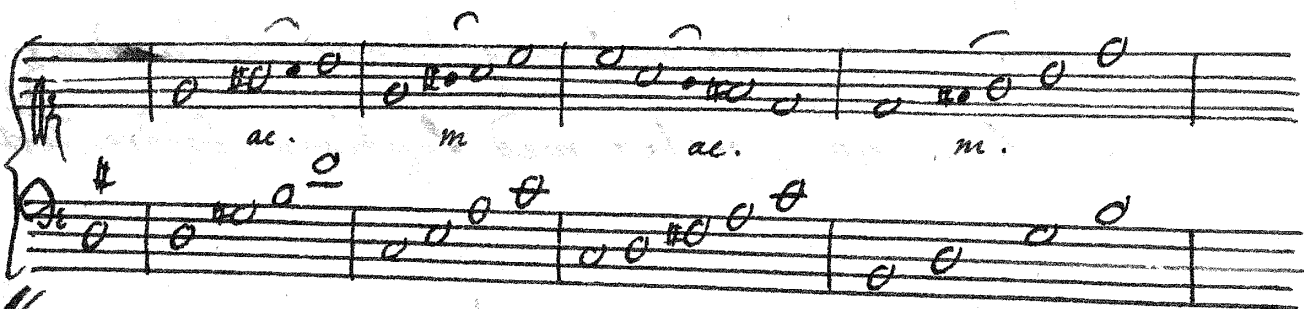

Och till at blifva förfäkrad med storra lätthet,
 märkes, at vid de noter som hafva sexta major,
 göra Tercz och quint god vörkan, förenade kjsam-
 mans, och när det låter göra sig emillan sexen
 och octaven förenar sig mitt uti Septima, och
 således formeras acciaccatura. Uti högra
 handen bör alla fingrar brukas, och ibland röres
 tvänne Claves med en enda finger, måffedels
 med tummen. När emot en not med $\sharp$ faller
 Quinta falsa, förenas därtill Sexta minor, och
 till acciaccatura emillan Octav, och Decima,
 tillägges mitt uti Nona, som gör ståtlig vör-
 kan; och samma stålning hienar till Camdenzer,
 och hvar gång noter med Septima fordra Tertia

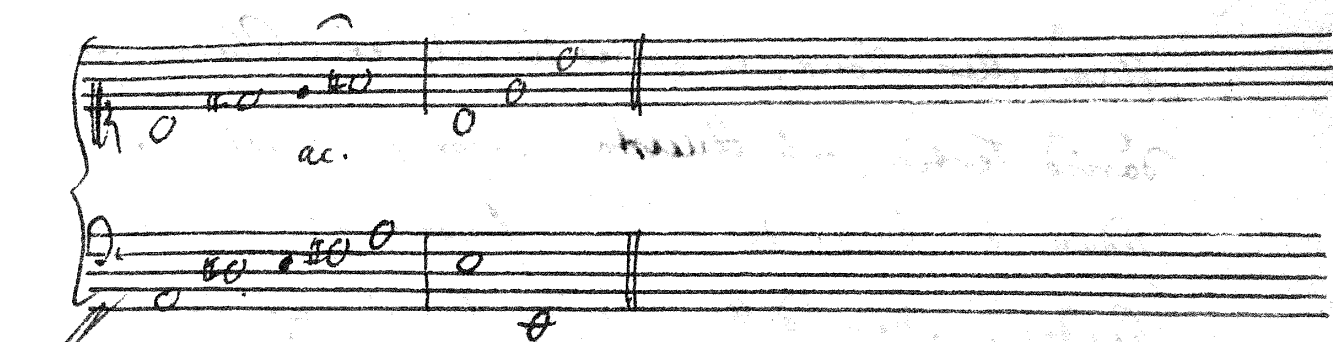
major, förblifver emellan redannämnde Tertia major
och Quint, Quarten förenad til acciacatura.

Vid De noter, som hafva Secund, och Quarta major,
hvilka, som nedan är sagt, den ena icke går utan den
andra, och vilja också hafva Sexta major, förenas
emellan quarten och Sexten til acciacatura quinten
mitt uti, och det lyder väl.

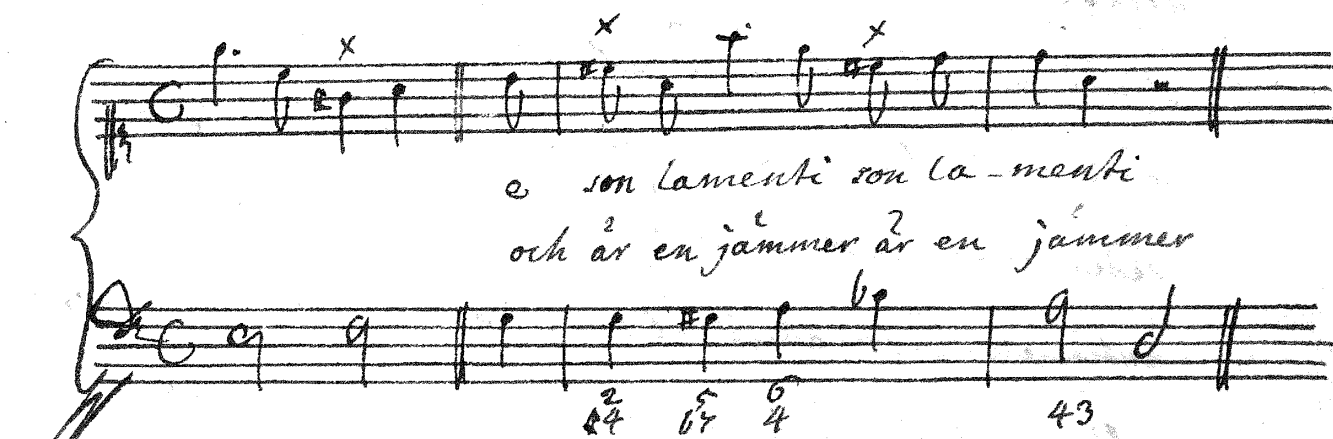

Efter denna

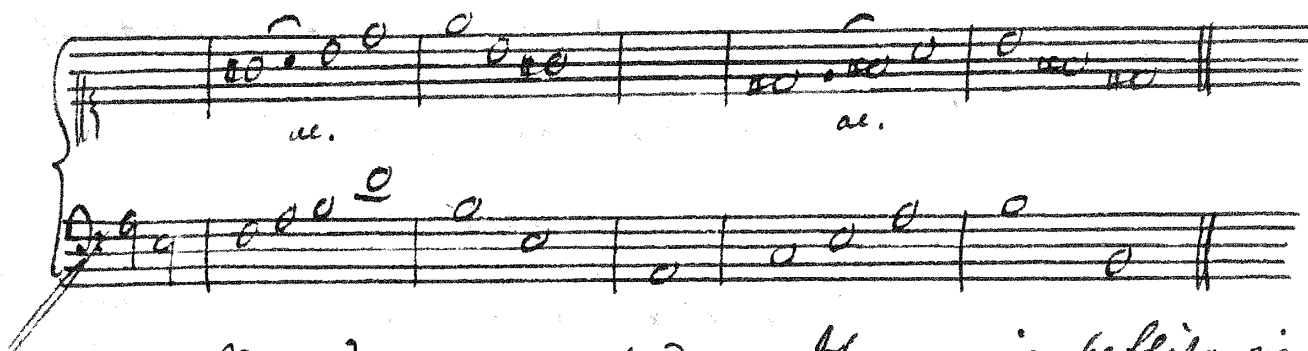
Efter denna falska blir mordente på sexten be-
laglig öfver följande not, som här ses upptecknat.

Isbländ brukas uti Recitativet, som uti alfvorsamma
Arier et synnerligt steg (passo) hvilket vil blifva
accompagnerat med acciaccatura til at råddat, och
at därpå fraga god Harmonie; det blir som här
är visat med sång = stämman.

Den not således tecknat x har samma intervall
af en Tertia minor, eller Decima, men i anseende
til ställningen (posizione) är det en Seconda super 5

flua, eller Nona, rörandes likväl denne Clavis, förenas
 därvid Tertia, och ²Quarta major, och däröfver Sexten,
 sedan fördubblas den, som behågas, uti vänstra
 handen. Men detta skönjes tydligt af följande
 exempel.

Sedan bör den som studerar Harmonie beflita sig
 at igenfinna medelst trägna försök, dessa och dylika
 acciaecaturer uti andra Toner af alla slag, allden-
 stund at när han där af inhämtat vana och förfa-
 renhet uti Toner naturalä, och Diatonici, faller det
 sedmera lätt at söka dem uti de andra slagterna,
 antingen Cromatici eller Enarmonici; men med
 eftertantra, och i rättan tid gagna sig där af, och
 äfven virlägga sig at uppfinna där af andra
 slag, lika som just nu i det jag grundade där på, fants
 at uti en falsa kan göras en acciaecatura fördubblad

den som dig hör.

Likaleds kan mordente och acciaccature brukas
uti Arier, eller Canzoni; (Långstycken) varandes
de mycket nödiga at spela med behaglighet, och
god smak; därigenom blir accompagnementet
mera Harmoniskt, och nöjsamt.

Angående, minskning, afsmekning och
uplifvande af accompagnamenter.

Cap. X.

Jag ville gärna visa dig många slags minskningar,
smekjande, prydder, och sätt at gifva accompa-
niment behaglighet; men så vida det ej kan ut-
tryckjas, om icke med intavolatura, (noter eller
och tablatur) skal endast visas något uti åtskillige
mest bruklige gånger, på det at den studerande
må använda dem med något nöje. . . Uti dessa
exempel gifves de nödige Consonanser uti vänstra
handen, och med högra handen spelas den öfre

Uti några språng af Ters eller Quark.

gående ifrån Tertia major

Cadenze andanti arpeggiate

Cadenze cantabili

Handwritten musical notation for the first system, featuring a treble and bass staff with various notes and rests. A '43' is written above the bass staff.

Handwritten musical notation for the second system, including a treble and bass staff. The text "At nalkas Terka major." is written between the staves. Fingering numbers 65, 4, 87, and # are present.

Handwritten musical notation for the third system, featuring a treble and bass staff. A '43' is written above the bass staff.

Handwritten musical notation for the fourth system, including a treble and bass staff. The text "At finna Quarta major" is written between the staves. Fingering numbers 6, 4, 2 and 2, #4, 6 are present.

Ad

Och på sådant sätt kan sökas all slags accompagnement. Många flere slag kunde här visas, men på det att sådant icke må blifva gägalöst, eller öfverflödigt, eller förorsaka villevalla, lämnas till en arbetsam Accompanists snille, flit och goda smak, hvilken när han är skicklig att spela det öfrige och det som mer kunde här skrivas, tyckes mig, att han ej behöfver dylika exempel, eftersom han kan arbeta för sig sjelf, gifvandes noga agh på välöfvade Accompanister, och på Compositioner af de berömdaste Autorer och Mästare. Här bör likväl påminnas att med sådant mänskningar, eller kruseringar (fioretti) bör ej Sångarn förvillas, undflyendes alltid att möta hvarannan i lika gång, eller sätt, som han sjelf kunde göra. Härjämte märk också det, att aldrig spela not för not det som stämman gör, som sjunger, eller någon annan öfre stämma sätt för Violin &c. alldenstund det är nog, att uti hela Harmonien finnes den Consonanz eller Dissonanz, som är komponerad, eller som fordras af fondamento (Basen) enligt

Reglor för accompagnamenter.

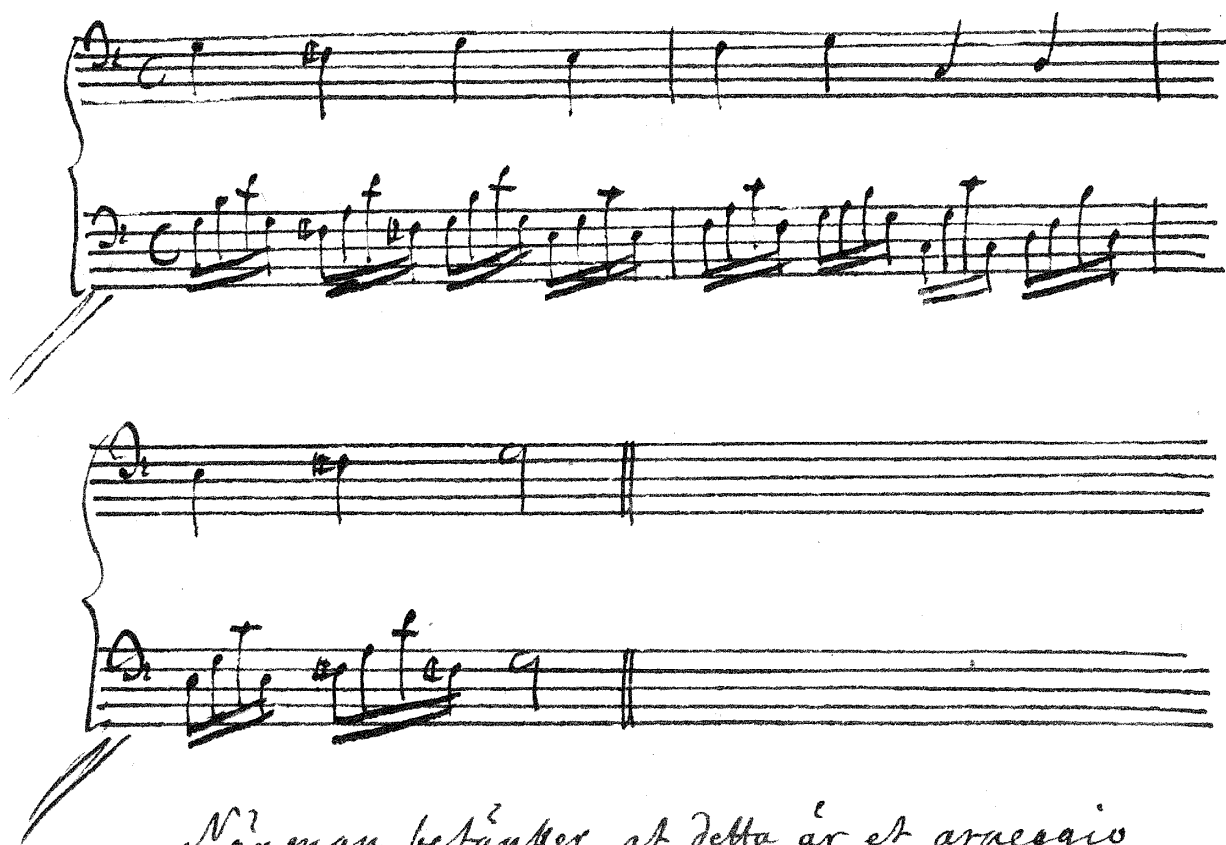
Om minskningar, eller kruseringar
uti Basen.

Cap. XI.

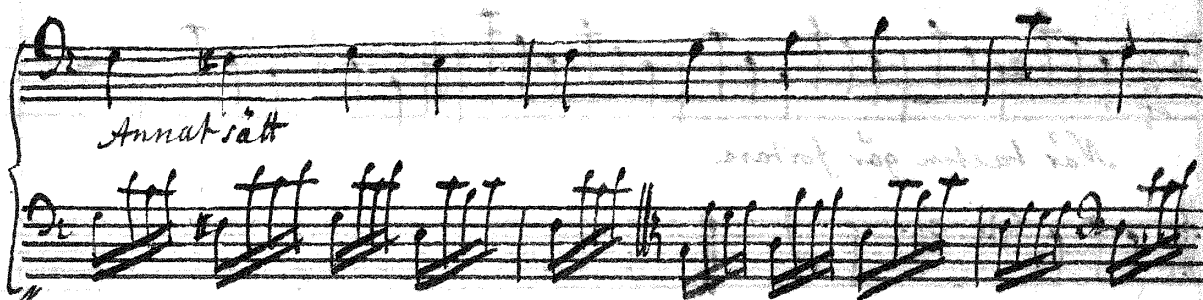
Att minska eller sönderstycka själva Basen, gillar jag icke, eftersom lättel^{se} kan, att man går ifrån och för långt från Autorens uppsåt, från Compositionens goda smak, och misshagar den springande; alldenstund at därför heter det accompagnare, och bör den som accompanierar sätta allt värde på Titeln af en god och trygg Accompanist, icke en flygtig och hastande Spelare, och kan han förnöja sig, och lämna sin liflighet fri utdunstning, när han spelar allena, icke när han skal accompaniera; och jag ämnar här gifva anledning at spela med behaglighet, och icke med förvirring.

Men at föga sig efter något sällsamt (bizarrt) sinne-
lag, skal här framgifvas några sönderstyckningar

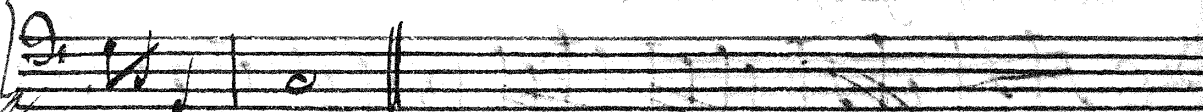
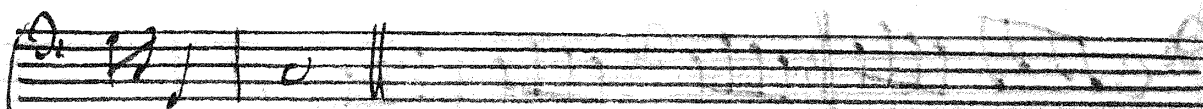
af latta Basen, så at om man bejiner sig deraf med fornuft, och gör rigtig skilnad på tid-rummet och arten af Compositionen, kan det nyttjas utan at ændre Autorens tanke, och utan at gifva orsak til misnöje. Här framstalles något exempel; först uti några gånger (andamenti) af fjerdelsnoter. (semiminime)

När man betänker, at detta är et arpeggio dragit utur jelfva Consonanzerne, blir det lätt för den lär-hugade at hämta deraf ännu til öfning, men med fornuft bör detta hanteras.

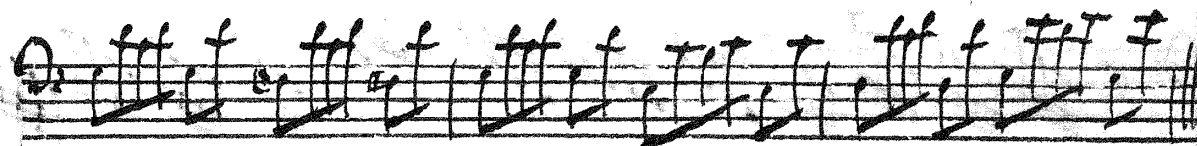
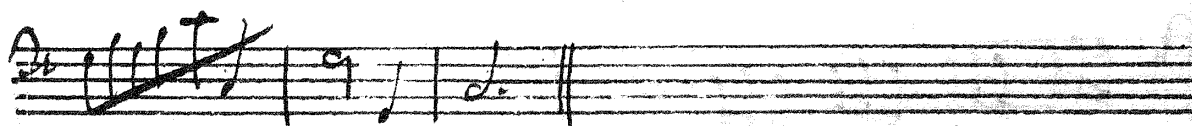
Annat sätt

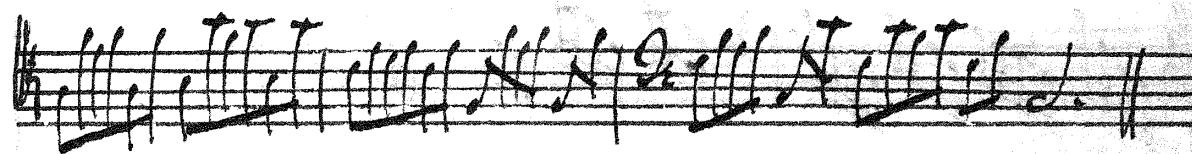
Et annat sätt i långsamare takt.

Uti Trippel, eller annan Proportion

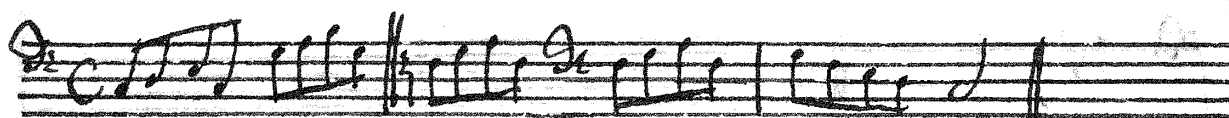

Annat sätt

När tacken går fortare

Uti något gängande med ottondelar

Et annat sätt.

När man

När man vil bruka desse och dylike diminuzioni,
 är nödigt påminna, at alla de nödige Consonanser slås
 an uti högra handen. Hvad angår bruket däraf,
 gifves därtill oinskränkt tilstånd uti Ritornelli,
 och när rösten tiger. Annars hänställes til et
 förnuftigt val, och beskedligheten hos den som ankom-
 pagerar, utskiljandes omständigheter och tillfällig-
 heter. Äfven och, at tala tydligt, förhåller det sig
 sålunda, at som jag icke visste, at Verlden är full
 af åtskillige slags sinne-lag, och olika hug-lekar,
 hade jag ej framställt, ej eller gillar jag detta
 styckjande; varandes det säkert, at af de visaste
 blifva desse Exempel kallade fäkunnigheter, eller
 barnsligheter; och jag kan icke ogilla sådana
 tankar. Men man kan handla härmed efter
 behag, när man vet at betjena sig däraf i rättan-
 tid, och med försigtighet. Och försäkras, at
 detta är allenast gjort, at åstadkomma något
 slags nöje, och ännas ombyte, under arbetet
 för dem som i vår tid äro rättshaffne Studiosi